

46

Η ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΩΝ
ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΛΛΩΝ
ΓΕΝΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΟΥ 1902
ΑΙ ΕΙΣ ΑΥΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1904

Η ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΩΝ
ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΛΛΩΝ
ΓΕΝΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΟΥ 1902
ΑΙ ΕΙΣ ΑΥΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1904

16351

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ἡ κανόνσιν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ὅροις θεοφόρων Πατέρων προκαθημένη καὶ προεδρεύουσα τῶν κατὰ τόπους ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ὁρθόδοξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, βουλὴν ἐβουλεύσατο ἱερὰν καὶ θεάρεστον, Ἐγκύκλιον ἐξαποστεῖλαι Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις, τὴν γνώμην ἐκάστης διαπυνθαινομένη περὶ τεσσάρων σοβαρῶν καὶ πολλῆς μελέτης καὶ σπουδῆς ἁγίων ζητημάτων· ἔστι δὲ ταῦτα, συντόμως εἰπεῖν, α') ἡ ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ συνάντησις καὶ ἐνίσχυσις τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν· β') ἡ δυνατὴ τούτων πρὸς τὰς δύο μεγάλας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναδενδράδας, τὸν Καθολικισμὸν καὶ τὸν Προτεσταντισμὸν, σχέσις καὶ ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ προσέγγισις· γ') πῶς δεῖ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν προσενεχθῆναι ἰδίᾳ πρὸς τοὺς λεγομένους Παλαιοκαθολικοὺς, ἐπιπο-

θοῦντας τὴν μετ' αὐτῆς ἔνωσιν, καὶ δ') τὸ περὶ δυνατῆς ἢ μὴ τροποποιήσεως καὶ ἀκριβεστέρου καθορισμοῦ τοῦ παρ' ἡμῖν κρατοῦντος Ἡμερολογίου. Αἱ κατὰ τόπους ἁγίαι τοῦ Θεοῦ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι, προθύμως καὶ φιλαδέλφως ἀποδεξάμεναι τὰ ἐρωτήματα τοῦ προέδρου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ', καὶ πολλῆς αὐτὰ ἀξιώσασαι προσοχῆς καὶ μελέτης, ἐγκαίρως ἀπεκρίναντο, ὡς ἐκάστη εἶχε δόξης περὶ αὐτῶν· ταύταις ἐπηκολούθησεν ἡ ἐν δευτέρᾳ Ἐγκυκλίῳ διατύπωσις τῆς περὶ τούτων γνώμης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ὑπόθεσις ἀντικείμενον ἐγένετο γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐνδιαφέροντος, καὶ πολλαὶ περὶ αὐτῆς ἐξηνέχθησαν κρίσεις, τούτου ἕνεκεν, συνοδικῇ διαγνώμῃ, ἐνεκρίθη ὅπως ἅπαντα τὰ πρὸς αὐτὴν σχετικὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἐκδοθῶσιν ἐν τῷ παρόντι φυλλαδίῳ πρὸς πρόχειρον χρῆσιν καὶ μελέτην παντὸς εὐσεβοῦς καὶ φιλομαθοῦς.

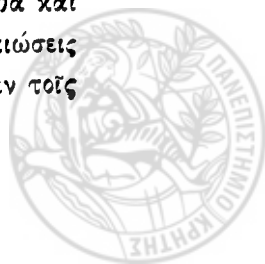
Α'.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
ΤΟΥ 1902

Τοῖς μακαριωτάτοις καὶ ἁγιωτάτοις πατριάρχαῖς Ἀλε' ἀνδρείας καὶ Ἱεροδόλῳ καὶ ταῖς ἁγιωτάταις ἐν Χριστῷ ἀδελφαῖς αὐτοκεφάλοις Ἐκκλησιαῖς ταῖς ἐν Κύπρῳ, Ρωσσίᾳ, Ἑλλάδι, Ρουμανίᾳ, Σερβίᾳ καὶ Μαυροβουνίῳ.

Ἐν οἷς ἀντεπέστειλαν ἡμῖν τιμίαις εἰρηνικοῖς γράμμασιν οἱ ἁγιώτατοι πρόεδροι τῶν σεπτῶν αὐτοκεφάλων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀποκριτικῶς πρὸς τὰ ἡμέτερα ἀγγελτήρια τῆς εὐδοκίας Θεοῦ ἐκλογῆς ἡμῶν καὶ ἀναρρήσεως ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, γηθόσυνοι κατείδομεν τὸν πηλαίτατον καὶ ἀδιάρρηκτον πνευματικὸν σύνδεσμον μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ μετὰ ζέσεως ἀκμαίας ἐκδηλούμενον, ῥήματά τε εὐαγγελικῆς ἀγάπης πᾶνυ προθύμως ἐκφερόμενα καὶ εὐχὰς διαπύρους πρὸς Θεὸν ἀναπεμπομένας ὑπὲρ τῆς πρεσβυγενοῦς ταύτης ἀγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ προθυμοτάτης αὐτῶν ἀδελφῆς.

Ἡ ὡς ἐν ἱερῷ χορῷ ἐναρμόνιος αὕτη παράστασις τῶν συνευχομένων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, τὴν ψυχὴν ἡμῶν κατανύξασα, μειζόνως ἡμᾶς διεθέρμανεν ἐπὶ συνεχεστέρᾳ ἀνυσίμῳ κοινωνίᾳ καὶ χρηστοτέρας διήγειρεν ἐν ἡμῖν ἐλπίδας γονιμωτέρας καλλιεργείας τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀγλαωτέραν καὶ δαψιλεστέραν θρησκευτικὴν καρποφορίαν. Ὡς κρατίστων γὰρ προλήσεων καὶ ἐν Ἰεσοῦ ζήλου μεστός ἀπεδεξάμεθα καὶ ἀσπασίως ἐνεκοιπωτάμεθα τὰς ἀχραιφνεῖς ἀδελφικὰς βεβαιώσεις τῶν ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἢ τὰ πρεσβεῖα τῶν ἐν τοῖς

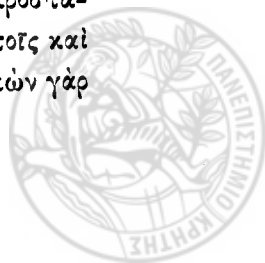
ὁρθοδόξοις κράτεσιν Ἐκκλησιῶν φέρουσα ἀγιοτάτη ἀδελφῇ, ἡ ὁρθόδοξος, φημὲν, Ἐκκλησία πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, πολλῆς ἡμᾶς ἐμπεφόρηκε παραμυθίας προσειποῦσα καὶ προσθεβαιώσασα τάδε :

« Ἡ ἀπευθυνομένη πρὸς ἡμᾶς καὶ τὰς λοιπὰς αὐτοκεφάλους
 » Ἐκκλησίας κληρικοὺς ὑμῶν πρὸς εἰρήνην καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην
 » καὶ ἀμοιβαίαν κοινωνίαν ζωηράν εὐρήσει ἀπήχουσιν καὶ συμ-
 » πάθειαν ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν ὁρθοδόξων χριστιανῶν,
 » τῶν εἰλικρινῶς ἀφωσιωμένων τῇ μητρὶ αὐτῶν Ἐκκλησίᾳ. Κε-
 » χωρισμέναι διὰ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς διαφορᾶς τῶν γλωσσῶν
 » καὶ τῶν ἐθνικοτήτων αἱ ἅγαι τοῦ Θεοῦ τοπικαὶ Ἐκκλησίαι
 » εὐρίσκουσι τὴν ἑαυτῶν ἐνότητα ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ, ἐν τῇ
 » στενῇ δὲ πρὸς ἀλλήλας κοινωνίᾳ θάρρος καὶ δύναμιν ἀρύνονται
 » εἰς προκοπὴν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ θεογνωσίᾳ, ἀπόκρουσιν τῶν
 » μεθοδεϊῶν τοῦ πολέμου καὶ παγκόσμιον κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελ-
 » λίου ». —Τὸ αὐτὸ δὲ τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς ἐνότητος πνεῦ-
 μα ἀπὸ τῆς θεορρύτου πηγῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἐκπηγάζον ἐπι-
 πνέει ζωηρῶς δι' ὁμοίων καὶ λέξεων καὶ ἐννοιῶν ἐν τοῖς τιμίοις
 γράμμασι καὶ πασῶν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, θάρρος
 ὄντως καὶ δύναμιν ἡμῖν μεταδίδον, εὐλόγους τε τὰς ἀφορμὰς πα-
 ρέχον, ὅπως πρὸς τῷ καλῶς ἐκπαλαί κρατοῦντι ἐθίμῳ τῶν τῆς
 φιλαδελφίας καὶ τῆς ἀγάπης προσαγορευτέων καὶ τὰς πεπνυμέ-
 μένας αὐτῶν γνώμας ἐκζητῶμεν ἐκάστοτε ἐπὶ ζητήμασιν, ἐφ'
 ὧν ἡ ἀπὸ κοινοῦ μελέτη καὶ κρίσις ἡδύνατ' ἂν θεωρηθῆναι ὑπὸ
 τῶν Ἐκκλησιῶν εὐκαίρος, ἅμα δὲ καὶ τελεσιουργὸς ἔργων ἀγα-
 θῶν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν τε ἀπὸ μέρους καὶ τῆς καθόλου
 Ἐκκλησίας, ἧς κεφαλὴ ὁ Χριστός.

Ἀπὸ τοιαύτης τοίνυν ὄντως ἀδελφικῆς ἐνισχύσεως εὐλόγως
 ἐπιρρωνύμενοι καὶ ἐν νῷ ἔχοντες τὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου
 παραίνεσιν πρὸς Κορινθίους καὶ πρὸς πάντας πάντων τῶν αἰώνων
 τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας· «Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί,
 διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἵνα τὸ αὐτὸ
 λέγητε πάντες καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἥτε δὲ κατηρτισμέ-

νοι ἐν τῷ αὐτῷ νοί καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ », ἔγνωμεν προτεῖναι τῇ περὶ ἡμᾶς Ἱερᾷ Συνόδῳ πρὸς διάσκεψιν ὅπερ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐκρίναμεν μελέτημα πρέπον καὶ ἅγιον, ἐμβριθοὺς τε ἐπιστάσεως ἄξιον, εἶγε δηλονοῦν ἡ καθ' ἡμᾶς ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία εὐκαιρον λογίζεται ἐπιζητῆσαι ἀνταλλαγὴν σχέσεων μετὰ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, καὶ τῶν σεβασμιωτάτων προέδρων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τινων θεμάτων καθόλου μὲν εἶπερ ὁρησκευτικῆς οὐσίας καὶ ιδιότητος, πολλῆς δὲ σημασίας καὶ σπουδαιότητος, ὧν διάγραμμα πρὸς σαφεστέραν διατύπωσιν καὶ εὐχεριστέραν μελέτην ἀνεκοινωσάμεθα τοῖς περὶ ἡμᾶς σεβασμίοις καὶ περισπουδάστοις ἐν Χριστῷ συνοδικοῖς ἀδελφοῖς.

Μετὰ τὴν ἐπιγενομένην τοίνυν ἐπισταμένην μελέτην καὶ δοκιμασίαν, συναινοῦσαν ἔχοντες τὴν ὁμόφωνον συνοδικὴν διαγνώμην τῶν περὶ ἡμᾶς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι λίαν ἡμῖν ἀγαπητῶν καὶ περισπουδᾶστων ἀδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων, ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ κρατοῦντι ἔθει στοιχοῦντες, καθ' ὃ οἱ τῶν Ἐκκλησιῶν θεοφιλῶς προστατοῦντες ἐπίσκοποι τὰς ἑαυτῶν ἀπορίας καὶ τὰς τούτων λύσεις διὰ γραμμάτων ἀλλήλοις ἀνεκονοῦντο, ἐπιμελῶς καὶ φιλαδέλφως προσέχοντες ἐπιζητεῖν τὴν ἐν λόγοις καὶ ἔργοις ὁμορροσύνην, προαγόμεθα εἰς ὑποτύπωσιν τῶν συνοδικῶς ἐγκριθέντων ἐρωτημάτων οὐ καινὰ τινα ἀνακινοῦντες ζητήματα, ἀλλὰ τὰ ἀφ' ἱκανοῦ χρόνου ὑφιστάμενα εἰς κοινὴν προβαλλόμενοι μελέτην, πρὸς ἀμοιβαίαν διαφώτισιν τῶν κατὰ τόπους ἁγίων τοῦ Θεοῦ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἵπερ ὁμοίῳ πάντως ἐμπορούμεναι παγκοίνου ὠφελείας προθέσεων, ἡδέως, πεποῖθαμεν, ἀποδέχονται καὶ ἐπίκαιρον κρινοῦσιν ἐπευρῦναι τὸν κύκλον τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας εἰς ἐπισκόπησιν, οὐ μόνον ὑπὸ τῆς πορείας τῶν πραγμάτων ἐνδεικνυμένην, ἀλλὰ καὶ ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς κλήσεως, ἥς ἐκλήθημεν ἐν Χριστῷ πάντες, ὅσοι, εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι Θεοῦ, τεταγμένοι ἐσμέν εἰς προστασίαν τῶν ἁγίων Αὐτοῦ Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῷ προσέχειν ἑαυτοῖς καὶ ἐκ καθήκοντος μεριμνᾶν περὶ τῆς σωτηρίας πάντων. Χρεὼν γάρ

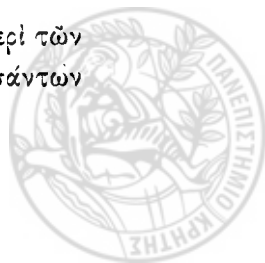

δυνάτως τοῖς ἄνωθεν εἰς πνευματικὴν τῶν πιπτῶν διακυβέρνησιν τεταγμένοις, καὶ τῷ χριστιανῷ πληρώματι μέγα ὄφελος τὸ ἐπιμέλεισθαι, ὅπως ἂν τὸ τιμιώτατον τῆς ἀγάπης κεφάλαιον πλείονος δυνηθῇ καρπὸς φέρειν κατὰ τὸ ἅγιον τοῦ Κυρίου θελήμα. Διὸ ἐκ τῶν πρωτίστως ἐξερευνητέον ἐλογισάμεθα τί ποτε ἄρα δοκεῖ τοῖς γερατμοῖς προέδροις τῶν ἀγιωτάτων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ὅ,τι ὠφέλιμον ἦν γενέσθαι, οὐκ ἐγένετο δὲ, τί δ' ἀπὸ τοῦ νῦν τὸ προσήκον καὶ δυνατόν γενέσθαι, πρὸς τὴν τῶν ὀρθόδοξων λαῶν ἐν τῇ ἐνότητι τῆς πίστεως, καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ καὶ ὁμοφροσύνῃ, συνάντησιν, καὶ τί τὸ μετὰ ταῦτα ποιητέον πρὸς τὴν ἐπὶ μᾶλλον στερέωσιν τῆς ἀγίας καὶ ὀρθόδοξου ἡμῶν πίστεως καὶ πρὸς κρείττονα ἄμυναν τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν κατὰ τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντίου πνεύματος τοῦ αἰῶνος τούτου.

Θεοφιλὲς ἔτι καὶ εὐαγγελικόν ἐστιν ἐπιζητῆσαι τὰ δοκοῦντα ταῖς ἀγιωτάταις αὐτοκεφαλαῖς Ἐκκλησίαις περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι σχέσεων ἡμῶν μετὰ τῶν δύο μεγάλων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀναδεδραδῶν, τῆς δυτικῆς δηλονότι καὶ τῆς τῶν δικμαρτυρομένων Ἐκκλησίας. Καὶ γνωστὸν μὲν ὅτι διηνεκὺς εὐχῆς καὶ δεήσεως ὑποκείμενον διατελεῖ ἐν τῇ κατ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ καὶ πικρὸς γνητίου χριστιανοῦ τῇ εὐαγγελικῇ τῆς ἐνότητος διδασκαλίᾳ στοιχοῦντο· πόθος εὐσβείας καὶ ἐγκάρδιος ἢ ἐν τῇ ὀρθόδοξῳ πίστει μετ' ἡμῶν ἐνωσις αὐτῶν καὶ πάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, ἀλλ' οὐκ ἀγνωσθῆναι ἅμα ὅτι προσκόπτει ὁ θεοφιλὴς πόθος οὗτος πρὸ τῆς ἀδιασταλεύτου τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων ἐμμονῆς ἐν δοξασίαις, ἐφ' ὧν, ὡς ἐπὶ βήθρου συμπαγοῦς διὰ τοῦ χρόνου καταστάντος, ἐσττηκυῖαι, ὅπως ἀπρόθυμοι φαίνονται προχωρεῖν εἰς ὁδὸν ἐνώσεως, οἷα ὑπὸ τῆς εὐαγγελικῆς καὶ τῆς ιστορικῆς ἀληθείας ἐνδείκνυνται, ἢ ἐκδηλοῦσι μὲν προθυμίαν, ἀλλ' ἐφ' ὅροις καὶ βάσειν, ἐφ' οἷς ἡ πειθεὶς δογματικὴ ὁμοφροσύνη καὶ κοινωνία τυγχάνει· οὐσα ἡμῖν ἀπαράδεκτος. Περιττὸν δ' ἐπίσης εἰπεῖν πρὸς εἰδότας, ὅτι ἡ ἀγία καθολικὴ καὶ

ἀποστολική Ἐκκλησία ἡ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων ἰδρυθεῖσα καὶ ὑπὸ θειοτάτων καὶ θεοφόρων πατέρων ἐν οἰκουμενικαῖς Συνόδοις στερεωθείσα, κεφαλὴν ἔχουσα αὐτὸν τὸν ἀρχιποίμενα Χριστὸν, τὸν τῷ ἰδίῳ αἵματι περιποιησάμενον αὐτήν, οὕσα δὲ κατὰ τὸν θεόπνευστον καὶ οὐρανοβάμονα Ἀπόστολον στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας καὶ σῶμα Χριστοῦ, ἡ ἀγία, λέγομεν Ἐκκλησία μία ἐστὶ πράγματι ἐν ταυτότητι πίστεως καὶ ὁμοιότητι ἡθῶν καὶ ἐθίμων συνωδὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπὶ τὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ μία ὀφείλει εἶναι, ἀλλ' οὐ πολλαὶ καὶ διαφέρουσαι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τε τὰ δόγματα καὶ τοὺς θεμελιώδεις θεσμούς τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακυβερνήσεως. Εἰ δὲ, ὡς περὶ παντὸς πράγματος ἀδυνάτου μὲν παρὰ ἀνθρώποις, δυνατοῦ δὲ παρὰ τῷ Θεῷ, οὕτω καὶ περὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως ἐλπίζειν ἐνεστὶν ὡς δυνατῆς ποτε ἐσομένης, τῆς θείας μὲν χάριτος ἐπιφοιτήσεως καὶ συναιρομένης, τῶν ἀνθρώπων δ' εἰς τρίβους εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης κατευθυνομένων, ἅρα σκεπτέον καὶ φροντιστέον, κατὰ τὸ ἐνὸν, πῶς ἂν εἴη δυνατὸν προλεῖναι τὴν πρὸς τοιοῦτο τέρμα ἄγουσαν ἀνώμχλον, τό γε νῦν, ὁδὸν, ἐξευρεῖν τε σημεῖα συναντήσεως καὶ ἐπαφῆς, ἥ καὶ ἀμοιβαίων θεμιτῶν παροράσεων, μέχρι τῆς διὰ τοῦ χρόνου τοῦ ὅλου ἔργου τελειώσεως, δι' ἧς πληρωθήσεται πρὸς κοινὴν εὐφροσύνην καὶ ὠφέλειαν ἡ περὶ μιᾶς πόλεως καὶ ἐνὸς ποιμένος ῥῆσις τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅθεν καὶ εὐπρόσδεκτον τοῖς ἀγιωτάτοις ἀδελφοῖς ἕσσεσθαι ὑπολαμβάνοντες τὴν περὶ ταύτης σκέψεως πρότασιν, θαρρούντως καὶ τὸ ἀδελφικὸν τότε προτιθέμεθα ἐρώτημα, εἰ γε δηλονοῦν ἐπὶ καιρὸς τὰ νῦν κρίνεται προδιάσκεψις τις περὶ τούτου ἐπὶ τῷ παρασκευάσει πεδίον ὁμαλὸν φιλικῆς ἀμοιβαίας προσπελάσεως, καὶ καθιέρσαι ἐν κοινῇ ὁμοφωνίᾳ τῶν μελῶν τῆς καθόλου ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας τὰς βάσεις, τὰ μέτρα καὶ τὰ μέσα τὰ ὡς ἄριστα κριθησόμενα.

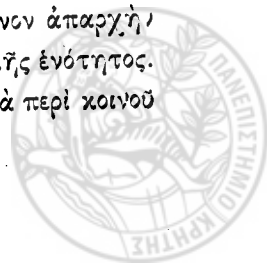
Συναφῇ τῇ χριστιανικῇ ἐνότητι πρόκεινται καὶ τὰ περὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποχωρησάντων

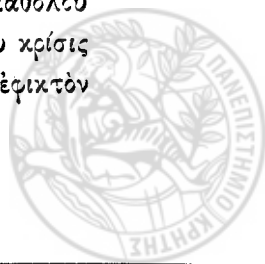
δυτικῶν χριστιανῶν, οἱ τὴν προσωπομίαν παλαιῶν καθολικῶν ἀνπλαθόντες καὶ λέγοντες ἀποδέχσθαι τὰ ὑπὸ τῆς ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ Θ' περιπτου αἰῶνος δεδομένα, καὶ τὰς τῶν ἐπτὰ ἀγίων καὶ πανσέπτων οἰκουμενικῶν Συνόδων διατάξεις, ἑαυτοὺς ὡς ὄντας ἤδη ἐν τῇ καθόλου ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ διακηρύττουσι καὶ τὴν μετ' αὐτῆς ἔνωσιν καὶ κοινωνίαν ὡς περὶ τυπικῆς διακανονίσεως ὑπολειπόμενον ἔργον ἐπιζητοῦσι. Καὶ ἐπαινετὸς μὲν πάντως τῶν φιλοθέων τούτων χριστιανῶν ὁ θερμουργὸς τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης ζήλος, οὗ περ ἐμπερορημένοι φαίνονται ὄντες ἐν τῷ καλῷ αὐτῶν ἀγῶνι, γνωστὰ δὲ τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ αἱ τῶν συνεδρίων αὐτῶν διακινῶμαι καὶ πράξεις, καὶ ἡ ἐν κατηχητικοῖς καὶ συμβολικοῖς βιβλίοις δογματικῇ καὶ τελετουργικῇ διδασκαλίᾳ.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐκφερομένης ὁμολογίας τῆς πίστεως οὕτω σαφὲς τις καὶ κοινὴ πρυτανεύει ἐν ἡμῖν γνώμη, ἀλλὰ διαφόρως τὰ περὶ ταύτης κρίνονται ὑπὸ τῶν εἴτε ἐγγύθεν τὰ κατ' αὐτοὺς γνόντων, εἴτε ἄποθεν ἐκμελετησάντων, ἡμετέρων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, ὧν τινες μὲν περὶ τῆς ὁμολογίας ταύτης ὡς ἐν σημείοις δογματικοῖς τῆς τελείας ὀρθοδοξίας οὐσιωδῶς ἐτι ἀπεχούσης ἀποφαίνονται, τινὲς δὲ τοῦναντίον ταύτην κρίνουσιν ὡς μὴ περιέχουσαν διαφορὰς οὐσιώδεις τὴν ἐνότητά τῆς πίστεως καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν κωλυούσης, ἀλλ' ὡς μονονοῦ συμπεπληρωμένην τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀποχὴν τῆς ὅλης ὑγιαίνουσας ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ περὶ παραδόσεως, καλὸν ἡγησάμεθα, ἵνα καὶ περὶ τούτου τοῦ σπουδαίου μελετήματος ἐπικαλεσώμεθα τὴν εὐσεβῆ καὶ φιλάδελφον γνώμην τῶν ἀγιωτάτων ἐμειδῶν ἐκκλησιῶν, εἴγε εὐκαιρὸν αὐταῖς δοκεῖ καὶ κατὰ τίνα τρόπον βεβουλευσασθαι τι ἀγαθὸν καὶ εὐπρόσδεκτον ἐπὶ τῷ διευκολῦναι τὴν πραγμάτωσιν τοῦ πρὸς τὴν μετ' ἡμῶν τελείαν ἔνωσιν πόθου τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χριστιανῶν, ὡς εὐοίωνον ἀπαρχὴν τῆς ἐλπιζομένης καὶ πόθητῆς παγκοσμίου χριστιανικῆς ἐνότητος.

Οὕχ ἥττονος προσοχῆς ἄξια λογιζόμεθα καὶ τὰ περὶ κοινού

ἡμερολογίου ἀφ' ἱκανοῦ ἤδη χρόνου λεγόμενά τε καὶ γραφόμενα, ἐν οἷς ἰδίᾳ τὰ προτεινόμενα συστήματα μεταρρυθμίσεως τοῦ ἀπ' αἰώνων κρατούντος ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, ἡ ἀποδοχῆς τοῦ Γρηγοριανοῦ, ἐκείνου μὲν ὡς ἐλλιπεστέρου ἐπιστημονικῶς, τούτου δ' ὡς ἀκριβεστέρου, νομιζόμενων καὶ περὶ τῆς κατ' ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν μεταστάσεως τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῷ πάσχαλι. Καὶ ἐν ταῖς τοῦ θέματος τούτου μελέταις διγαζομένης βλέπομεν τὰς παρὰ τοῖς εἰδικῶς ἐγκύψασιν ἡμετέροις ὀρθοδόξοις κρατούσας γνώμας. Τινὲς μὲν γὰρ τούτων τὸ ἐν ἡμῖν ἔκπαλαι παραδεδεγμένον ὡς μόνον ἀρμόζον τῇ Ἐκκλησίᾳ κρίνουσι διὰ τὸ εἶναι πατροπαράδοτον καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀνέκαθεν κεκυρωμένον, ἥκιστα δ' ἀναγκαίαν τὴν τούτου μεταρρύθμισιν, ἀλλὰ καὶ φευκτέαν μᾶλλον, θεωροῦσι διὰ λόγους, οὓς ἀναπτύσσουσιν· ἔνιοι δ' ἀκρίβειαν χρονομετρικὴν ὅσον ἔνεστι πληρεστέραν, ἡ καὶ τὴν τοῦ ὁμοιομόρφου καινὴν χρησιμότητα προβαλλόμενοι, ὑπέρμαχοι τοῦ τῶν δυτικῶν ἡμερολογίου καὶ τῆς παρ' ἡμῖν εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ἀποφαίνονται, συνηγορούντων αὐτοῖς, ὡς εἰκὸς, καὶ τῶν ἐκ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ προσδοκίᾳ ἴσως ἐνδεχομένων ὀρητκευτικῶν, κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπόψεις, ὠφελειῶν. Οὕτω δ' ἐπιτεινομένης ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τῆς συζητήσεως, καθ' ἣν ἐκατέρωθεν ἐμμόνω, προτάσσονται ποικίλοι καὶ σπουδῆς ἄξιοι ἰσχυρισμοί, πρὸς τε τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ὀρησκειᾶν ταῦτο χρόνως ἀναφερόμενοι, ἐν ᾧ συνάμα ἐν τιτι τῶν ὀρθοδόξων χωρῶν ἔφεσις τις ἐκδηλοῦται προσχωρήσεως εἰς τὴν γνώμην τῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς ἡμερολογίου μεταλλαγῆς, ἡ τινος αὐτοῦ διαρρυθμίσεως, πρόσφορον ἐπίσης ἡμῖν δοκεῖ, ἅτε δὴ τοῦ ζητήματος τούτου σὺν τῇ ἐπιστημονικῇ μορφῇ προφανῇ ἔχοντος στήμασιαν ἐκκλησιαστικὴν, διαμείψασθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ἀγίας ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας σχετικὰς ἀνακοινώσεις ἵνα καὶ περὶ τούτου διαμορφωθῇ κοινὸν ἐν αὐταῖς φρόνημα, μία δὲ γνώμη καὶ ἀπόφασις τῆς καθόλου ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ μόνῃ ἀπόκειται ἡ περὶ τούτου κρίσις καὶ ἡ ἐξεύρεσις, ἐν ἀνάγκῃ, τρόπου συνδυάζοντος κατὰ τὸ ἐφικτόν

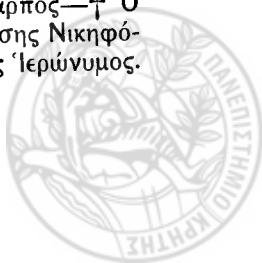
τὴν ἐπιζητούμενην σχετικὴν ἐπιπτημονικὴν ἀκρίβειαν πρὸς τὴν παρούμενην τήρησιν καθιερωμένων ἐκκλησιαστικῶν ὁρισμῶν.

Ταύτην τοίνυν τὴν ἐπὶ τῶν προεκτεθέντων σημείων ἀνταλλαγὴν σκέψεων ὡς ἀπτήν ἐνδειξὶν πνευματικῆς καὶ πραγματικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ὡς συνεκτικὴν τῆς ἐν πᾶσι κοινοῦς ζητήμασι τηρητέας ἐνότητος ἢ καὶ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὰ μάλιστα ἀνύψιμον τῇ ὀρθοδόξῳ κρίνουσα, χρυστὰς τρέφει ἐλπίδας, ὅτι ἡ ἀδελφικὴ αὐτῆς ἡδε φροντίς καὶ παράκλησις πρὸς ὅτια καὶ εὐαγγελικὰ κατατείνουσα τέλη, συμπαθεῖ, ἔξει ἀπήχησιν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν γερασμίων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ συναινοῦσαν εὐρήσει τὴν φιλαδελφίαν αὐτῶν πρὸς ἀνακοίνωσιν τῆς περὶ ἐκάστου γνώμης τῶν ὧν θεοφιλῶς προίστανται Ἐκκλησιῶν. Φρονοῦμεν δ' ἔτι, ὅτι, σὺν τοῖς ἀπὸ τῶν ἀμοιβαίων ἀνακοινώσεων ἐλπιζομένοις κοινοῖς ὠφελήμασι, μαρτυρηθήσεται τῷ κόσμῳ καὶ αὐλὶς ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἐνυπάρχουσα ἰσχυρὰ ἡθικὴ δύναμις, ἥς πηγὴ μὲν ἡ ἀναλλοιώτως διακατεχόμενη ἀλήθεια, ἰσχυρὸς δὲ μοχλὸς ἡ ἄρρηκτος πρὸς ἀλλήλας ἐνότης τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν. Ἐπὶ τιαύταις ἐλπίσι καὶ πεποιθήσεσιν, ἃς στηρίζομεν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ τῆς εὐταθείας τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐνθεὸν ζῆλον τῶν διεπόντων ταύτας γερασμίων προέδρων καὶ ἀγιωτάτων Συνόδων, ἐκ κέντρου καρδίας δεόμεθα πρὸς Κύριον, ἵνα σώζῃ καὶ σκέπῃ ὑπὸ τὴν ἄμαχον αἰγίδα αὐτοῦ τὸ καθόλου πλήρωμα τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν, ἐπιδαψιλεύῃ δὲ τῇ ὑμετέρᾳ λίαν ἡμῖν περιπεπληγῇ καὶ περισπουδαστῇ Μακαριότητι καὶ Σεβασμιότητι βίον πανόλβιον, ὑγιεινὸν καὶ μακραίωνα.

καθ' ἡμεῖς, ἰουνίου 15'.

+ Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΚΕΙΜ

+ Ὁ Ἐφέσου Ἰωακείμ—† Ὁ Προύσης Ναθαναὴλ—† Ὁ Νεοκαισαρείας Ἀλέξανδρος—† Ὁ Ἰκονίου Ἀθανάσιος—† Ὁ Σμύρνης Βασίλειος—† Ὁ Χίου Κωνσταντῖνος—† Ὁ Βάρνης Πολύκαρπος—† Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ—† Ὁ Βοδενῶν Νικόδημος—† Ὁ Λιτίσης Νικηφόρος—† Ὁ Ἡλιουπόλεως Ταράσιος—† Ὁ Καλλιουπόλεως Ἱερώνυμος.

B'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Παναγιώτατε καὶ Σεβασιμώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχᾳ, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ ἐπιπόθοντε ἀδελφε καὶ διλλειτούργῃ τῆς ἡμῶν Μετροπόλεως, Κύριε Ἰωακείμ, τὴν Ὑμετέραν περιπούδαστον ἡμῖν Σεβασμίαν Παναγιότητα, ἐν φιλόματι ἀγίῳ περιπυθόμενοι ὑπερήδιστα προδαγορεύομεν.

Πολλῆς σπουδῆς καὶ μελέτης ἄξια θέματα προϋβάλλετο ταῖς ἀγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις ἡ Ὑμετέρα θεοτίμητος κορυφή δι' ὧν τοῖς σεβασμίοις προέδροις αὐτῶν ἐπέστειλεν ἀπὸ λ' ἰουνίου παρελθόντος σωτηρίου ἔτους ἀδελφικῶν αὐτῆς γραμμάτων. Ἡ τε γὰρ δὴ ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ὁμοφροσύνῃ πληρεστάτῃ τῶν ὀρθολόγων λαῶν συνάντησις καὶ ἡ τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν κατὰ τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντίου τοῦ αἰῶνος πνεύματος ἄμυνα, ἥ τε πρὸς τὰς ἀπεσχισμένας Ἐκκλησίας προσέγγισις, ἥ τε μετὰ τῶν Παλαιῶν Καθολικῶν αὐτοτιτλοφορουμένων τελεία ἔνωσις, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἐν χρήσει ἡμερολογίου κατὰ τὰ τῆς ἐπιστήμης πορίσματα μεταρρυθμίσεις, τυγχάνουσιν ὄντα ζητήματα, ὧν ἡ ἐπιτυχὴς διευθέτησις οὐ σμικρὸν, οὐδὲ τυχαῖον πορίσει τὸ κέρδος τῷ τῶν εὐσεβούντων συστήματι πρὸς δόξαν τοῦ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος. Διὰ δὴ τοῦτο καὶ ἡμεῖς σὺν τῇ περὶ ἡμᾶς ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς προσηκούσης μὲν ἡξιώσαμεν προσοχῆς τὰ εἰς τὴν μελέτην ἡμῖν προβληθέντα ἐρωτήματα καὶ κατ'ἀξίαν τὴν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν σεβασμίας Συνόδου ἐπηνέσαμεν πρόθεσιν, ἡ μέντοι

περὶ τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας, συντόνου τῆς ἐπιμελείας χρῆζοντα, σπουδῇ καὶ μέριμνα παρείλκυσαν εἰς δεῦρο τὴν ἐπ' αὐτῶν ὀριστικὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν εἰς τὰ τίμια ἀδελφικὰ Αὐτῆς γράμματα ὀφειλομένην ἀπάντησιν.

Κανὼν μὲν οὖν τῆς ἀληθείας ἀστραβῆς καὶ πηγῇ ἀέν-
 ναος βίου ὄντως χριστιανικοῦ ἐστὶν ὁμολογουμένως ὁ λόγος
 τοῦ Θεοῦ, ὃς ὠφέλιμος ὢν, κατὰ τὸν οὐрайοβάμονα Παῦ-
 λον, πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπαιόρθωσιν,
 πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἄρτιον ἀπεργάζεται τὸν
 τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτι-
 σμένον, ἔνθεν τοι καὶ οἱ θεοφόροι τῆς Ἐκκλησίας Πα-
 τέρες ὁμοφώνως ἐκδιδάσκουσιν ὅτι ἡ τῶν Ἀγίων Γραφῶν
 ἄγνοιά ἐστὶν ἡ πηγὴ καὶ αἰτία πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλη-
 σίᾳ κακῶν. Οὐ γὰρ Γραφῶν ἄγνοια, ἐκεῖ καὶ τῆς ἀληθείας
 παραχάραξις καὶ διαστροφή, ἐκεῖ καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ Πνεύ-
 ματος ἔλλειψις, ὅς ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυ-
 μία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια.
 Εὐδηλον οὖν ὡς οἱ τῇ ὀρθοδοξίᾳ σεμννόμενοι λαοὶ τότε
 μόνον συναντήσουσιν ἀληθῶς καὶ τελείως ἐν τῇ ἐνότητι τῆς
 πίστεως καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ καὶ ὁμοφροσύνῃ,
 ὅταν, τοῦ γνησίου καὶ ἀκηράτου καὶ μόνου σωτηριώδους
 πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου ἐμπεφορημένοι, ἐν πρὸ παντὸς
 ἀπὸ κοινοῦ ἐν εἰλικρινείᾳ διώκωσι, τὴν ἀλώβητον διατή-
 ρησιν καὶ διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῆς, ἣν χάριτι Θεοῦ
 διακατέχουσιν, ἱερᾶς κοινῆς παρακαταθήκης τῆς πίστεως,
 μὴ γινόμενοι ἐν τούτῳ κενόδοξοι, μήτε ἀλλήλους προκα-
 λούμενοι, μήτε ἀλλήλους φθοροῦντες, μηδὲ τὴν εὐαγγελι-
 κὴν θείαν ἀλήθειαν καὶ τὴν ταύτην ἐμπεπιστευμέην ἁγίαν
 τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὴν τὸν κόσμον ἀναπλᾶσαι κεκλη-
 μένην, ταπεινὴν θεραπαινίδα κοσμικῶν μελημάτων καὶ πο-
 λιτικῶν σκοπῶν ποιούμενοι, τὴν ἀκμὴν δὲ καὶ δόξαν τῆς

ὀρθοδοξίας, ἀλλ' ἅμα καὶ τὴν ταύτης ἔκπτωσιν καὶ πα-
 ρακμὴν κοινὴν καὶ ἰδίαν πάντες οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ ποιού-
 μενοι, ὀφείλουσι χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ
 κλαιόντων, τὸ μὲν ἀγαθὸν προάγοντες, ἐπὶ δὲ τῇ οἰαδήποτε
 καὶ ὅπου δῆποτε συμφορᾷ καὶ κακοπαθείᾳ τῆς ὀρθοδοξίας
 συμπαθοῦντες καὶ πάσῃ δυνάμει ἠθικῇ καὶ ὑλικῇ συντρέ-
 χοντες καὶ παραμυθούμενοι. Μέλη γὰρ ὄντες τοῦ σώματος
 τοῦ Χριστοῦ, ἐσμὲν ἅμα καὶ ἀλλήλων μέλη, καὶ «εἴτε πά-
 σχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται
 ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη». Ὡς περ οὖν τὰ μέλη
 τοῦ σώματος ὑπὲρ ἀλλήλων ἱερμνᾷ καὶ συνεργαζόμενα
 πληροὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ καὶ οὐδὲν τοῦ
 ἐτέρου τὴν βοήθειαν ἀποκρούεται, οὐδὲ λέγει χρείαν σου
 οὐκ ἔχω, οὕτω καὶ ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ, ἅπασαι αἱ
 κατὰ τόπους αὐτοκέφαλοι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, τὴν Μίαν,
 Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν συγκρο-
 τοῦσαι καὶ εἰς ἓν σῶμα συμπεπηγυῖαι ὀφείλουσιν ἀλλήλων
 τὰ βάρη βαστάζειν καὶ τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ ἀναπληροῦν
 ἀδελφικῶς συνεργαζόμενοι ἐν τῷ ἔργῳ τῆς διακονίας, τῷ
 καταρτισμῷ τῶν ἀγίων καὶ τῇ οἰκοδομῇ τοῦ σώματος τοῦ
 Χριστοῦ. Τούτων δ' οὕτω καλῶς τιθεμένων, ἀνάγκη ἀκολου-
 θῶς ὅπως ἐκάστη αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία, τὴν δικαιοδο-
 σίαν ἧς ἐτέρας σεβομένη καὶ τὰ προνόμια καὶ δίκαια αὐτῆς
 περὶ πλείστου ποιουμένη, ἐπὶ μηδεμιᾷ μὲν προφάσει μεταίρη
 ὅρια αἰῶνια, ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες ἡμῶν, ἐπιμελῶς δ' ἀποφεύγῃ
 πᾶσαν εἴτε ἄμεσον, εἴτε ἔμμεσον ἐν ἀλλοτρίαις παροικίαις
 ἐπέμβασιν, ἐξ ἧς διαιρέσεις πνευμάτων καὶ σχίσματα δια-
 θέσεων καὶ ποικίλα ἕτερα σκάνδαλα, τὰς ἀδελφικὰς τῶν
 Ἐκκλησιῶν σχέσεις ψυχραίνουντα καὶ παραλύοντα. Τὸ
 τοιοῦτο ἀντεναγγελικὸν καὶ ὀλέθριον πνεῦμα πάσῃ δυνάμει
 καταπολεμητέον καὶ παντελῶς τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας

περιβόλων ἐξοστρακιστέον. Ἵνα δὲ τὸ τιμιώτατον τῆς ἀγά-
πης χρήμα δυιηθῇ δαψιλῆς καὶ ἀγλαοὺς φέρειν καρποὺς,
δέον τὰς ἀδελφικὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἐπευρῖναι
τοῦ κύκλου τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ὡς οἷόν τε
στενότερας καὶ οἰκειότερας καλλιεργῆσαι σχέσεις, πυκνό-
τερον μὲν καὶ τακτικώτερον ἀλλήλαις ἐπιστιλλούσας, μὴ
μόνον ἐπὶ προσαγορεύσει ψιλῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἀνακοινώσει
ἡδέων τε καὶ λυπηρῶν καὶ ἐπὶ ἐξαιτήσκει λύσειως ἀπορριμέ-
νων, χεῖρα δὲ βοηθείας πρόθυμον ἀλλήλαις ἐν πάσῃ πνευ-
ματικῇ καὶ ἡθικῇ καὶ ὑλικῇ ἀνάγκῃ ὀρεγοίσας, νέους τε
δοκίμους μέλλοντας τῆς Ἐκκλησίας λειτουργοὺς τακτικῶς
παρ' ἀλλήλαις ἐκπαιδευούσας. Ὅ,τι δ' ὅμως τελειότεραν καὶ
ἀποτελεσματικωτέραν τὴν τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν
ἐπικοινωνίαν ἀπεργάσεται, τοῦτο ἐστὶν ἡ καθέκαστον ἐνιαυ-
τὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέλευσις ἀντιπροσώπων τῶν αὐτοκε-
φάλων Ἐκκλησιῶν κατὰ σειρὰν ἐν τοῖς κέντροις αὐτῶν πρὸς
σύσκεψιν κοινὴν ἐπὶ τῶν γενικῶν τῆς ὀρθοδοξίας ἀναγκῶν
ἐπὶ καθορισμῷ τῶν μέτρων τῶν ἀναγκαιούντων πρὸς θερα-
πείαν τῶν κακῶς ἐχόντων, ὧν ἐστὶ καὶ τὰ ἐκάστοτε ἐπισυμ-
βαίνοντα ἐκασταχῶς ρήγματα. Ἐπὶ τοιούτοις ὅροις ἔστιν,
ὥς γ' ἡμῖν δοκεῖ, δυνατὴ, Θεοῦ συναιρομένη, ἡ τῶν ὀρθο-
δόξων λαῶν μὴ μόνον ἐν τῇ εἰότητι τῆς πίστεως ἀλλὰ καὶ
ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ καὶ ὁμοφροσύνῃ συνάντησις,
δι' ἧς καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἡμῶν πίστις κρατυνθήσεται καὶ αἱ
ἁγίαι τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι ἰσχυρότεραι καθιστάμεναι δυνή-
σονται νικηφόρως ἀντιστῆναι τῷ καθ' ἐκάστην χαλεπω-
τέρῳ καὶ ὀλεθριωτέρῳ γιγνομένῳ ἐναντίῳ πνεύματι τοῦ
αἰῶνος τούτου.

Τοῦ λόγου δὲ προκειμένου περὶ τῆς Δυτικῆς καὶ τῆς τῶν
Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησίας, ἃς ἡ Ἑμετέρα γερασμία Πανα-
χιότης πάνυ προσφυῶς ὡς «δύο μεγάλας τοῦ χριστιανισμοῦ

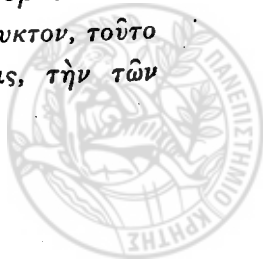

ἀναδενδράδας» ἐχαρακτήρισε καὶ δὴ περὶ τοῦ εἶγε ἐπίκαιρος τανῦν κρίνεται προδιασκέψις τις κοινὴ τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὴν παρασκευὴν πεδίου ὁμαλοῦ φιλικῆς μετ' αὐτῶν ἀμοιβαίας προσπελάσεως καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν βάσεων, τῶν μέτρων καὶ τῶν μέσων σκοποῦσα, ἡμεῖς τε καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς ἀγία Σύνοδος διακαῶς μὲν τὴν τῶν πάντων ἐπιποθοῦμεν ἔνωσιν καὶ μετὰ θέρμης τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀναφέρομεν δέησιν καὶ θεοφιλὲς καὶ εὐαγγελικὸν ἡγοούμεθα τὸ διηνεκῶς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ποιμένας μεριμιᾶν ὑπὲρ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ μεγάλου τούτου καὶ ἁγίου σκοποῦ, τὸ μέντοι εἰδικῶς ἐν τῷ παρόντι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κοινῇ συσκέψασθαι τῶν οὐκ ἀιαγκαίων εἶναι νομίζομεν, μηδὲν τι θετικὸν ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς τοιαύτης προδιασκέψεως προσδοκῆσαι δυνάμενοι. Ἀναντίρρητον γὰρ τυγχάνει ὅτι ἐκατέρα τῶν περὶ ὧν ἡμῖν ὁ λόγος Ἐκκλησιῶν συστηματικῶς συγκριτηθεῖσα καὶ διὰ τῶν αἰώνων τοῦ διηνεκοῦς ἔνεκεν καὶ χαλεποῦ ἀμοιβαίου πολέμου συμπαγεῖσα, οὕτω στερρῶς τῶν ἰδίων ἀρχῶν καὶ δογμάτων ἀντέχεται καὶ οὕτω φιλοτίμως ἐν αὐτοῖς ἐπαναπαύεται, ὥστε θεοσεβῆς καὶ πολυμαθὴς θεολόγος τῆς ἐτέρας τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, εἴπερ τις καὶ ἄλλος τὴν ἔνωσιν ἐπιποθήσας καὶ πολλὰ περὶ αὐτῆς γράψας καὶ μοχθήσας καὶ ἐν τῷ ὄνειρῳ αὐτῆς κοιμηθεὶς, οὐκ ᾤκησέ ποτε εἰπεῖν, ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν ταύτης ἀνάγκη πάιτας τοὺς χριστιανοὺς θερμῶς καθ' ἐκάστην παρακαλεῖν τὸν Κύριον νῆαν ἔκχυσιν τοῦ παναγίου Πνεύματος γενέσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ δυσχερὲς δῆπου τῆς ἐνώσεως παραστήσαι βουλόμενος. Καὶ δυνατὸν μὲν βεβαίως ἦν τὰς τοῖς δόγμασι καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς διεστηκυίας Ἐκκλησίας ἐν ἀγάπῃ γοῖν χριστιανικῇ καὶ ἐν ἀμοιβαίῳ σεβασμῷ καὶ ἐκτιμῇ πρὸς ἀλλήλας διατελεῖν μέχρις οὗ ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν

καὶ ἀνατείλῃ ἡ ποθητὴ τῆς ἐνώσεως ἡμέρα, ἐν ᾗ πάντες ἀγαλλιάσονται καὶ εὐφρανθήσονται, πλὴν δυστυχῶς καὶ τοῦτο κατέστησε δυσεπίτευκτον ὁ λεγόμενος προσηλυτισμὸς, τὸ μέγα τοῦτο ἐν τῷ χριστιανισμῷ σκάνδαλον, ὅπερ ἐξετράχυνε τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν χάσμα ἔτι μᾶλλον ἐπηύρυνεν. Οἱ οὖν ποιμένες καὶ λαοὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας οὐ παύονται μὲν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὰ τῆς εἰρήνης διώκοντες καὶ τὴν φιλικὴν ἀμοιβαίαν τῶν διισταμένων Ἐκκλησιῶν προσπέλασιν ἐπιποθύντες καὶ ὑπὲρ αὐτῆς πάσῃ δυνάμει ἐργαζόμενοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀμύνης τῶν οἰκείων δογμάτων καὶ θεσμῶν οὐκ ἀποστήσονται, οὐδὲ παρόψονται ταῦτα ὑπὸ τῶν προσηλυτιστῶν προσβαλλόμενά τε καὶ ἐξουθενούμενα. Ἀναγκαῖον δ' ἄρα πρὸ πάσης περὶ προσεγγίσεως τῶν διισταμένων Ἐκκλησιῶν διασκέψεως, καταργηθῆναι καὶ ἐντελῶς ἐκ τοῦ μέσου ἀρθῆναι τὸ σκάνδαλον τοῦ προσηλυτισμοῦ, τὸ ἐξαναγκάζον τὴν ὀρθόδοξον καὶ τὰς λοιπὰς ἐν Ἀνατολῇ ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἐν καταστάσει ἐμπολέμῳ αἰεὶ διατελεῖν. Λυπηρὸν γὰρ δὴ καὶ ἀπαίσιον καὶ πικρὰς καὶ ἀδιαλλάκτου ἐμπαθείας καὶ πολλῶν ταραχῶν καὶ συμφορῶν αἴτιον καὶ μνηστῆρισμον τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ τοῖς ἔξω πρόξενον, καὶ ἀφορμὴ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βλασφημεῖσθαι ἐν τοῖς ἔθνεσι, τὸ χριστιανοὺς χριστιανοῖς δίκην λύκων ἐπιπίπτειν ἢ δίκην ὄφεων ὑπείσέρπειν καὶ πίση δυνάμει καὶ παντὶ τρόπῳ καὶ μέσῳ ἀγωνίζεσθαι ποιῆσαι ἓνα προσηλύτου τοσοῦτων ἔτι λαῶν ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένων ἢ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς φραγμοῖς ἐκκελυμένων καὶ ἔρριμμένων ὥσπερ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

Ὅτι δ' ὁμως περὶ τῶν δύο μεγάλων ἀναδενδράδων τοῦ χριστιανισμοῦ δοκεῖ ἐν γε τῷ παρόντι ἀνεπίτευκτον, τοῦτο ὡς κατορθωτὸν διὰ τὰς δύο αὐτῶν παραφυάδας, τὴν τῶν

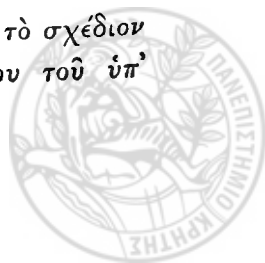

Παλαιοκαθολικῶν λέγομεν καὶ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, ἡγούμεθα. Ἡ μὲν γὰρ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία εἰλικρινῇ ἐπιδειξαμένη πρὸς τὴν γερασμιωτάτην ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν σεβασμὸν καὶ ἀνυπόκριτον ἐκτίμησιν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπιμελῶς ἀποφυγούσα τὴν διὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ διατάραξιν τῆς εἰρήνης τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ἐξησφάλισεν ἤδη ἐαυτῇ ἀπαραμείωτον τὴν ἀγάπην τῶν ποιμένων καὶ τῶν λαῶν αὐτῆς καὶ μάρτυς ἡ διηνεκῆς πνευματικὴ ἐπικοινωνία τῶν πρωτοθρόνων ἐπισκόπων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ἣ ἅπαν τὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐπικροτεῖ σύστημα. Ἡ δὲ τῶν παλαιῶν Καθολικῶν Ἐκκλησία, ἡ ἰεαυτῇ κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας διαμαρτύρησις, ἀνακηρύξασα ἐαυτὴν ὡς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐπὶ τὰ Οἰκουμεικῶν συνόδων ἱσταμένην ὁμολογουμένως ἐγγύτατά ἐστι τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἔτι τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν θεολογούντων ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον καὶ ἀκριβέστερον τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς ἐξετάζοντες σημαντικὰς ἐν ἀνακαλύπτωσι διαφοράς. Ἐξεστὶν ὁθεν ἐλπίζειν ὡς οὐ πόρρω ἀπέχει ἡ εὐκταία καὶ ποθητὴ ἡμέρα, καθ' ἣν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἐν τῇ ἐνότητι τῆς πίστεως καὶ τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης αἰνέσομεν τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα τὸν ἐναρξάμενον ἐν ἡμῖν καὶ ἐπιτελέσουντα ἔργον ἀγαθόν. Τὴν μετὰ τῶν δύο τοίνυν τούτων Ἐκκλησιῶν τελειότεραν προσέγγισιν ἢ καὶ τελείαν μεθ' ἡμῶν ἔνωσιν οὐ μόνον τῶν δυατῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀναγκαίων εἶναι νομίζοντες, φρονοῦμεν ὅτι λυσιτελὲς ἂν εἴη καὶ ἀποτελεσματικὸν συγκροτηθῆναι, εἴγε δυνατόν, ἐπιτροπὴν ἐκ θεολόγων ἀπασῶν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀληθεῖ παιδείᾳ κατηρτισμένων καὶ θείῳ ζήλῳ πεπυκασμένων καὶ πάσης προλήψεως ἀπηλλαγμένων, ἡ παρὰ τῷ πρωτοθρόνῳ ἐπισκόπῳ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν

Κωνσταντινουπόλει συνερχομένη, τῷ δ' ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἀγ-
γουστίνου διατυπωθέντι κανόνι «in necessariis unitas, in
dubiis libertas, in omnibus caritas» στοιχοῦσα, συσκέ-
ψεται καὶ καθορίσει καὶ ταῖς Συνόδοις τῶν ἀδελφῶν αὐτο-
κεφάλων Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Πανα-
γιότητος ὑποδείξει τὰς βάσεις ἐφ' αἷς δυνατὴ ἡ ποθητὴ
ἔνωσις, καὶ ἐν γένει ὅ,τι ἂν κριθῇ συντελεστικὸν πρὸς τὴν
τοῦ ἱεροῦ καὶ ἁγίου σκοποῦ εὐόδωσιν, ὧν εἰσιν ἴσως ἡ τε
ἐν νέᾳ ὁμολογίᾳ πίστεως τελειότερα διατύπωσις τῆς ὀρ-
θοδόξου διδασκαλίας καὶ ἡ ὀριστικὴ ἐπίλυσις τοῦ περὶ
κανονικότητος τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας
ζητήματος. Ἐκ τοιαύτης τινος ἐνεργείας ἀπεκδεχόμεθα οὐ
μόνον προσέγγισιν τελειότεραν πρὸς τὰς ἐν λόγῳ δύο πα-
ραφυάδας τῶν ἐν τῇ Δύσει δύο μεγάλων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ
καὶ αὐτὴν τὴν ποθητὴν τελείαν μεθ' ἡμῶν ἔνωσιν, ἣν δικαίως
ἡ Ὑμετέρα θειοτάτη Παναγιότης ἐχαρακτήρισεν «ὡς εὐοίω-
νον ἀπαρχὴν τῆς ἐλπιζομένης καὶ ποθητῆς παγκοσμίου
χριστιανικῆς ἐνότητος».

Ἐπὶ τοῦ περὶ μεταρρυθμίσεως δὲ τοῦ ἐν τῇ ὀρθο-
δόξῳ Ἐκκλησία κρατοῦντος Ἰουλαιοῦ ἡμερολογίου ἐρω-
τήματος τῆς Ὑμετέρας γερασμιωτάτης Παναγιότητος τὸν
λόγον μεταφέροντες, παρατηροῦμεν πρὸ παντὸς ὅτι ὑφ' ἧς
σήμερον ἡ ἐν Ἀνατολῇ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διατελεῖ συν-
θήκας ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν τῆς Καθολικῆς καὶ τῆς τῶν Δια-
μαρτυρομένων Ἐκκλησίας ἀδιαλείπτως διὰ τῶν προσηλυτι-
στικῶν ἐνεργειῶν προσβαλλομένη, πᾶσα περὶ μεταρρυθ-
μίσεως τοῦ κρατοῦντος ἡμερολογίου, καὶ δὴ ἐπὶ προτιμήσει
τοῦ Γρηγοριανοῦ, ἀπόφασις, ἔσται ἐπὶ βλάβῃ τῆς ὀρθοδο-
ξίας. Εἰ δ' ὅμως οἱ ἐν τῇ Δύσει χριστιανικοὶ λαοὶ ἔλθοιεν
ποτε εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἀντεναγγελικοῦ καὶ διὰ τὸ σχέδιον
τῆς παγκοσμίου χριστιανικῆς ἐνότητος ὀλεθρίου τοῦ ὑπ'

αὐτῶν ὑποστηριζομένου ἔργου τοῦ προσηλυτισμοῦ, καὶ οἱ
 τούτων προϋστάμενοι θελήσειεν καταργῆσαι καὶ διὰ παν-
 τὸς ἐκ τοῦ μέσου ἄραι τὸ σκάνδαλον, φρονοῦμεν ὅτι οὐ-
 δὲν ἀσυνεπὲς πρὸς ἑαυτὴν ποιήσει ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλη-
 σία παραδεχομένη τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης κατὰ τὸ ἐφικτὸν
 ἀκριβὲς ὑποδεικνύμενον ἡμερολόγιον, πρὸς τε χρονομετρι-
 κὴν ἀκρίβειαν, πρὸς τε εὐκολίαν ἐν ταῖς βιωτικαῖς συναλ-
 λαγαῖς, ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς δόξαν Χριστοῦ, τῆς τῶν εἰς
 αὐτὸν πιστευόντων ἐνότητος καὶ ἐν τῇ τοῦ χρόνου μετρήσει
 καὶ ἐν τῇ τῶν σωτηρίων ἐορτῶν ταῦτοχρόνῳ ἐπιτελέσει
 καταφαινομένης. Ἀληθὲς μὲν γὰρ ὅτι ἡ τοῦ ἐπιστημονικῶς
 τελειότερου ἡμερολογίου παραδοχὴ περιάζει εἰς ἀργίαν
 τὸν τε ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν ἀπαγορεύοντα τὴν ἐορτὴν
 τοῦ ἁγίου Πάσχα «πρὸ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰου-
 δαίων τελεῖν» καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἁγίας Οἰκουμενικῆς πρῶ-
 τῆς Συνόδου κεκρατηκυῖαν συνήθειαν ἵνα ἡ τοῦ Πάσχα
 ἐορτὴ ἐορτάζεται τὴν Κυριακὴν τὴν μετὰ τὴν πρώτην παν-
 σέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, ἀλλὰ τῶν ἠθικῶν αἰτίων
 ἀφ' ὧν ὅ τε ἀποστολικὸς κανὼν καὶ ἡ συνήθεια ἀπέρρευσαν,
 οὐκέτι ὑφισταμένων, πρόδηλον ὡς οὐδὲν τὸ κωλύον ἀπὸ
 δογματικῆς ἀπόψεως τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐν ὁμοφω-
 νίᾳ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐτέρως, συμφώνως πρὸς τὰ ἀληθῆ
 τῆς ἐπιστήμης πορίσματα, τὰ περὶ ἡμερολογίου διατά-
 ξασθαι.

Ταῦτα εἰς ἀπάντησιν τῶν προβεβλημένων ἡμῖν σοβα-
 ρῶν καὶ πολλῆς μελέτης καὶ σπουδῆς ἀξίων θεολογικῶν
 καὶ ἐκκλησιαστικῶν μελετημάτων ἐπιστέλλοντες, εὐχαρι-
 στίαν ἀναφέρομεν τῷ παναγὰθῳ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῶν φώ-
 των, τῷ διὰ τῆς ὑμετέρας πεπνυμένης καὶ θεοτιμῆτου κο-
 ρυφῆς εἰς ὑψηλὰς καὶ πνευματικὰς σκέψεις καὶ μελέτας
 ἡμᾶς παρορμήσαντι καὶ θερμῶς αὐτοῦ δεόμεθα ὅπως μὴ

παύσεται ἐπισκεπτόμενος ἡμᾶς ἐν τῇ χρησιότητι Αὐτοῦ,
ἐμπνέων ἡμῖν πάντοτε τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ καὶ τὰς ἀγαθὰς καὶ σωτηριώδεις βουλάς καὶ ἐγ-
χειρήσεις τῶν ποιμένων αὐτῆς πλουσίως ἐπενυλογῶν, κα-
τενοδῶν καὶ εἰς αἴσιον πέρας ἄγων.

Ἐν τῇ Ἀγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἀγ', ἰουνίου ε'.

Τῆς Ὑμετέρας ποθεινοτάτης ἡμῖν Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ο ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἰορδάνου Ἐπιφάνιος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.—
† Ὁ Θαβωρίου Στέφανος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.— † Ὁ
Τιβεριάδος Μελέτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.— † Ὁ Κυρια-
κουπόλεως Μελέτιος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.— † Ὁ Διοκai-
σαρείας Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Ὁ σκευοφύλαξ Εὐθύμιος.— Ὁ καμαράσης Παρθένιος ἀρχιμαν-
δρίτης.— Γερμανὸς Ἀποστολάτος ἀρχιμανδρίτης.— Ὁ δραγουμάνος
ἀρχιμανδρίτης Ἰννοκέντιος.— Ὁ Μ. ἀρχιδ. Γερμανὸς Βασιλάκης.—
Ὁ ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος.— Ὁ ἀρχιμανδρίτης Γεράσιμος.— Ὁ
ἀρχιμανδρίτης Νικάνδρος.— Ὁ ἀρχιεραμματεὺς ἀρχιμ. Μελέτιος.

Γ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας
 Ῥώμης, καὶ Οἰκουμένικῳ Πατριάρχῃ Κυρίῳ Κυρίῳ Ἰωακείμ τῷ
 Γ' καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
 κλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀδελφικὸν ἐν Χριστῷ ἀ-
 δαυμόν.

Μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς καὶ ἀγάπης ἐδέξατο ἡ Ἀγιωτάτη
 Σύνοδος τῆς Ρωσσίας τὴν τιμίαν καὶ πνευματέμφορον ἐπι-
 στολὴν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱε-
 ρᾶς Συνόδου, ἐγκεχαραγμένον φέρουσαν τὸν τύπον τοῦ
 συνήθους τῇ ἑδρᾷ τοῦ Χρυσοστόμου ὑπὲρ τῆς τοῦ Θεοῦ
 Ἐκκλησίας ζήλου καὶ τῆς ἀδιαπτώτου περὶ τῆς σωτηρίας
 τῶν πάντων μερίμνης, καθὼς καὶ τῆς ἐξειδικασμένης πρὸς τὴν
 Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ἀγάπης καὶ οἰκειότητος, μετ' ἐπι-
 σταμένην δὲ μελέτην καὶ διάσκεψιν προάγεται εἰς ἀπάντη-
 σιν τῇ ἀγάπῃ Αὐτῆς καὶ ἀνακοίνωσιν Αὐτῇ τῆς ἑαυτῆς γνώ-
 μης περὶ τῶν ζητημάτων, ἅπερ οὕτως εὐκαίρως ἡ σοφὴ Αὐ-
 τῆς πρόνοια ἔθετο.

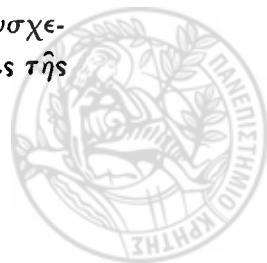
Καὶ δὴ πρὸ παντὸς μεμνημένοι τῶν λόγων τοῦ ψαλμω-
 δοῦ ὅτι «ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν
 ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ» καὶ τῆς ἐντολῆς τοῦ Ἀποστόλου τοῦ
 «τρηεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰ-
 ρηνῆς», μετ' ἀγάπης ἀσπαζόμεθα τὴν θεοφιλῆ σκέψιν Αὐτῆς
 περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐδραιώσεως τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἐπεν-
 ρύσεως τοῦ κύκλου τῆς πρὸς ἀλλήλας ἐπικοινωνίας τῶν

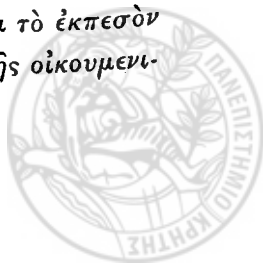
ἀδελφῶν τῇ πίστει ἀγίων τοῦ Θεοῦ ὀρθοδόξων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, φρονούντες ὅτι ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ μόνον ἀγάπῃ καὶ τῇ διαρκείᾳ καὶ ἐνεργῶ πρὸς ἀλλήλας ἐπικοινωνία εὐρήσουσιν αἱ ἄγιοι Ἐκκλησίαι ἀξιοχρεῶν ἔρεισμα καὶ δυνάμεις ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτῶν πάλῃ «πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις», πρὸς τὴν ἀπιστίαν, τὴν ἀδιαφορίαν καὶ τὰς λοιπὰς ὀλεθρίας ἐπιπνοάς. Ἡ ἀρίστη δὲ καὶ τελειοτάτη ἐκδήλωσις τῆς ἀγίας ταύτης ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ μακαρίας ἐπικοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ μᾶλλον δραστηκὸν μέσον πρὸς ἰατρούς τῶν κοινωνικῶν ἡμῶν ἀνωμαλιῶν ἦταν ἂν ἀναμφιβόλως αἱ ἐπὶ τούτῳ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων συναθροίσεις, ἰδίᾳ δὲ αἱ τῶν προϋσταμένων τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ ἄμεσος αὐτῶν «στόμα πρὸς στόμα» συνδιάσκεψις περὶ τῶν τὸ πνευματικὸν αὐτῶν ποίμνιον ἐκάστοτε ταραττόντων ζητημάτων. Ἐὰν γὰρ οἱ ἐπίσκοποι, κατὰ κλίσιν τῆς ἑαυτῶν καρδίας καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιβεβλημένου αὐτοῖς ἀρχιεπομενικοῦ καθήκοντος προαγόμενοι, ἀθροισθῶσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ ἀπροσωπολήπτως ἑαυτοὺς πρὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἀψευδῶς ἐπαγγελαμένου ἔσεσθαι ἐν μέσῳ τῶν συνηγμένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διατελοῦντας ἀναλογιζόμενοι, ἐν καθαρᾷ συνειδήσει καὶ ἐν ὁμοθυμῳ προσευχῇ πανδήμως τὴν ὁμολογίαν τῆς ἑαυτῶν πίστεως ἀπαγγέλλουσιν ἢ τινα ἀπόφασιν τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνωμαλίας ἢ πληγὰς θεραπεύουσιν διατάζονται, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Ἐκκλησίᾳ ζῶν καὶ κινεῖν αὐτήν, αὐτὸ ἐστὶν ἀναμφιβόλως τὸ λαλοῦν τότε διὰ στόματος τῶν ἐν προσευχῇ συνηγμένων ἐπισκόπων, καὶ εἰ ἔτι ἕκαστος αὐτῶν συνῆδει ἑαυτῷ ἀμαρτωλότατος ἀνθρώπων ὢν. Εἰ δέ ποτε ἐσείετο ὁ τόπος ἔνθα ἦν συνηγμένη ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη καὶ μετὰ παρρησίας τὴν πανίσχυρον δεξιὰν τοῦ

Προνοητοῦ κατὰ τῶν περικυκλούντων αὐτὴν ἐχθρῶν ἐπικαλουμένη, ἀναμφιβόλως καὶ νῦν «πολλὰ δύναται ἡ κοινὴ προσευχὴ» τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, οὐδεμία δ' ἐχθρική δύναμις ἀντέστη ἂν κατὰ τῆς μετὰ παρρησίας ἀνακηρυχθείσης ὑπὸ τῆς συνόδου αὐτῶν ὁμολογίας τῆς πίστεως αὐτῶν, καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, οὕτω φαεινὴν ἑαυτῇ εὐροῦσα τὴν ἔκφανσιν, ἀνέλαμψεν ἂν ἀναμφιβόλως πρὸ προσώπου τοῦ σύμπαντος κόσμου ἐν ἀνερμηνεύτῳ φῶτι καὶ εἴλκυσε ἂν πρὸς ἑαυτὴν τὰς καρδίας πάντων τῶν ζητούντων τὴν ἀλήθειαν, ἐξεγείρουτα ἅμα καὶ τὴν ὑπνώγουσαν συνείδησιν τῶν ἐν πίστει μὲν γεννηθέντων, ἀλλ' ἐπιλαθομένων αὐτῆς καὶ ἀποψυγέντων πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' ὅμως ὅσον ποθητὴ καὶ ἂν ᾖ ἡ τοιαύτη πάντων τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων συνάθροισις, ἥκιστα ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὅτε αἱ ἅγιοι Ἐκκλησίαι τυγχάνουσι κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν ὀρίων τῶν κρατῶν καὶ ὅτε πᾶσα πρὸς ἀλλήλας τῶν Ἐκκλησιῶν σχέσις κατ' ἀνάγκην θίγει καὶ σχέσεις διεθνεῖς, ἥκιστα τυγχάνει πραγματοποιήσιμος ἡ τοιαύτη τῶν ἐπισκόπων συνάθροισις καὶ ἡ τοιαύτη πάνδημος καὶ οἰκουμενικὴ ἐξέτασις ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Διὸ καὶ εὐχαὶ μόνον καὶ πόθοι ἐγχωροῦσι τό γε νῦν περὶ τούτου. Ὡς ἄμεσον δὲ πρόβλημα τῶν ἀγίων ἐπὶ μέρους ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πεπνυμένων αὐτῶν προϋσταμένων παρίσταται ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν προσέγγισις πρὸς τὸ διαληφθὲν φωτεινὸν ἰδανικὸν τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς οἰκουμενικῆς ἐπικοινωνίας, διὰ τῆς τηρήσεως πρὸς ἀλλήλας διαρκoῦς καὶ ζωηροῦ δεσμοῦ δι' ἀλληλογραφίας τε καὶ ἄλλων σχέσεων, διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς ἀδελφικῶν ἐπιστολῶν περὶ παντὸς χαρμοσύνου ἢ λυπηροῦ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ αὐτῶν βίῳ συμβάντος, διὰ τῆς ἐξαιτήσεως ἀδελφικῶν συμβουλῶν καὶ ὁδηγῶν ἐν δυσχερεσί περιστάσεσι, διὰ τῆς καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας τῆς

ιδίας πείρας ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἐπιδαψιλεύσεως. Ἰδίᾳ δὲ ἀναγκαία ἡ τοιαύτη μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἀνταλλαγή γνωμῶν ἐν ζητήμασιν εἰς τὴν οὐσίαν τῆς πίστεως καὶ εἰς τὰς θεμελιώδεις βάσεις τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ διοργανισμοῦ ἀφορῶσιν. ἡ κοινῶς ἐκκλησιαστικῶς ἐνδιαφέροντος χαρακτῆρα ἔχουσι. Πληροφορεῖτω τοῖνυν τότε, ὅσάκις δηλοῦν ἐν ἐπὶ μέρους τινὶ Ἐκκλησίᾳ μεταρρυθμίσ τις βαθέως θίγουσα τὸ καθιερωθὲν ἐκκλησιαστικὸν σύστημα πρόκειται ἡ ὁσάκις δέον ἵνα ἐξενεχθῇ ἡ ἐξηνέχθῃ ἡδη κρίσις περὶ ἰεοῦ τινὸς θρησκευτικοῦ κινήματος, ἐὰν ἰδίᾳ πιθανὴ ὑπάρχῃ ἡ τῆς κρίσεως ταύτης ἐπίδρασις καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης, πληροφορεῖτω, λέγομέν, τότε ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης προϊστάμενος, εἴτε δι' ἐπιστολῆς εἴτε καὶ ἄλλως, τοὺς προϊσταμένους τῶν ἄλλων ἐπὶ μέρους ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἰτούμενος παρὰ τῆς ἀδελφικῆς αὐτῶν ἐμπειρίας συμβουλὴν καὶ ποιούμενος αὐτοῖς γνωστὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Ἡ τοιαύτη γὰρ διαρκὴς ἀλληλοβοήθεια καὶ συμμετοχὴ ἐν τῷ κοινῷ βίῳ ἔσται ἀναμφιβόλως πραγματικὸς καὶ ζῶν δεσμός, συσφίγγων πάσας τὰς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας εἰς ἓν σῶμα, «αὖξον εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι». Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτῶν βίῳ ἐκάστη αὐτοκέφαλος ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὀφείλει ἵνα τηρῇ πάντοτε, ὡς ἄλλως τε καὶ νῦν τοῦτο γίνεται, τὴν μνήμην καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς ἐαυτῆς πρὸς τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ἐνότητος καὶ ὅτι μόνον ἐν τῇ μετ' αὐτῆς κοινωνίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἔχει τὸ ἐχέγγυον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ παρίσταται ὡς Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἀπολλύουσα δὲ τὴν κοινωνίαν ταύτην καὶ τὴν ἐνότητα κατ' ἀνάγκην συναπολείται καὶ αὐτὴ καὶ ἀποξηρανθήσεται, ὥσπερ τὸ κλῆμα τὸ ἐκπεσὸν ἀπὸ τῆς ἀμπέλου. Ὅθεν ἡ τῆς ἀρχῆς ταύτης τῆς οἰκουμένης

κότῃτος διαρκῆς καὶ ἐνεργὸς ἐφαρμογὴ ἐν τῷ βίῳ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει καὶ ἡ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ καλλιέργια τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἀρχῆς ταύτης ἔστωσαν θέμα ἰδιαιτέρας φροντίδος τῶν πεπνυμένων προΐσταμένων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ ὁ ἀδιάσπαστος καὶ εἰλικρινὴς ζήλος αὐτῶν ἄφθονον, πεποίθαμεν, προσκομιεῖ τὸν καρπὸν ἐν τῷ εὐλογημένῳ ἀγρῷ τῆς οἰκουμενικῆς ἐνότητος, ζωογονῶν ταῦτοχρόνως καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον ἐκάστης ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας, κρατύνων τε τὴν πίστιν τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ τελειῶν αὐτὰ ἐν τῇ ἐλπίδι τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ τῇ ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ καὶ εἰς τὸν κόσμον δὲ ἄπαιτα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ πίστεως ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ λαμπρότητι ἐκφαίνων.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς ἡμετέρας σχέσεις πρὸς τὰς δύο μεγάλας ἀναδειδράδας τοῦ χριστιανισμοῦ, τοὺς λατίνους δηλονοῦν καὶ τοὺς διαμαρτυρομένους, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ αὐτοκέφαλοι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, αἰείποτε δέεται προσδοκᾷ τε καὶ διαπύρως εὐχεται, ὅπως τὰ ποτε τέκνα ταῦτα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐνὸς ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ πρόβατα, νῦν δὲ φθόνῳ τοῦ ἐχθροῦ ἀπесχισμένα καὶ ἀποπεπλανημένα, «μετανοήσωσι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθωσιν», ὅπως δηλονοῦν ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἕνα Ποιμένα αὐτῶν. Πιστεύομεν ἐπὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς πίστεως αὐτῶν εἰς τὴν παναγίαν καὶ ζωαρχικὴν Τριάδα, διὸ καὶ δεχόμεθα τὸ βάπτισμα τούτων τε καὶ ἐκείνων. Τιμῶμεν τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν τῆς λατινικῆς ἱεραρχίας καὶ τοὺς εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἐρχομένους ἐξ αὐτῆς κληρικούς παραδεχόμεθα ἐν τῷ ὄν φέρουσι βαθμῷ (ὡς παραδεχόμεθα καὶ τοὺς Ἀρμενίους, Κόπτας, Νεστοριανούς κλπ. τοὺς

μὴ ἀπολέσαντας τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν). «Ἡ καρδιά ἡμῶν πεπλάτυνται» (2 Κορ. 6, 11), καὶ πρόθυμοί ἐσμεν πᾶν τὸ δυνατόν ποιῆσαι, ἵνα συνεργήσωμεν εἰς τὴν στήριξιν ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ποθητῆς ἐνότητος. Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην ὁμως λύπην ἡμῶν καὶ κοινὴν θλίψιν πάντων τῶν ἀληθινῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ παρόντι ἐσμὲν ἠναγκασμένοι ἵνα σκεπτώμεθα οὐ τοσοῦτον περὶ τῆς ἀπαλύνσεως τῶν ἡμετέρων σχέσεων πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Δύσεως καὶ τῆς φιλαδέλφου προσελκύσεως τῶν κοινοτήτων αὐτῶν εἰς τὴν μιθ' ἡμῶν ἐνότητα, ὅσον περὶ ἀκαταπαύστου καὶ ἀγρύπνου ὑπερασπίσεως τῶν πεπιστευμένων ἡμῖν λογικῶν προβάτων ἀπὸ τῶν ἀδιαλείπτων ἐπιβουλῶν καὶ πολυειδῶν δελεασμάτων τῶν λατίνων καὶ τῶν προτεσταντῶν. Τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν καὶ σεβασμίοις πατράσι καὶ ἀδελφοῖς γνωστοί εἰσιν οἱ αἰώνιοι τῆς Ρώμης πόθοι, οἳτινές ποτε καὶ ὑπῆρξαν ἡ αἰτία τῆς ἀποστασίας αὐτῆς· γνωσταὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἰσὶ καὶ αἱ διάφοροι αὐτῆς μεθοδεῖαι, αἷ τε φανεραὶ καὶ αἱ κρύφιοι, αἱ πρὸς καθυπόταξιν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς τείνουσαι· γνωσταὶ καὶ αἱ νῦν ὑφιστάμεναι καὶ πολλὰς τὰς δαπάνας ἀπαιτοῦσαι σχολαὶ, αἱ ἱεραποστολικαὶ τε ἐγαιρεῖαι, τὰ ἰδιαίτερά τε μοναχικὰ τάγματα καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ λοιπὰ καθιδρύματα, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀδιαλείπτως αὐξάνει καὶ ὧν ὁ μόνος σκοπὸς ἐστὶν ἡ τῶν τέκνων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰ δυνατόν, σαγήνευσις. Ἰδιαιτέρως δὲ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσσίας ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἰσὶν ἐστραμμένα τὰ βλέμματα τοῦ λατινισμοῦ. Ἀδυνάτως ἔχοντες οὗτοι ἵνα δελεάσωσι τὸν ἡμέτερον ἀπλοῦν μὲν, ἀλλ' εὐσεβῇ καὶ ἀφωσιωμένον τῇ Ἐκκλησίᾳ λαὸν, στρέφουσι τὰς ἐαυτῶν προσπαθείας πρὸς τὰ μέλη τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατικῆς κοινωνίας, εἰθισμένης διαβιοῦν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἤδη γενεὰς ἐν διαρκεί εὕρισκομένης πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ πρὸς τὴν Δύσιν, καὶ δὲ κρυ-

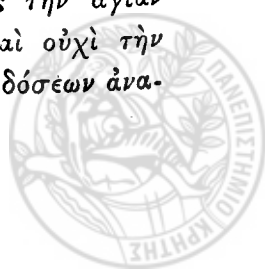
φίας προπαγάνδας, διὰ τῆς φιλολογίας τε καὶ τοῦ τύπου καὶ τῶν τοιούτων πειρῶνται ἵνα διασαλεύσωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ θεμέλια τῆς πίστεως τῶν πατέρων καὶ παγιώσωσιν ἐν αὐτοῖς τὸν καθολικισμόν. Ὁ τῆς Ρωσσίας καὶ τοῦ ρωσικοῦ ἔθνους προσηλυτισμὸς ἀποτελεῖ τὸ αἰώνιον ὄνειρον καὶ τὸν ἀτροκάλυπτον σκοπὸν τῶν τάσεων τοῦ συγχρόνου παπισμοῦ. Διὸ, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν ᾖ τι φιλειρηνικοὶ οἱ τῶν λατίνων λόγοι, ὅσονδῆποτέ τε ἐπιμελῶς καὶ ἂν ἐπιδεικνύωσιν οὔτοι καὶ παντοιοτρόπως τονίζωσι τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν ἀγάπην καὶ τὸν σεβισμόν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸ ρωσικὸν ἔθνος καὶ κράτος, οἱ λόγοι οὔτοι οὐδαμῶς ὀφείλουσιν οὐδὲ δύνανται ἀποκρῦψαι ἀπὸ τῆς ἡμέτερας προσοχῆς τοὺς πραγματικοὺς ὑποούλους σκοποὺς τῆς Ρώμης, διὸ καὶ κατ' ἀνάγκην ἡμεῖς ἀπλῶς πλειότερον ἔτι ἐντείνομεν τὴν ἡμετέραν προσοχὴν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν τοῦ ἵστασθαι ἀδιασαλεύτως ἐπὶ τοῦ ἀδιασείστου ἐδάφους τῆς ὀρθοδοξίας καὶ μὴ παρασύρεσθαι ὑπὸ οἰωνδῆποτε βλέψεων κακῶς ἐννοουμένης εἰρήνης, παρ' ὅλην ἡμῶν τὴν τάσιν πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως τῆς εἰς πάντας τοὺς χριστιανοὺς ὑπ' αὐτοῦ ταῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ κληροδοτηθείσης.

Τοσοῦτον ἐπίσης, εἰ μὴ πλειότερον, ἀπροσπέλαστος παρίσταται ἐν τῷ παρόντι καὶ ὁ προτεσταντισμός. Αἱ προτεσταντικαὶ κοινότητες, μὴ ἐννοοῦσαι τὴν οὐσίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἐξωτερικὰ δὲ καὶ ἅπτα ἑαυταῖς ἀπαιτοῦσαι ἔργα χαρακτηῖρος κατ' ἐξοχὴν κοινωνικοῦ καὶ κοινωνιολογικοῦ, θεωροῦσι τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς χώραν πνευματικῆς νάρκης καὶ ἀδιαπεράστου ζόφου καὶ πλάνης, προβαίνουσαι μάλιστα καὶ μέχρι κατηγορίας ἡμῶν ἐπὶ εἰδωλολατρείᾳ· διὸ καὶ ἐκ κακῶς ἐννοουμένου ζήλου ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ οὐ φείδονται χρημάτων καὶ κόπων πρὸς διάδοσιν μεταξὺ τῶν τέκνων τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν προτε-

σταντικῶν αὐτῶν πλανῶν, οὐδεμίαν παραλείποντες εὐκαιρίαν ὅπως ὑπονομεύσωσι τὸ κῦρος τῆς ὀρθοδόξου ἱεραρχίας καὶ διασαλεύσωσιν ἐν τῷ λαῷ τὴν εἰς τὴν ἀγιότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως πίστιν. Θρησκευτικὴ ἀποκλειστικότης καὶ δὴ καὶ φανατισμὸς μεμιγμένος μετὰ περιφρονητικῆς ἀλαζονείας πρὸς τὴν ὀρθοξίαν διακρίνει τοὺς προτεστάντας, δυνάμεθα εἰπεῖν, πλειότερον ἔτι ἢ τοὺς λατίνους. Βεβαίως πολλὰ ἐν τούτοις ἐξηγοῦνται ἐκ τῶν πολυχρονίων προλήψεων καὶ τῆς ἐν γένει στενότητος τοῦ ὀρίζοντος τῆς γερμανικῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων τοῦ προτεσταντισμοῦ, διὸ καὶ ἐπιβάλλεται τοῖς ἡμετέροις λογίοις ὡς καθήκον ἀπαραίτητον ἢ πρὸ τῆς συνειδήσεως τῆς Δύσεως ἀνάπτυξις τοῦ ἀληθοῦς μεγαλείου καὶ τῆς γνησίας χριστιανικῆς καθαρότητος τῆς ὀρθοδοξίας. Μέχρις οὐ ὅμως ἡ ἐπίμοχθος αὕτη καὶ ἄχαρις σπορὰ ἐπὶ τοῦ πετρώδους ἐδάφους τῆς ἀπὸ τοῦ πολιτισμοῦ ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀκαταληψίας ἄρξῃται φέρουσα τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ἡμεῖς οἱ προϋστάμενοι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς Ρωσικῆς, ἐσμέν ἡναγκασμένοι ἵνα ἐντεινώμεν πάσας ἡμῶν τὰς δυνάμεις εἰς τὸν κατὰ τῶν πολυειδῶν μεθοδειῶν τοῦ ἐπιφόβου τούτου ἐχθροῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνα, ἀδιαλείπτως δεόμενοι τοῦ Ἀρχιεπίσκοπου ἡμῶν ὅπως ὑπερσπίσῃ ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τούτου τὰ πιστὰ αὐτοῦ πρόβαρα.

Κατ' ἄλλον πῶς τρόπον προσφέρονται πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν οἱ ἀγγλικοί. Οὗτοι δηλαδὴ, πλὴν σπανίων ἐξαιρέσεων, οὐκ ἐπιδιώκουσι τὸν προσηλυτισμὸν τῶν ὀρθοδόξων, ἐν πάσῃ δὲ ἀφορμῇ καὶ εὐκαιρίᾳ προσπαθοῦσιν ἵνα ἐκδηλώσωσι τὸν ἰδιαίτερον αὐτῶν σεβισμὸν πρὸς τὴν ἀγίαν ἀποστολικὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, αὐτὴν καὶ οὐχὶ τὴν Ρώμην, ὡς τὸν ἀληθῆ φύλακα τῶν πατρικῶν παραδόσεων ἀνα-

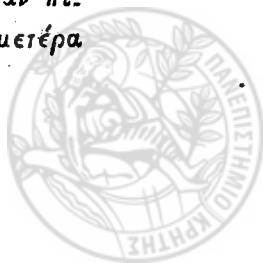

γνωρίζοντες καὶ ἐν τῇ μετ' αὐτῆς ἐνότητι καὶ συμφωνίᾳ τὴν ἑαυτῶν ζητοῦντες δικαίωσιν. Τοιγαροῦν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθὴ διάθεσις οὐ δύνανται μὴ καὶ παρ' ἡμῖν ὁμοίαν προκαλέσai ἀγάπην καὶ μὴ διαθερμᾶναι ἐν ἡμῖν τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μετ' αὐτῶν ἐνώσεως ἐν τῷ μέλλοντι. Ἀλλὰ πολλὰ ὅμως καὶ ἐνταῦθα πρόκεινται τὰ ποιητέα εἰσέτι καὶ διευκρινητέα, πρὶν ἢ ἀποβῇ δυνατὴ ἡ σκέψις περὶ ὠριτμένου τινὸς ἡμῶν διαβήματος ὑπὸ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἔννοιαν. Καὶ δὴ πρὸ παντὸς ἀνάγκη ἵνα ὁ πόθος τῆς μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐνώσεως γένηται πόθος εἰλικρινῆς μὴ μόνον τμήματός τινος τοῦ ἀγγλικανισμοῦ (τῆς High Church ἤτοι τῆς Ὑψηλῆς Ἐκκλησίας), ἀλλὰ καὶ ἀπάσης τῆς ἀγγλικανικῆς κοινωνίας, ἵνα τε τὸ ἕτερον, τὸ καθαρῶς καλβινιστικὸν ρεῦμα, τὸ κατ' οὐσίαν ἀρνούμενον τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἡμεῖς αὐτῆς ἀντιλαμβανόμεθα, καὶ μετ' ἰδιάζοντος φανατισμοῦ συμπεριφερόμενον πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἵνα, λέγομεν, καταποθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἀνωτέρω διαυγοῦς ρεύματος καὶ ἀπολέσῃ τὴν καταφανή, ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀποκλειστικὴν, ἐπιρροὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ ὅλου γενικῶς ἐκκλησιαστικοῦ βίου τῆς ὁμολογίας ταύτης, ἣτις ἐν γένει ἐστὶν ἀπηλλαγμένη ἐχθρότητος πρὸς ἡμᾶς. Ἐξ ἡμῶν δὲ πρὸς τοὺς ἀγγλικανοὺς δέον ἵνα ὑπάρχῃ ἀδελφικὴ προθυμία εἰς ἀντίληψιν αὐτοῖς διὰ παροχῆς ἐπεξηγήσεων, ἢ προσήκουσα προσοχὴ πρὸς τοὺς καλλίστους πόθους αὐτῶν, ἢ δυνατὴ ἐπιείκεια πρὸς τὰς φυσικὰς ἄλλας ἔνεκα τοῦ μακροχρονίου χωρισμοῦ διαφορίας, ἀλλὰ ταῦτο χρόνως ὅμως καὶ στερεὰ ὁμολογία τῆς ἀληθείας τῆς ἡμετέρας Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ μόνου φύλακος τῆς κληρονομίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς μόνης σωτηρίου κιβωτοῦ τῆς θείας χάριτος.

Οἱ δὲ οὕτω καλούμενοι παλαιοκαθολικοὶ, οἵτινες ἀνδρείως ἤραντο τὴν ἑαυτῶν φωνὴν κατὰ τοῦ «φιλοπρωτεύοντος αὐτῶν» (3 Ἰωάν. 9) καὶ μέχρι δὲ τοῦ νῦν οὐ παύονται πολλὰς προσάγοντες τὰς θυσίας ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς συνειδήσεως ἀγῶνι, εὖρον ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη βημάτων αὐτῶν συμπάθειαν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἐκκλησιαστικοῖς παράγουσι καὶ τοῖς τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην ἀντιπροσωπεύουσιν, ἐξ ὧν τινες ζωηρότατον ἔλαβον μέρος ἐν τῷ ἀγῶνι αὐτῶν, ἀκαταπαύστως ἐργαζόμενοι ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τε τῇ φιλολογίᾳ καὶ ἐν τοῖς συνεδρίοις. Εἰς ἱκανοποίησιν γενικοῦ πόθου, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τῶν παλαιοκαθολικῶν καὶ πρὸς σύναψιν σχέσεων μετ' αὐτῶν συνέστη ἐν Πιερρουπόλει ἰδιαίτερα ἐπιτροπὴ, ἣτις καὶ ἄχρι τοῦδε ὑφίσταται. Οἱ ἡμέτεροι θεολόγοι ἐνεφοροῦντο ὑπὸ τῶν καλλίστων αἰσθημάτων πρὸς τοὺς παλαιοκαθολικοὺς, ἐννοοῦντες δὲ πᾶσαν τὴν διαφορὰν, ἣτις ὑφίσταται ἐν ταῖς ἐθνικαῖς, ἱστορικαῖς, ἐκκλησιαστικαῖς καὶ λοιπαῖς συνθήκαις καὶ παραδόσεσι, προσεφέροντο μετὰ πάσης ὑπομονῆς πρὸς τὰς ἀναφυομένας διαφωνίας καὶ ἀπορίας τῶν παλαιοκαθολικῶν καὶ ἦσαν ἔτοιμοι ἵνα τὰ πάντα πράξωσιν, ὅπως προλεάνωσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσόδου. Καὶ κατ' ἀρχὰς τὸ ποθεινὸν τοῦτο ἔργον ἐφαίνετο ὃν ἐγγὺς καὶ ἄνευ ἐκτάκτων δυσχερειῶν κατορθωτόν. Ἀλλ' ὁ χρόνος ρέει. Οἱ κυριώτεροι στύλοι τοῦ παλαιοκαθολικοῦ κινήματος, οἵτινες ἀνετράφησαν εἰ μὴ ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις, ἀλλὰ γοῦν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσιν, ἀπέρχονται ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἐκ τῆς τοῦ βίου σκηνῆς, καταλείποντες τὴν θέσιν εἰς ἀνθρώπους νέους ὡσαύτως μὲν ἴσως εἰλικρινεῖς καὶ πλήρεις αὐταπαρνησίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡσαύτως στερεοὺς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικότητι, οὐδὲ ζήσαντας ζωὴν ἐκκλησιαστικὴν. Περιβάλλει δὲ αὐτοὺς κατ' ἐξοχὴν κόσμος προ-

τεστταντικὸς, πρὸς ὃν οὔτοι ἐπὶ πλέον εἰσὶν ἐγγὺς καὶ κατὰ
 τὴν γλῶσσαν, κατὰ τὸν γενικὸν πολιτικὸν βίον, κατὰ τὴν
 πανεπιστημιακὴν μὲν φωνήν, καὶ ἕνεκα τῆς κοινῆς, τέλος,
 πρὸς τὴν Ρώμην πάλης. Τοῖς νέοις οὖν τούτοις αἰθρώποις
 τοῖς οὐχὶ λίαν στεργοῖς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικότητι, ἀπομε-
 μακρυσμένοις δὲ καὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀσαφῇ ἔχουσιν
 ἰδέαν περὶ αὐτῆς, ὁ προτεστταντικὸς κόσμος δύναται φυσικῶς
 φαίνεσθαι οἰκείος τε καὶ ἐγγὺς, οὐδὲ ἔστιν αὐτοῖς εὐχερὲς
 ἀντιστήναι κατὰ τῆς ἀφανοῦς μὲν, ἀλλ' ἀκαταπαύστου αὐτοῦ
 ἐπιρροῆς. Ἰδοὺ δὲ διατί καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία τῆς Ρωσ-
 σίας, καίπερ οὐ διαλείπουσα καὶ ἰὺν συμπαθοῦσά τε καὶ
 θαυμάζουσα τοὺς παλαιοκαθολικοὺς καὶ παντοειδῶς συνερ-
 γούσα αὐτοῖς εἰς τὴν ἐπαινετὴν ἔρευναν τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 ἀληθείας, ἄρχεται μετὰ τινος δέους εἰς τὸ μέλλον τοῦ κινή-
 ματος τούτου ἀποβλέπουσα. Ἐμμενοῦσιν ἄρα γε οἱ παλαιο-
 καθολικοὶ ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῶν ἀποφίσει τοῦ ἀνῆκειν εἰς μό-
 νην τὴν γνησίαν Οὐκυμενικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τείνουν εἰς τὴν
 μετ' αὐτῆς; ἔνωσιν, ἣ παρασυρόμενοι ὑπὸ τοῦ δελεαστικοῦ
 καὶ οὐγῶς οἰκείου τῇ ὀρθολογιστικῇ Δύσει ὀνείρου τῆς ἀνα-
 συστάσεως τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας οἱκοι παρ' ἑαυτοῖς διὰ
 τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν δυνάμεων καὶ διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν,
 ἀποκλινούσιν εἰς τὰς τριόδους τοῦ προτεστταντισμοῦ, πρὸς
 μεγάλην λύπην τῶν ἀληθῶν φίλων αὐτῶν; Τὸ πρόβλημα
 ἡμῶν ἐν σχέσει πρὸς αὐτοὺς ὀφείλει συνίστασθαι, καὶ τὴν
 ἡμετέραν γνώμην, ἐν τῷδε, ὅπως δηλαδὴ, μὴ τιθέντες αὐτοῖς
 περιττὰ ἐμπόδια πρὸς τὴν ἔνωσιν δι' αὐτοῦ φανατισμοῦ καὶ
 καχυποψίας, ἀλλὰ καὶ μὴ παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς εὐνοήτου
 ἐπιθυμίας τοῦ ἔχειν χρησίμους καὶ σοφωτάτους συμμάχους
 κατὰ τῆς Ρώμης, σπουδαίως καὶ στεργῶς, κατὰ συνείδησιν
 καὶ πρὸ τοῦ Χριστοῦ, ἀναπύξωμεν αὐτοῖς τὴν ἡμετέραν πί-
 στιν καὶ τὴν ἀμεγάλρεπτον πεποίθησιν, ὅτι μόνῃ ἡ ἡμετέρα

Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἀδιαφθόρως διαφυλάξασα τὴν ὅλην παρακαταθήκην τοῦ Χριστοῦ, ἐστὶν ἐν τῷ παρόντι ἡ Ἐκκλησία ἡ Οἰκουμενική, οὕτω δὲ ἐμπράκτως ὑποδείξωμεν αὐτοῖς τί ὀφείλουσιν ἔχειν ὑπ' ὄψει καὶ τί ἀποφασίσαι, εἰ γε πράγματι πιστεύουσιν εἰς τὸ σωτήριον. τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαμονῆς καὶ εἰλικρινῶς ποθοῦσι τὴν μετ' αὐτῆς ἔνωσιν. Ἡ ἀγάπη δὲ ἡμῶν καὶ ἡ προσευχὴ ποιησάτω τοὺς δυσκόλους τούτους τῷ ὑπερηφάνῳ πνεύματι ὅρους εὐπροσδέκτους τοῖς παλαιοκαθολικοῖς.

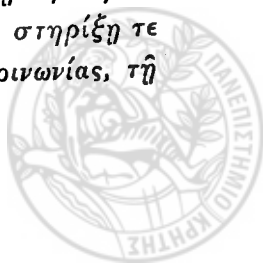
Τέλος, καὶ τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς ἢ καὶ τῆς μερικῆς μόνον μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου οὐ μικρὸν ὡσαύτως ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ταραττεῖ τοὺς ὀρθοδόξους καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ. Ἐντολῇ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Αὐτοκράτορος ἡμῶν ἐπίτηδες χάριν τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τούτου συνέστη παρὰ τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν ἰδιαιτέρα ἐπιτροπὴ ἐκ λογίων, ἐκπροσωπούντων τοὺς διαφόρους σχετικούς πρὸς τὸ θέμα κλάδους τῆς γνώσεως. Ἄλλ' αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, πολυσύνθετοι λίαν καὶ πολυποίκιλοι οὖσαι, ἄχρι τοῦδε εἰσέτι οὐκ ἐπερατώθησαν, ἀδύνατον δὲ προειπεῖν ἐκ τῶν προτέρων τὸ τελικὸν ἐξαγόμενον αὐτῶν. Ἀνάγκη μόνον κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ἔχειν ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει πολλὰς ὀψεις, ἐπιτρεπούσας διάφορον διαλεύκανσιν καὶ ἀπόφανσιν. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου ἡμερολογίου ἐν μόνῃ τῇ πολιτικῇ χρονολογίᾳ, ἄνευ μεταβολῆς τοῦ Πασχαλίου καὶ ἄνευ μετακινήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑορτῶν, μετὰ μόνης δὲ τῆς μετονομασίας τῶν ἡμερομηνιῶν συμφώνως πρὸς τὸ νέον ἡμερολόγιον, (ἡ ἡμέρα δηλ., ἥτις π. χ. σημειοῦται νῦν ὡς 6 Ἰανουαρίου, μέλλει σημειοῦσθαι τότε 19, ἀλλὰ παραμενεῖ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων), βεβαίως οὐ μέλλει θίξειν ἰδιαζόντως τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμφέροντα, καθόσον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ

πράξει παραμενεῖ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἰσχύϊ τὸ ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. (Μόνον ἡ ἐορτὴ τοῦ Νέου ἔτους συμπεσεῖται τότε οὐχὶ μετὰ τῆς ἐορτῆς τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ μετὰ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιφατίου τῇ 19 Δεκεμβρίου παλ. ἡμερολογίου, ὡς δὴ καὶ γίνεται τοῦτο, λ. χ., ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἱαπωνικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἀναγκάζεται ἵνα σημειοῖ τὰς ἑαυτῆς ἐορτὰς κατὰ τὸ νέον ἡμερολόγιον, ὅπερ τυγχάνει ἐν ἐνεργείᾳ ἐν Ἱαπωνίᾳ). Ἄλλ' ἐὰν θίξωμεν τὸ ζήτημα τῆς καθαρῶς ἐπιστημονικῆς ἐχεγγυόητος ταύτης τε καὶ ἐκείνης τῆς χρονολογίας, οἱ αὐθειτικώτεροι τῶν ἡμετέρων λογίων κλίνουνσι μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, συγχωροῦντες μόγιον διορθώσεις τιὰς ἐν αὐτῷ, οὐδαμῶς δὲ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἥττον λογικοῦ, κατὰ τὰ συμπεράσματα αὐτῶν, γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου. Ἡ αὐθεντικὴ αὕτη τῶν λογίων φωνὴ ποιεῖ καὶ ἡμᾶς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας φρουροὺς προσφέρεσθαι μετὰ μεγάλης ἐπιφυλάξεως πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τινῶν ὅπως μεταβληθῇ τὸ ἡμερολόγιον, ἐὰν συνυπονοῇται ἡ μεταβολὴ καὶ τοῦ πασχαλίου καὶ τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς χρονολογίας. Ἡ τοιαύτη γὰρ μεταβολή, ὡς διασαλεύουσα τὴν ἀνέκαθεν καὶ πολλάκις καθαγιασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, συνεπήγετο ἂν ἀναμφιβόλως διασαλεύσεις τινὰς καὶ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ βίῳ, εἰῶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει τοιαῦται διασαλεύσεις οὐδεμίαν ἑαυταῖς εὐρίσκουσιν ἐπαρκὴ δικαιολογίαν οὔτε ἐν τῇ ἀποκλειστικῇ ὀρθότητι τῆς προτεινομένης μεταρρυθμίσεως οὔτε ἐν ὥριμασάσῃ τινὶ ἐκκλησιαστικῇ ἀνάγκῃ. Διὸ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἡμεῖς ὑπεστηρίξαμεν αἱ τὴν τήρησιν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πράξει τοῦ ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, συγχωροῦντες ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ τυπικὰς μόνον μεταβολάς, οἷας ἀνωτέρω διεσαφηνίσαμεν, ἐν σχέσει πρὸς τὸ νέον ἔτος καὶ τὴν μετοιομασίαν τῶν ἡμερομηνίων.

Προβάλλοντες δὲ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πεπνυμένην ἀγαθὴν κρίσιν Ὑμῶν, οὐ δυνάμεθα μὴ ἐφελκύσαι τὴν προσοχὴν τῶν προϋσταμένων τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπὶ τοῦ λυπηροῦ τοῦδε φαινομένου, ὅτι δηλονοῦν καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας βλέπομεν δακρύων ἀξίαν στείρωσιν ἀγάπης, ἔριδάς τε καὶ διαίρεσιν, μέχρι διαρρήξεως ἐνίοτε τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας χωροῦσαν. Ἐπεκταθῆτω τοίνυν ἡ ἡμετέρα ἀγάπη καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέσῳ ἡμῶν ζώντων ἀποπεπλανημένων ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἐγγὺς ἡμῶν ἴστανται αἱ ἀρχαῖαι χριστιανικαὶ κοινότητες τῶν νεστοριανῶν, ἀρμενίων, κοπτῶν κλπ., ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἀποκεχωρισμένοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' οὐκ ἀπολέσασαι οὔτε τὸν ἐκκλησιαστικὸν ὀργανισμόν, οὔτε τὴν ἱεραρχίαν, νῦν δὲ, ἐν τῇ προσώπῳ τοῦλάχιστον τῶν μᾶλλον μεμορφωμένων μελῶν αὐτῶν, καὶ ἀρχόμεναι ἐνίοτε ἔρχεσθαι εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἀδίκου τῆς ἑαυτῶν ἀποσκιρτήσεως. Διὸ καὶ ἡ προσέλκυσις ἐκ νέου εἰς τοὺς κόλπους τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες ζῶσι παραπλεύρως ἡμῖν καὶ εἰσὶ λίαν οἰκεῖοι ἡμῖν κατὰ τὸν πολιτισμόν, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου καὶ τὸν τύπον τῆς εὐσεβείας, παρίσταται ὡς ἐγγύτατον πρόβλημα τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ ὡς ἀπαράιτητον καὶ ἄμεσον καθῆκον ἡμῶν, ὃ ἐκπληρώσαντες οὐ μόνον ἀνεγεννήσαμεν ἂν εἰς νέαν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τὰς ἀρχαίας ταύτας κοινότητας, ἀλλὰ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτῇ σὺν τῷ χρόνῳ διηνοίξαμεν ἂν νέαν πηγὴν ἰσχυρῶν καὶ θερμουργῶν ἐργατῶν ἐν τῷ γενικῷ ἐκκλησιαστικῷ ἔργῳ.

Ὁλοφύχως δεόμενοι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐδραιώσῃ ἐν τῇ ὁμοφροσύνῃ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, στηρίξῃ τε ἐν αὐτῇ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ κοινωνίας, τῇ

ὕμετέρᾳ δὲ Παναγιώτητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν ἁγία καὶ ἱερᾷ
 Συνόδῳ σὺν ἀπάσῃ τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντι-
 νουπόλεως χαρίζεται εἰρήνην, εὐημερίαν καὶ ἐν πᾶσι προ-
 κοπήν, διατελοῦμεν μετ' ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης

Ἐν Πετροπόλει, τῇ 28 Φεβρουαρίου 1903.

Ἀριθ. 916.

† Ἀντώνιος μητροπολίτης Πετροπόλεως καὶ Λαδόγης.— † Βλα-
 δήμιρος μητροπολίτης Μόσχας καὶ Κολόμνης.— † Βλαδήμιρος ἐπίσκο-
 πος Βλαδικαυκάσου καὶ Μοζδόκης.— † Νικόλαος ἐπίσκοπος Ταυ-
 ρίδος καὶ Συμφερουπόλεως.— † Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σαρατόβου.—
 † Μάρκελλος ἐπίσκοπος.

(Σφραγ.)

Δ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

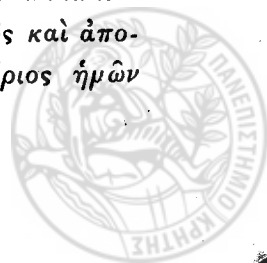

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. Ἰωακείμ Γ'.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀπαθὺν ἀπονέμουσα ὑπερῷοιστα προδαγορεύει.

Μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστάσεως καὶ ἐξαιρετικοῦ τοῦ διαφέροντος ἀνέγνω ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν καὶ αὐτῇ ἀπευθυνθεῖσαν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἐκζητεῖται ἡ γνώμη αὐτῆς περὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι σχέσεων τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῆς τῶν Καθολικῶν καὶ τῆς τῶν Διαμαρτυρομένων ὡς καὶ ἐκείνης τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησίας, πρὸς δὲ καὶ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ κρατοῦντος ἡμερολογίου, καὶ ἂν κρίνεται ἐπίκαιρος προδιάσκεψίς τις πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν μέσων ἐκείνων, δι' ὧν δύνανται νὰ ἀρθῶσι τὰ κωλύματα τὰ τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας εἰς διάστασιν κρατοῦντα καὶ οὕτως ἐπέλθῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἡ παρὰ πάντων ποθητὴ καὶ τῷ Θεῷ εὐάρεστος ἔνωσις αὐτῶν.

Οὕτως τὸ ζήτημα, ὅπερ ἡ ἡμετέρα Παναγιότης μετὰ τῆς περὶ Αὐγὴν ἀγιωτάτης Συνόδου ὑπὸ σκέψιν προέθετο καὶ ταῖς κατὰ μέρος ὀρθοδόξοις Ἐκκλησίαις τῆς Ἀνατολῆς προὔβιλετο εἶνε οὐ μόνον σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον ἀλλὰ καὶ συνᾶδον τῷ πνεύματι τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἧς κεφαλὴ Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν

Ἰησοῦς Χριστός. Προθύμως δὲ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰ διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου ταύτης ἐπιστολῆς πρὸς αὐτὴν προβληθέντα ζητήματα ὑπὸ διάσκεψιν θεμένη, ἐπιμελῶς δὲ καὶ μετὰ πάσης τῆς προσηκούσης καὶ δυνατῆς ἐρεύνης εἰς ταῦτα ἐγκύψασα κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ παροῦσαι καιρικαὶ περιστάσεις ὅλως ἀκατάλληλοί εἰσι πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καθόλου. Εἰς τὸ συμπέρασμα δὲ τοῦτο προήχθη ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχουσα ὑπ' ὄψιν, ὅτι καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, ὡς γνωστὸν, πᾶσαι ἀπόπειραι πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγένοντο, αὐταὶ ὅμως ἔνεκα πολλῶν καὶ διαφόρων αἰτίων προσέκοψιν ἐπὶ ἀνυπερβλήτων προσκομμάτων, καὶ οὐ μόνον δὲν συνετέλεσαν εἰς πραγματοποίησιν τῆς ἐπιδιωκομένης ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ἧς ἡ εἰρήνη καὶ ἀγάπη τοῦ χριστιανύμου πληρώματος ἐποικοδομεῖται καὶ αὐξεῖται, ἀλλὰ τὸν ἀντικείμενον συνετέλεσαν εἰς μείζονα διάστασιν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους. Τὰ αἷτια δὲ ταῦτα, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὑφίστανται ἔτι καὶ νῦν, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὅσον ἐν τῷ μέλλοντι ἐξακολουθήσουσιν ὑφιστάμενα, πᾶσα σκέψις καὶ ἀπόπειρα εἰς πραγματοποίησιν τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἀποβήσεται ματαία.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, ἡ διακαῶς ποθοῦσα τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, στηριζομένην ἐπὶ τῆς εἰλικρινοῦς χριστιανικῆς ἀγάπης, τῆς περιλαμβανούσης καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ πάντων τῶν δογμάτων αὐτοῦ ὡς καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως μετὰ τῆς ἀληθοῦς βάσεως τῆς λατρείας καὶ τῶν θεμελιωδῶν διατάξεων τῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλει νὰ μὴ παύηται μὲν εὐχομένη «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ν' ἀρκῆται δὲ, τό γε νῦν ἔχον, εἰς εἰλικρινῆ πρὸς

πίσας τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας χριστιανικὴν ἀγάπην, ἐκδηλουμένην ἐν λόγοις τε καὶ ἔργοις μετὰ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ὅ,τι παρ' ἀνθρώποις νῦν ἀδύνατον φαίνεται, ἔσεται ἐν τῷ μέλλοντι δυνατόν, τῇ θείᾳ χάριτι. Περὶ δὲ τοῦ συναφοῦς ζητήματος τῆς ἐνώσεως τῶν ἀναλαβόντων τὴν προσωνυμίαν τῶν Παλαιοκαθολικῶν ἢ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἐγγύθεν τὰ κατ' αὐτοὺς γιόντων εἰδικῶν θεολόγων καὶ εἰδικῶς μελετησάντων τὰς ἐν τοῖς συνεδρίοις καὶ ἐν διαφόροις ἐπισήμοις ἐκθέσεις αὐτῶν διατυπωθείσας δογματικὰς ἀρχάς, οἱ Παλαιοκαθολικοὶ οὗτοι οὐ μόνον πρὸς τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν δίστανται ἐν οὐσιώδεσι δόγμασιν, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἑαυτοὺς διατελοῦσιν ἐν πλήρει ἐνότῃ καὶ ἀρμονίᾳ, ἐπέχει ν' ἀποφῇνηται γνώμην περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν μετὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον οὗτοι ἐμμένουσιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ταῖς διατυπωθείσαις ἐν τοῖς συνεδρίοις καὶ ἄλλαις ἐπισήμοις ἐκθέσεσιν αὐτῶν καὶ ἐφ' ὅσον ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις σπουδαίοις ζητήμασιν ἀορίστως καὶ σαφῶς ἐκφράζονται.

Οὐχ ἥττονος προσοχῆς ἠξίωσεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ ζήτημα τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἀτ' αἰώνων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ κριτοῦντος ἡμερολογίου, οὗ ἡ ἐπίλυσις φέρεται μὲν ὁμαλωτέρᾳ, πάντως ὁμως αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ περιστάσεων καὶ συνθηκῶν ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν. Καὶ ποῖον μὲν ἐκ τῶν δύο ἡμερολογίων εἶνε ἀκριβέστερον, τὸ ἡμέτερον Ἰουλιανὸν ἢ τὸ ἐν τῇ Δύσει κρατοῦν Γρηγοριανόν, ἢ ἂν καὶ τοῦτο χρήζῃ τροποποιήσεως καὶ ἀκριβεστεροῦ καθορισμοῦ, τοῦτο εἶνε ζήτημα κυρίως ἀστρονομικόν· θρησκευτικῆς δὲ καὶ θεολογικῆς σπουδαιότητος μετέχει τοσοῦτο μόνον, καθ' ὅσον μετ' αὐτοῦ συνδέεται τὸ ἐορτολόγιον τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ τοῦτο ἂν ἅπασαι αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς πεισθῶσιν, ὅτι αἱ περιστάσεις τῶν ἔθνων τῶν διαφόρων ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰσι κατάλληλοι πρὸς μεταρρύθμισιν τοῦ ἡμερολογίου ἄνευ διαταράξεως τῶν θρησκευτικῶν συνειδήσεων τῶν ἀπλουστέρων, τῶν μὴ δυναμένων διακρίναι τὰ δόγματα καὶ τὰ λειτουργικὰ ζητήματα ἀπὸ τῶν ἀστρονομικῶν ζητημάτων, δύνανται αὖται ἐν συννενοήσει μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τῆς πολιτείας ἐκάστης αὐτῶν νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ νῦν ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν ἡμερολογίου συμφῶνως πρὸς τὰς προόδους καὶ τὰ πορίσματα τῆς ἀστρονομικῆς ἐπιστήμης.

Ταῦτα γράφοντες εἰς ἀπόκρισιν τῶν διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου προτεθέντων ζητημάτων ἀσπαζόμεθα ἐν φιλήματι ἀγίῳ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν ἀγιωτάτης Συνόδου καὶ διατελοῦμεν Αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ

Οἱ τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συγκροτοῦντες

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 14 Ἰουλίου 1903.

† Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος πρόεδρος. — † Ὁ Ἀκαρνανίας καὶ Ναυπακτίας Παρθένιος. — † Ὁ Ἀρτης Γεννάδιος. — † Ὁ Ὑδρας καὶ Σπετσῶν Ἀρσένιος. — † Ὁ Παροναζίας Γρηγόριος. — † Ὁ γραμματεὺς Ἀρχιμ. Μελέτιος Σακελλαρόπουλος.

Ἀριθμ. { Πρωτ. 112,1849
Διεκπ. . . . 1764

Ε΄.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Παναγιώτατε,

Ἀναμφισβήτητον τυγχάνει ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ αἱ διαμει-
βόμεναι μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ διατηροῦσαι
τὴν δογματικὴν καὶ κανονικὴν ἐνότητα, τὴν τεθεμελιωμένην
ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔχουσιν ὡς βάσιν τὴν ἀναλλοίωτον πίστιν,
ἣν ὁ θεῖος ἡμῶν διδάσκαλος καὶ οἱ ἅγιοι αὐτοῦ μαθηταὶ κατέ-
λιπον ἡμῖν, κραταιοῦσι καὶ αὐξάνουσι κατὰ Θεὸν τὸ σῶμα
τῆς Ἐκκλησίας, συνδεδεμένον διὰ στερεῶν δεσμῶν καὶ κλει-
δώσεων μετὰ τῆς μόνης ἀοράτου Κεφαλῆς, ἣτις ἐστὶν ὁ Ἰη-
σοῦς Χριστός.

Τόσον ἐκ τῶν προηγουμένων ἐπιστολῶν τῆς Ὑμετέρας
Παναγιότητος, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐσχάτως ταύτης ὑπ' ἀριθμ. 3636
τοῦ λήξαντος ἔτους, ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς ἁγίας ὀρθοδόξου αὐ-
τοκεφάλου Ρωμανικῆς Ἐκκλησίας, ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ
διαπιστώσῃ ἅπαξ ἔτι μᾶλλον, τὴν εὐαγγελικὴν ἀγάπην, τὴν
παγιοῦσαν τὰς σχέσεις τῆς ἐλικορυνοῦς ἀδελφωσύνης τῶν
μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου.

Εἴη λοιπὸν εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ,
ὃν ἐν ἁγίᾳ Τριάδι μεγαλύνομεν: Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦ-
μα, καὶ ὃν περ μετὰ ζήλου παρακαλοῦμεν, κατὰ πᾶσαν στιγ-
μὴν, ὑπὲρ ὑγείας, εἰρήνης καὶ μακροημερεύσεως πάντων τῶν
ὑπ' Αὐτοῦ ὠρισμένων εἰς κυβέρνησιν τοῦ ἁγίου θησαυροῦ τῆς
διδασκαλίας καὶ χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ὅν αὐθις ἰδιαι-
τέρως νῦν μετ' εὐλαβείας ἱκετεύομεν, ὅπως δορυφορῇ τὴν

Ἑμετέραν Παναγιότητα καὶ πᾶσαν τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας μεθ' ἱκανῆς ἰσχύος, ὅπως ἐργάζεται εἰς ὅσα παρὰ Κυρίου εἰσὶ τεταγμένα εἰς δόξαν τῆς Ἐαυτοῦ Ἐκκλησίας, ἅτε αἰσθανομένη χαρὸν ἵνα ἴδῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἀποστολικῆς αὐτῆς ἐργασίας, νὰ μεγαλύνῃ τὸν ἐν οὐρανοῖς Κύριον, καὶ ἐκ συμφώνου μετὰ τῶν ἀοράτων Δυνάμεων νὰ ψάλλῃ ὁμοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ ἀσχολίᾳ εὐρισκομένης τῆς ἀγίας αὐτοκεφάλου ὀρθοδόξου Ρωμανικῆς Ἐκκλησίας, ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ, ὅτι ἐπὶ τῶν ζητημάτων, ἐφ' ὧν ἡ Ἑμετέρα Παναγιότης ζητεῖτε τὴν γνώμην αὐτῆς, νὰ ἀνανεχθῇ τὸ ἀμέσως εἰς τὰς θείας Γραφὰς καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς τὴν αἰεὶ ἀνεξάντλητον καὶ ἀγνὴν πηγὴν, εἰς τὸ εὐρεῖν ἐκείσε ὅ,τι προσήκει πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν οὐχὶ μόνον εἰς στιγμὰς καὶ ζητήματα οὐσιωδέστατα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐρχόμενα εἰς δευτέραν τῶν ἄλλων θέσιν, συνδεδεμένα ὅμως ὄντα μετὰ τῶν πρώτων διὰ δεσμοῦ ἀδιαλύτου, ἀποτελοῦντα τὴν οὐσίαν τῆς ἡμετέρας διδασκαλίας, καὶ μετὰ τὰ ὅποια ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ προΐσταται κατὰ τρόπον ἀόρατον τῶν ἀποφάσεων τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ὁμοθυμίᾳ αὐτῆς, ἡ ἱερὰ Σύνοδος οὕσα προσκεκολλημένη μετὰ ταπεινώσεως καὶ ὑποταγῆς εἰς τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐξαιτεῖται ὅπως ἡ ἀγία διδασκαλία, ἣν Οὗτος ἔδωκεν ἡμῖν, τηρῇται ἀλύμαντος, ἀνόθευτος, ἀναλλοίωτος καὶ αἰεὶ ὀριστικῇ εἰς τὴν θείαν αὐτῆς ἀρχικὴν σύνταξιν, οὕσα συνάμα μετὰ προσοχῆς ὅπως διατηρῇται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀκλόνητος ἡ διδασκαλία τῆς ἀγίας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἣν οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι Πατέρες ὥρισαν ἐν οἰκουμενικαῖς Συνόδοις.

Αὕτη καὶ οὐχὶ ἄλλη οὖσα ἡ διδασκαλία τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, τῇ βοθηείᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπὸ τὴν διηνεκὴ διώικησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, κηρύττεται ἀδιακόπως καὶ μετὰ ζέσεως καθ' ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀδελφὴν, τὴν Αὐτοκέφαλον Ὀρθόδοξον Ρωμανικὴν Ἐκκλησίαν, ἧς οἱ ἱεράρχαι, πλήρεις ὄντες ζήλου, πολυπλασιάζουσιν, ἐνδυναμοῦσιν αὐτήν, καὶ δι' αὐτῆς φωτίζουνσι διὰ νουθεσίας τούς πορευομένους νῦν παρὰ τὴν ὁδὸν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ζωὴν, ἵνα ἐπανεέλθωσιν ἐπὶ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ θείας ὁδοῦ.

Τὸ πλήθος τῶν ἑτεροδόξων, ὅπερ διὰ τῶν διατυπωθέντων ὁρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς τελετουργίας γίνεται δεκτὸν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ εὐγλωττοτάτη ἀπόδειξις, ὅτι τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας αὐξάνει καὶ κραταιοῦται ἐπὶ μόνῳ τῷ τεθειμένῳ θεμελίῳ, ὅπερ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Τοῦτο εἶναι μία ἀπόδειξις, ὅτι καίτοι αἱ δυσχέρειαι μεθ' ὧν ἀγωνίζεται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου, προερχόμεναι ἐκ τοῦ ἀσεβοῦς πνεύματος τοῦ αἰῶνος τούτου, ὅπερ πνέει πανταχοῦ, εἶναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι, ἐν τούτοις ἡ Ἐκκλησία οὐδεμίαν ὑφίσταται βλάβην, ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν αὐτῆς κατάστασιν. Δὲν δύναται νὰ ποιήσῃ ἐνίστε ἐπαισθητὰς προόδους, οὐχ ἡττον, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου ὁλονὲν αὐξάνει, καὶ αὐξηθήσεται καὶ κραταιωθήσεται πάντοτε περισσότερον, διότι κραταιὰ συνεστήθη ὑπὸ τοῦ θείου αὐτῆς θεμελιωτοῦ, Ὅστις ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ παντογνωσίᾳ, διασχίζων τοὺς μέλλοντας αἰῶνας, εἶπεν ὅτι «οὐδὲ πύλαι ᾄδου κατισχύσουσιν αὐτῆς».

Ὅπου λοιπὸν ἐστὶν ὁ ἀληθὴς Ποιμὴν, ἐκεῖ ἔστι καὶ ἔσται καὶ τὸ ποιμνιον Αὐτοῦ· καὶ ὅπου ἐστὶν ἡ Κεφαλὴ, ἐκεῖ καὶ οὐχὶ ἀλλαχοῦ ἔσται καὶ τὸ σῶμα. Ἀλλ' ἐὰν πάλιν ἕνεκα

λυπηροῦ τινος συμβεβηκότος ἐνια τῶν λογικῶν τούτων προβάτων ἐξέφυγον ἀπὸ τοῦ Ποιμένου καὶ ἐπορεύθησαν ἀλλαχοῦ, ταῦτα ἐξάπαντος πεινῶντα θὰ ζητήσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸν Ποιμένα αὐτῶν, τὸν μόνον δυνάμενον νὰ ἐπαναγάγῃ ταῦτα πρὸς τὴν ἀληθινὴν καὶ πλουσίαν ψυχικὴν νομήν.

Ἀδύνατον νὰ μένῃ τις ἔξω τοῦ ἀληθοῦς γιῶμονος τοῦ διαρρυθμιζοντος τὸν νοῦν καὶ τὰ αἰσθήματα πρὸς φυσικὴν βίωσιν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Τὸ κράτος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς χάριτος, ἐν ᾧ ὁ θεὸς ἡμῶν Δεσπότης ἵδρυσεν ἡμᾶς, ἀφεθὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ πρὸς κυβέρνησιν, κυβερνᾶται ὑπὸ μόνον τῆς Ἐκκλησίας τῆς φυλαξάσης τὴν πίστιν καὶ τὴν ὁμολογίαν ἀμόλυντον, ἄνευ αὐξήσεων καὶ ἄνευ μεμηχανημένων προσθηκῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐστὶν ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολική.

Αἱ κοινωνικαὶ, ἱστορικαὶ καὶ πολιτικαὶ σχέσεις τῶν χωρῶν, ἐν αἷς ὑπερυψοῦται ὀρθῶς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀποδεικνύουσιν—ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν προόδῳ καὶ ἀναπτύξει—ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα Ἡμεῖς ἐλέω Θεοῦ, ἐτηρήσαμεν καὶ τηροῦμεν, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς διδασκαλίας, ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἐλευθέραν διδαχὴν τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν θείων Αὐτοῦ μαθητῶν, προβλέποντα πᾶν εἶδος ἀνάγκης τῶν πολιτῶν, καὶ διαλύοντα ταύτας διὰ τῶν νόμων τῶν οἰκείων κρατῶν καὶ αἵτινα ἐν τῇ συντάξει αὐτῶν ἀκολουθοῦντα: τὴν ἰσότητα, ἀγιότητα καὶ ἀλήθειαν, ἀναγνωρίζουσιν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ τῇ εὐδοκίᾳ Αὐτοῦ κυβερνῶνται ἐν ταῖς προσκαίροις ταύταις ἀνάγκαις· μὴ λησμονοῦντες ἵνα συνδέσωσι ταύτας μετὰ τῶν αἰωνίων ἐκείνων τάσεων: τῆς πλήρους εὐδαιμονίας, ἧς ἀξιωθεῖμεν παρὰ Κυρίου ἐν τῇ προσηκούσῃ ἡμέρᾳ.

Οἱ ποτὲ ὥσπερ καὶ νῦν μὴ ἀκούσαντες τῆς φωνῆς τοῦ ἀγαθοῦ Ποιμένου ἵνα μένωσιν ἐν τῇ οὐρανίῳ Αὐτοῦ Ποίμνῃ

ἀπώλεσαν καὶ τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ πράου Δεσπότου καὶ τὰς ιουθεσίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ κοινωνικὴν, ἱστορικὴν καὶ πολιτικὴν ἐποψιν, ἔχουσι πολλὰς δυσπραγίας ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωνται.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου ἐν τούτοις, διὰ μυρίων φωιῶν ἐξερχομένων καθ' ἐκάστην ἐκ τοῦ στόματος τῶν ἁγίων λειτουργῶν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, καλεῖ πάντας εἰς ἔνωσιν μετὰ τῆς ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ καλεῖ καὶ νῦν φροντίζουσα ὁμῶς νὰ τοῖς εἴπῃ ὅτι Αὕτη—ἡ Ἐκκλησία—φύλαξ ἀκέραιος τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας καὶ πειθαρχίας, τὰ ὅποια παρὰ τοῦ Κυρίου προέρχονται καὶ ἡμεῖς μετὰ συναισθήσεως τὰ φυλάττομεν, δέξεται πάντας τοὺς μετὰ ταπεινώσεως, μετὰ μετριοφροσύνης καὶ μετὰ εὐλκρινείας ποιήσαντας πλήρη ὁμολογίαν τῶν πλανῶν, ἐν αἷς ἔστησαν, καὶ τοῦ σκότους ὑφ' οὗ ἐκυκλοῦντο, καὶ μετὰ τοιαύτης ταπεινώσεως καὶ εὐσεβείας ἐξαίτησουσιν ὅπως ὁ Κύριος καλέσῃ καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν οὐρανίαν αὐτοῦ χαρὰν, καὶ θύοντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, νὰ φάγωσι καὶ εὐφρανθῶσιν ὁμοῦ μετ' ἐκείνων οἵτινες ἀπ' αἰῶνων εὐηρέστησαν τῷ Κυρίῳ, διὰ παντὸς πεπαγισμένοι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας.

Εἰσὶν ἐν γένει γνωσταὶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα καὶ εἰς πάντας τοὺς Ἱεράρχας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, αἱ φάσεις δι' ὧν διήλθεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου ἀφ' οὗτο ὑπὸ τὸ κράτος ἐνὸς ἀνθυγιεινοῦ πνεύματος, συνελήφθη, ἤρχισε ν' αὐξάνῃ καὶ ἐπὶ τέλους νὰ γεννηθῇ διαίρεσις μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, διαίρεσις προκληθεῖσα ὑπὸ ταύτης τῆς τελευταίας.

Ὡσαύτως ἐν γένει γνωσταὶ εἰσιν καὶ αἱ φάσεις, δι' ὧν διήλθεν ἡ Ῥωμανο-καθολικὴ ἐκκλησία μέχρις οὗ παρήχθη εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς ἡ διαίρεσις κατὰ τὸν ΧVΙν αἰῶνα, μεθ' ἣν

καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἕτερος ἐκ τῶν δύο τούτων βλαστῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ὥρισαν ἄλλα ἐκάτερος ἐαυτῷ θεμέλια, ἐφ' ὧν ᾠκοδόμησαν καὶ ἐτέραν διδασκαλίαν καὶ ἐτέραν ἐκκλησιαστικὴν πειθαρχίαν, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐκτοτε καὶ μέχρι τοῦδε, αἱ τάσεις αὐτῶν προέβησαν αὖξουσαι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν ἐπιδιώκουσι καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς Ρωμανο καθολικῆς Ἐκκλησίας — Κυριαρχίας ἀπολύτου καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου, ἀντιτιθεμένης φανερὰ τόσον ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα αὐτὸς ὁ Κύριος ἐδίδαξεν ἡμᾶς, καὶ εἶπεν ἡμῖν ὅτι μεταξὺ ἡμῶν νὰ μὴ κληθῶμεν Κύριοι καὶ Δεσπόται, εἷς γὰρ ἐστὶν ὁ Κύριος καὶ Δεσπότης ἡμῶν, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς Χριστός· ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν κατηγορηματικὴν ἐντολὴν αὐτοῖ: «ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

Ὁρμωμένη οὖν, τόσον ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἡμετέρας καίτοι καὶ ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ πειθαρχίας, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ὀρθῆς ἐννοίας τοῦ τρόπου τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως οὕτινος μετὰ συναισθήσεως ἐπόμεθα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν ὑπάρξεως, ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξος Ρωμαικὴ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρῃ σημεῖα συναντήσεως καὶ συμβολῆς εἴτε διαφορῶν μετὰ τῶν ἐτεροδόξων τούτων Ἐκκλησιῶν, ἅτινα σημεῖα νὰ δύνανται νὰ παροραθῶσι· διότι καθὼς λέγει ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος: «τὸ αὐτὸ σέβας ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν δι' ἐκάστην συλλαβὴν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οἷον καὶ δι' ἐκάστην μερίδα τῆς Θείας Εὐχαριστίας· τούτου δ' οὕτως ἔχοιτος, βιῖνοντες ὀλίγον περαιτέρω τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ μακαρίου Αὐγουστίνου, λέγομεν ὅτι: τοσοῦτον σέβας ἔπεται νὰ ἔχωμεν δι' ἐκάστην συλλαβὴν τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων, τῶν δογματι-

σίντων ἐν ταῖς ἐπτὰ ἐκείναις Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, ὥστε ἐκτὸς τοῦ ἁγίου τούτου κύκλου δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν οὔτε ἐν σημείον συναντήσεως εἴτε συμβολῆς, ὅχι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι διαφοραὶ τινες δύνανται νὰ παροραθῶσι· καθότι, οὐδὲν ἀνεπουσιῶδες ὑπάρχει ἐν τῇ συντάξει τῆς διδασκαλίας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τοῦναντίον τὸ πᾶν ἐστὶ τόσον ἅγιον, τόσον τέλειον, τόσον τίμιον καὶ τόσον μέγα, ὥστε ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα ἵνα ἀφῶμεν αὐτὸ ν' ἀπολεσθῇ χωρὶς ν' ἀναλάβωμεν μεγάλην εὐθύνην, καὶ νὰ καταστῶμεν ἐκπτώτοι τοῦ δικαιώματος τοῦ ν' ἀποτελῶμεν μέρος τῆς πολιτείας τοῦ Μεγάλου Βασιλέως.

Ἡ ὁδὸς τῆς ἀγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι λίαν ὀμαλὴ καὶ ἄνευ οὐδενὸς προσκόμματος. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ἵνα ποιήσῃ τις αὐτὴν καθαρωτέραν ἀφ' ὅτι εἶναι.

Εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην εἰς ἀνὰ θελήσωσι νὰ εἰσέλθωσιν οἱ δύο οὗτοι βλαστοὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡμεῖς ὅπως πρὸ πολλοῦ ἐδείξαμεν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, καὶ αὖθις δεικνύομεν αὐτοῖς αὐτήν. Δὲν δεχόμεθα ὅμως προτάσεις ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἶδος τῆς εἰσόδου· διότι ἐν καὶ μόνον εἶδος εἰσόδου ὑπάρχει εἰς τὴν Ὀδὸν, τὴν Ἀλήθειαν καὶ τὴν Ζωὴν, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ εὐλικρινὴς πίστις, ἀμόλυντος καὶ σταθερὰ, ὅπως παρελάβομεν αὐτὴν παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων Αὐτοῦ μαθητῶν δογματισθεῖσαν ἐν ταῖς ἐπτὰ ἐκείναις Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, τόσον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς διδασκαλίας, ὅσον καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κανονικῆς πειθαρχίας.

«Ἡ ἐπιθυμία τῆς ψυχῆς μου καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν δέησίς μου, εἶπεν ὁ θεῖος Παῦλος, ἐστὶν ὅπως ὁ Ἰσραὴλ σωθῇ». Ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν ἐστὶν ἡ αὕτη, ὅπως πάντες οἱ ἑτερόδοξοι ἔλθωσιν εἰς τὸν κόλπον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς μόνης δυναμένης δοῦναι αὐτοῖς τὴν σωτηρίαν.

Ἄλλ' ἂν οὗτοι ἐκφράζωσιν ἐπιθυμίας ὑπὸ ὅρους, καθὼς λέγετε ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, ὑφ' οὗς ἡ ποθουμένη δογματική ὁμόνοια καὶ ἐπικοινωνία ἐστὶν ἀπαράδεκτος, τότε, ἐξελέγχοντες τοῦτο, οὐδὲν ἔγερον ὑπολείπεται ἡμῖν, εἰμὴ νὰ προβῶμεν εἰς τὰ ἐμπρὸς καὶ νὰ προσπαθήσωμεν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ τῆς αὐτῆς εὐλαβείας ὅπως διαφυλάξωμεν τὴν ἀγίαν ἡμῶν ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, καὶ καταστήσωμεν γνωστὴν—ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε—εἰς τοὺς διψῶντας ὁρθότητος καὶ ἀληθείας· γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ Θεὸς, δυνατὸν νὰ διέταξεν οὕτως ἐν ταῖς ἀνεξιχνιάστοις αἰωνίαις Αὐτοῦ βουλαῖς, ὅπως ἀντὶ τῶν υἱῶν τῶν δικαιομένων νὰ περιμένωσι τὴν ἐπηγγελμένην κληρονομίαν, εἰσέλθωσιν ἄλλοι, δι' ὁρθῆς πίστεως, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ οὐρανίου Νυμφίου, καὶ ἔπειτα ὅταν τὰ πάντα τελειωθῶσι πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου, νὰ διανοιγῇ καὶ αὐτῶν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά καὶ μετὰ ταπεινώσεως νὰ γίνωσι δεκτοὶ εἰς τὴν Ποίμνην τοῦ Μεγάλου Ποιμένος—ὡς λέγει ὁ αὐτὸς θεῖος Ἀπόστολος—πληρουμένων διὰ τούτου, ἐκεῖνα ἅπερ ἔταξεν ὁ Κύριος, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ὅπως ὤμεν ὑπὸ ἑνα μόνον Ποιμένα, ὅστις ἐστὶν ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ὅπως ἀπὸ Σιὼν ἐλεύσεται ὁ Σωτὴρ καὶ ἀποστρέψει τὴν ἀσέβειαν ἀπὸ τοῦ οἴκου Ἰακώβ, οὕτως ὡσαύτως, ἐκ τῆς Σιὼν τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ αὐτὸς Μέγας Βασιλεὺς καὶ θεῖος Λυτρωτὴς, ἐπιστρέψει εἰς τὴν ὁρθὴν πίστιν τοὺς περιβεβλημένους καὶ περιωρισμένους ἐν τινι πίστει καὶ διδασκαλίᾳ, ἥτις οὐκ ἔστιν ἡ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον δὲ ζήτημα, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἐπιστολὴ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, καὶ δὴ εἰς τοὺς Ρωμανοκαθολικοὺς χριστιανοὺς, τοὺς ἀποχωρισθέντας ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὀνομαζομένους νῦν Παλαιο καθολικοὺς

πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐνότης αὐτῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ἐπίσης ἀδύνατος, ἐὰν καὶ οὗτοι προβάλωσιν ὡς βάσιν τῆς μεθ' ἡμῶν ἐνώσεως ὅρους καὶ παραχωρήσεις, γνωστοῦ ὄντος, ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐρρήθη, ὅτι ὁ ρους, καὶ τοσοῦτον μείον παραχωρήσεις, ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἔχει πόθὲν νὰ ποιήσῃται, καὶ οὔτε δύναται νὰ ποιήσῃ.

Ἐπ' ἀληθείας πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ μετὰ τούτων ἐνωσις, ἀφ' οὗ, ὡς ἐστὶ γνωστὸν, κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποχωρισμοῦ αὐτῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, εἰσήγαγον εἰς τὴν κοινότητα αὐτῶν μεταρρυθμίσεις, ἐξ ὧν τινες, οἶμαι ἡ κατάργησις τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῶν ιηστειῶν, καθιστῶσιν ἀδύνατον οἰανδήποτε προσέγγισιν.

Δὲν ποιοῦμεν περαιτέρω λόγον καὶ περὶ τοῦ ἀναποφασίστου αὐτῶν, ὅσον ἀφορᾷ, πρὸς τίνα τῶν Ἐκκλησιῶν θέλουσι νὰ προσκολληθῶσιν, ἐπειδὴ καθ' ὃν χρόνον ἤρξαντο νὰ διαπραγματεύωνται περὶ ἐνώσεως μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ αὐτὸ ἔπραξαν καὶ μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ πάλιν ἐν ταῖς συνόδοις ταῖς συγκροτηθείσαις ἐν Βόννῃ κατὰ τὰ ἔτη 1874 καὶ 1875, ὥσπερ καὶ ἐν Λυκέρνη κατὰ τὸ 1892 ἠθέλησαν νὰ ἔχωσι μετ' ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων «Διεθνὴ ἐπικοινωνία» (Intercommuniane), τάσιν, ἣν ἐκπροσωπεῖ καὶ ἐπιθεώρησίς τις ἐκδιδομένη ἐν Βέρνη τῆς Ἑλβετίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1893 καὶ ἐντεῦθεν, ἐπιγραφομένη: «Διεθνὴς Ἐπιθεώρησις τῆς Θεολογίας».

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μὴ ἀναγνωρίζουσα θεολογίας μετατιθεμένας ἀπὸ ὁμολογίας εἰς ὁμολογίας, μίαν μόνην θεολογίαν γινώσκει Ἀὔτη, τὴν περιλαμβάνουσας ἐν ἑαυτῇ τὴν δογματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀλήθειαν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἀπ' ἀρχῆς πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, καὶ πιστεύεται καὶ ὁμολογεῖται ἐν ἀπάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Κυρίου, αἵτινες τηροῦσιν ὁμοῦ τὴν δογματικὴν καὶ κανονικὴν ἐνότητα.

Μικρὰν, μικροσκοπικὴν κοινότητα ἀποτελοῦντες οἱ Πα-
λαιο-καθολικοὶ μεταξὺ τῶν μετερρυθμισμένων Ἐκκλησιῶν
καὶ τῶν Ρωμαιο-καθολικῶν, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν
αὐτῶν. Ὅποτεν ἀπαλλαγῶσιν ἀπὸ τῆς ἐπηρείας ταύτης καὶ
ὁποτεν ζητήσωσι μετὰ σταθερότητος ἵνα γίνωσι δεκτοὶ εἰς
τὸν κόλπον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, συμμεριζόμενοι κατὰ
πάντα τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν, τόσον τὴν δογματικὴν
ὅσον καὶ τὴν κανονικὴν, μετὰ χαρᾶς θέλουσι γείνει δεκτοί.

Ἔτερον ζήτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Ἑμετέρα Παναγιότης
ζητεῖ τὴν γνώμην ἡμῶν, εἶναι τὸ τοῦ Ἡμερολογίου.

Χωρὶς ν' ἀναφερθῶμεν εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐπι-
στημόνων, οἵτινες ἐμελέτησαν τὸ ζήτημα τῆς καταμετρήσεως
τοῦ χρόνου, ἐξ ὧν τινὰ εἰσιν εὐνα πρὸς τὸ ἡμέτερον ἡμερο-
λογικὸν σύστημα, ἄλλα δὲ πρὸς τὸ ἕτερον σύστημα, ἡ ἱερὰ
Σύνοδος τῆς ἁγίας Αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκ-
κλησίας φρονεῖ καὶ ἐξαιτεῖται ἵνα μένωμεν εἰς ἅπερ εὕρισκό-
μεθα σήμερον· ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ θίξωμεν τὰς κα-
νονικὰς διατάξεις, ἐὰν ἡθέλομεν σκεφθῇ περὶ μεταβολῆς τι-
νος ἢ μεταρρυθμίσεως τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου, μεθ' οὗ
ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ζῇ ἀπὸ τοσοῦτου χρόνου, ἡ καὶ νὰ
μὴ αἰσθανθῇ στενοχωρίαν.

Ἐκτὸς τούτου οὔτε διὰ τοῦ δακτύλου δὲν ἐπιτρέπεται ἡ-
μῖν νὰ θίξωμεν τὰς ἀπηρχαιωμένας αποφάσεις, αἵτινες ἀπο-
τελοῦσι τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν δόξαν.

Ὁ Θεὸς, ὁ Μέγας Κύριος τῶν αἰώνων, καὶ ὑπὸ τὴν ἔπο-
ψιν ταύτην, θέλει ὀρίσει τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ τί Αὐτὸς θεω-
ρεῖ εὐλογον ἵνα γένηται.

Μέχρι τοῦδε ἐν τούτοις δὲν ὠμίλησεν ἡ ἀπαξ δι' ἐκείνων
οἵτινες παρεδέξαντο τὸ Ἡμερολόγιον τοῦτο ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
ἐκκλησιαστικῇ ἀρχαιότητι· ἐὰν δὲ πάλιν ἄλλως θελήσῃ, ἐξά-
παντος θέλει μᾶς φωτίσει διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπως

καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει γινώσκωμεν τί νὰ θελήσωμεν καὶ τί νὰ πράξωμεν.

Ἐνοῦντες μετὰ ταπεινώσεως τὰς χεῖρας πρὸς δέησιν πρὸς τὸν Μέγαν Βασιλέα τὸν Ὑψιστον ἡμῶν Δεσπότην, ἀναγνωρίζομεν ὅτι μέγα ὑπῆρξε καὶ ἔστι τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, ἀφ' οὗ χρόνον διετήρησεν ἡμᾶς, καὶ τῇ χάριτι Αὐτοῦ ἐφώτισεν ἡμᾶς ὅπως ἰστάμεθα ἐν τῷ ἀγίῳ Αὐτοῦ Οἴκῳ.

Ἰσχυρὰς τῇ δυνάμει οὔσης τῆς πίστεως ἡμῶν, ἀκλονήτου καὶ μονίμου εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον τῆς χριστιανικῆς σωτηρίας, τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ἐσμεν ὁ ἐσμέν.

Ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς χάριτος ταύτης καὶ τοῦ φωτὸς ποθοῦντες ἀπὸ ψυχῆς ἵνα ἡ πᾶς ἄνθρωπος, εὐλογοῦμεν τὸν Κύριον καὶ Θεὸν Παντοκράτορα, ὃν προσκυνοῦμεν καὶ διὰ τοῦ στόματος ἡμῶν ὁμολογοῦμεν Δεσπότην καὶ Κύριον τῶν αἰώνων, ὅπως τῷ βραχίονι αὐτοῦ τῷ ὑψηλῷ προστατεύῃ πᾶσαν ψυχὴν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, στερεῶν ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτοῦ σοφίᾳ τὴν παροῦσαν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην, ἣν οὐ δέον, κατ' οὐδένα τρόπον, νὰ ἐξασθενίζωμεν.

Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν τῆς πίστεως ἀγωνισώμεθα καὶ ἐχόμενοι τῆς αἰωνίου ζωῆς εἰς ἣν καὶ ἐκλήθημεν, ὁμολογοῦμεν τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

Παραγγέλλοντος τοῦ θείου Παύλου εἰώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα, καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὸ καλὸν μαρτύριον, τηρήσωμεν τὴν ἄσπilon καὶ ἀγνήν ἐντολὴν μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἐμφανίσει ὁ μακάριος καὶ μόνος ἰσχυρὸς, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν καὶ οἰκῶν φῶς ἀπρόσιτον, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὔτε δύναται ἰδεῖν, ᾧ πρέπει τιμὴ καὶ δεσποτεία αἰώνια. Ἀμήν.

Τούτον τὸν μέγαν Βασιλέα παρακαλοῦντες καὶ αὐθις ὅπως διατηρῇ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα καὶ τὴν ἱερὰν Σύνοδον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν ὑγείᾳ καὶ προθυμίᾳ πρὸς πᾶν ἀγαθὸν, διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος λίαν ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί.

† Ἰωσήφ μητροπολίτης Πριμάτος.—† Παρθένιος μητροπολίτης Μολδαβίας καὶ Σουτσέβης.—† Ἀθανάσιος Ριμνίκου, νέου Σεβερίνου.—† Γεράσιμος Ρωμάνου.—† Διονύσιος Μπουζαίου.—† Κόνων ἐπίσκοπος Χουσίου.—† Γεράσιμος Ἀρτζεσίου, ποιμὴν Κάτω Δουνάβews.—† Οὐαλεριανὸς Ριμνίκου.—† Καλλίστρατος Βουρλατίου.—† Μελέτιος Γαλαζίου.—† Κάλλιστος Ι. Μποτοσανίου.—† Σωφρόνιος Κραϊῶβας.—† Μελχισεδὲκ Πιτεστίου.—† Γεννάδιος Γ. Μπακαίου.

ΣΤ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Παναγιώτατε,

Εἷη εὐλογημένος ὁ Κύριος, ὃς ἐν τῇ προνοίᾳ Αὐτοῦ ρυθμίζει τὰ πάντα πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν!

Τὴν φιλαδέλφον πρόσκλησιν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ὡς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 30 Ἰουνίου παρελθόντος ἔτους καὶ ὑπ' ἀριθ. 3636 ἐλάβομεν μετὰ πλήρους ἐν Κυρίῳ χαρᾶς.

Ἡ χαρὰ δ' ἡμῶν αὕτη εἶναι κατὰ τοσοῦτο μεγαλειτέρα, καθόσον ἐκ τῆς προειρημένης ἐπιστολῆς Ὑμῶν ἀκούομεν φωνὴν ἀγάπης ἀπὸ μέρους καὶ τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἐπὶ αἰῶνας τυγχάνουσιν ἀπασχισμένοι ἀπὸ τῆς ἐνότητος τῆς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡμεῖς ἀμέσως κτεστήσαμεν γνωστὸν εἰς τοὺς Πανιερωτάτους τοῦ Κράτους Ἀρχιερεῖς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ ἐχορηγήσαμεν αὐτοῖς τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν πρὸς μελέτην τῶν ζητημάτων, ἅτινα ἔχουσι μεγίστην σημασίαν διὰ τὸν βίον τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν γένει.

Αἱ αὐτῶν Πανιερότητες οἱ ἁγ. Ἀρχιερεῖς μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις ἐμελέτησαν πᾶν τὸ εἰς τὴν ἑνωσιν τῶν Παλαιοκαθολικῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου ἀγίας Ἐκκλησίας ἀναγόμενον, ὡς καὶ τὸ ζήτημα τῆς διορθώσεως τοῦ Ἡμερολογίου.

Ταῦτα πάντα κατὰ τὰς πρώτας συνεδριάσεις τοῦ Ἰουνίου

μηνὸς τρέχοντος ἔτους ἐξητάσαμεν ἐν τῇ ἱερᾷ Ἀρχιερατικῇ Συνόδῳ καὶ μετὰ κοινὴν ἐξέτασιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ζητημάτων καὶ συνεννόησιν ἐπ' αὐτῶν συνετάξαμεν συνοδικῶς ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀπὸ 30 Ἰουνίου παρελθόντος ἔτους ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἣν ᾧδε ἐπισυνημμένως ἀποστέλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ ἐλεήμονι Θεῷ ὅτι ἐδόθη ἡμῖν ἡ ἀπὸ αἰώνων ἀναμενομένη ἐπιθυμητὴ περίστασις, ὅπως φιλαδέλφως δεχθῶμεν τὴν χεῖρα, ἥτις ἐπὶ φιλοχρίστῳ σκοπῷ τείνεται ἡμῖν, ἵνα ὡς καὶ πρὸ ἐννέα ἀκριβῶς αἰώνων ὧσι μεθ' ἡμῶν ἡνωμένοι οἱ εὐσεβεῖς τῆς Δύσεως χριστιανοὶ δοξάζοντες ἐν ὁμονοίᾳ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· Δόξα τῷ Παναγὰθῳ Κυρίῳ τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι.

Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ὅπως ἐν ταῖς ἀγίαις Αὐτῆς πρὸς Κύριον δεήσεσι ἐπικαλῆται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόχριστον Βασιλέα τῆς Σερβίας Πέτρον τὸν Α', ἐπὶ τὸ εὐλαβὲς καὶ θεοσεβὲς ἔθνος τοῦ θεοσώστου Βασ.λείου τῆς Σερβίας καὶ ἐπὶ τὴν ἐμὴν καὶ τὴν τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν Πανιερωτάτων Ἀρχιερέων ταπεινότητα.

Ἐν Βελιγραδίῳ, τῷ 1903 κατὰ μῆνα Ἰούλιον.

Ἀριθμ. πρωτ. 1316.

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ
Μητροπολίτης Σερβίας
INNOKENTIOS

Τῇ Αὐτοῦ Παναγιότητι, τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως
καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κυρίῳ
Κυρίῳ Ἰωακείμ τῷ Γ'.

—*—

Ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ Μητροπολίτης Σερβίας κ. Ἰννοκέντιος ὑποβάλλει εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Σύνοδον ἐπιστολὴν τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἰωακείμ τοῦ Γ', δι' ἧς ζητεῖται ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία δηλώσῃ τὴν γνώμην αὐτῆς, τίνι τρόπῳ ἤθελεν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωσι δεκτοὶ ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ οἱ παλαιοκαθολικοὶ εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα. Προσέτι ἡ Α. Παναγιότης ζητεῖ γνώμην καὶ ὡς πρὸς τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἡμερολογίου.

Μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν δηλώσεων πάντων τῶν τοῦ κράτους Ἀρχιερέων, αἵτινες ἀφεώρων εἰς τὰ ὡς ἀνωτέρω λεχθέντα ζητήματα.

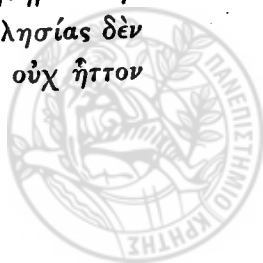
Μετὰ τὴν ἀκρόασιν πάντων τούτων, ἡ Α. Σεβασμιότης ἐδήλωσε τὰ ἐπόμενα :

Ἐχόμενοι τῆς κρατούσης τάξεως ἐν ταῖς ἐπισήμοις πράξεσι περιμένομεν ὅπως προηγουμένως ἀκούσωμεν περὶ τῶν σπουδαίων ζητημάτων τούτων τὴν γνώμην τῶν περὶ ἡμᾶς Ἀρχιερέων.

Ἀκροασάμενοι οὖν μετὰ πλήρους προσοχῆς πᾶν ὅτι οἱ πανιερώτατοι Ἀρχιερεῖς κατέθεντο ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα, θεωροῦμεν ἀπαραίτητον ἡμῶν καθήκον ὅπως ἐκ καρδίας καὶ θερμῶς εὐχαριστήσωμεν αὐτοῖς διὰ τὴν ἀγάπην καὶ προσοχὴν, ἣτις διείπεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐργασίᾳ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

Ἦδη ἔρχεται ἡ σειρὰ ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐκθέσωμεν τὰς βλέψεις ἡμῶν ἐπὶ τῶν σπουδαιοτάτων διὰ τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν ζητημάτων τούτων. Ὅθεν παρακαλοῦμεν τοὺς πανιερωτάτους ἀδελφοὺς Ἀρχιερεῖς ὅπως ἀκούσωσι τὰ ἀκόλουθα :

Καίτοι ἡ ἀγία ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν τῷ ζητήματι τῆς διαιρέσεως τῆς διὰ τοῦ Σωτῆρος ἰδρυθείσης Ἐκκλησίας δὲν ὑπέχει οὔτε ἐμμέσως οὔτε ἀμέσως εὐθύνην τινα, οὐχ ἥττον

τὸ λυπηρότατον ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ γεγονὸς τοῦτο πάντοτε καιρίως ἐπείξε τὴν ψυχὴν πάντων τῶν εἰλικρινῶς εἰς τὴν ἁγίαν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀφωσιωμένων μελῶν.

Διότι, εἰ καὶ, ὡς εἵπομεν, διὰ τοῦτο οὐδόλως εὐθύνεται ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὅμως αὐτὸ τοῦτο τὸ συντελεσθὲν καὶ τὸ ὅτι ἐπὶ τοσοῦτους μακροὺς αἰῶνας δὲν κατωρθώθη ἡ εὗρεσις τρόπου πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ κρισίμου σφάλματος, ἱκανὸν εἶναι νὰ ἐμβάλῃ τὴν ἁγίαν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς μεγίστην φροντίδα πρὸς κατάπαυσιν τῶν σκανδαλῶδων φαινομένων, ἅτινα ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἐπέφερον συνταράξεις ἐν τῇ τῶν δυτικῶν Ἐκκλησίᾳ, τὰ κύματα δὲ τῶν συνταράξεων τούτων φυσικῶς δὲν ἠδύναντο νὰ παρέλθωσι χωρὶς διὰ τῆς ὁρμῆς καὶ πιέσεως αὐτῶν νὰ μὴ προξενήσωσι ζημίας εἰς τὴν εἰρήνην, τὴν πρόοδον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Διότι, ἡ μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, διηρημένη εἰς δύο οὕτως εἰπεῖν ἡμίση δὲν ἦτο δυνατόν οὔτε ἐν τῷ ὑγιεῖ αὐτῆς ἡμίσει νὰ θεωρῇται τοσοῦτον ἰσχυρὰ περισυνειλεγμένη καὶ ἐπιτυχῶς ἐνεργὸς, ὅσον ἤθελεν αἰσθάνεσθαι ἑαυτὴν ἄνευ τοῦ ἀσθενοῦς ἐκείνου ἡμίσεος. Εἰς ἐστὶν ὁ Λυτρωτὴς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἰς ἐστὶν ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, εἰς ἐστὶν ὁ ἀρχιποίμην Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Τούτου δ' οὕτως ἔχοντος, δέον καὶ ἡ Ἐκκλησία αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς νὰ ᾔναι μία καὶ μόνη. Καὶ ἐκείνη ἦτο μὲν μία καὶ μόνη, ἐνόσω ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς ἐν τῇ ὁμοφωνίᾳ αὐτῶν ὡμολόγουν τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἀλλ' ὅτε ὁ ὑπερφίαλος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου κατὰ πρῶτον εἰσῆγαγεν ἐν τῷ δόγματι τὴν πλάνην ὡς πρὸς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐναντίον τῆς ρητῆς καὶ σαφοῦς περὶ τούτου διδασκαλίας Αὐτοῦ τούτου τοῦ Σωτῆρος τότε εἰς τὰς ἀνθρωπίνους πλάνας ἠνεώγη εὐρὺ πεδῖον διὰ τὰς λοιπὰς πλάνας, αἵτινες

ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξεδηλοῦντο οὕτως ὥστε ἡ διαίρεσις ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ ἀναποφεύκτως, ὡς δὴ καὶ ἐπῆλθε κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ ΙΧ αἰῶνος, τελείως δὲ συνετελέσθη κατὰ τὸν ΧΙ αἰῶνα.

Τοῦτο δὲ καὶ ἦν ἡ φυσικὴ συνέπεια τοῦ νεωτερισμοῦ ἐκείνων, οἵτινες πολὺ περισσότερον προσεῖχον εἰς τὰς ἀτομικὰς αὐτῶν γνώμας, παρὰ εἰς τὰς διὰ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ κηρυχθείσας καὶ ἐπὶ αἰῶνας θεμελιωθείσας ἀληθείας.

Ἵνα δὲ ἡ τρομερὰ ἁμαρτία αὕτη στιγματισθῇ διὰ τῆς ἀμειλίκτου Θείας Δικαιοσύνης, ἱκανὸν ἦτο ὅπως οἱ ἁμαρτήσαντες ἀφεθῶσιν εἰς ἑαυτοὺς ἵνα αὐτοὺς τιμωρήσωσιν αἱ συνέπειαι τῶν ἰδίων αὐτῶν πλανῶν καὶ ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. Καὶ τῷ ὄντι μετὰ πολλὰς καὶ μακρὰς παραπλανήσεις ἐν ὧκεανῷ αἰρέσεων καὶ σχισμάτων, ἀπεχώρησε σημαντικόν τι μέρος, ὅπερ ἦσθάνθη καὶ διεΐδε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκ νέου συνενώσεως μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ ὅτι οἱ Παλαιοκαθολικοὶ ἀποκηρύσσουσι πᾶν τὸ ἀφορμὴν παρασχόν καὶ προκαλέσαν τὴν διαίρεσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἦτο διηρημένη. Ὅφείλομεν ἵνα κλίνωμεν γόνυ ἐνώπιον τῆς πανσόφου Θείας Προνοίας, ἥτις τὰ πάντα οἰκονομεῖ πρὸς καλὸν ἡμῶν, ὁδηγοῦσα τοὺς Παλαιοκαθολικοὺς εἰς ἔνωσιν μεθ' ἡμῶν.

Ὅφείλομεν ἵνα δεχθῶμεν τὴν φιλάδελφον χεῖρα, ἣν τείνουσιν ἡμῖν. Ἀλλ' ὅμως ἡ πρὸς ἐκείνους ἀγάπη ἡμῶν δὲν πρέπει νὰ ᾖται μεγαλειτέρα τῆς πρὸς τὸν Ποιμενάρχην Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἀγάπης ἡμῶν. Ἦναγκασμένοι ἐσμὲν νὰ διαφυλάττωμεν ἐν ὅλῃ τῇ ἀκεραιότητι τὸ θεῖον κειμήλιον, τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἅπερ καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας ἄθικτα ἐτηρήσαμεν. Ἀνάγκη νὰ τηρήσωμεν πᾶσαν

οίανδήποτε λειτουργικὴν τάξιν, ἥτις προφανῶς χαρακτηρίζει τὴν οὐσίαν τῶν δογμάτων. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν καθόλου ἐξωτερικὸν βίον τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν ἀποτετυπωμένον ἐν ταῖς διατάξεσι καὶ τοῖς κανόσι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἠναγκασμένοι ἐσμέν ἵνα τηρήσωμεν ἐν τῇ καθαρότητι ὅλη, διότι πάντα ταῦτα ἀπορρέυσαντα ἐξ αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῆς ὀρθοδοξίας συνεζυμώθησαν καθ' ὁλοκληρίαν μετὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ εἰσὶ κεχαραγμένα ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

Σεβόμενοι ὅμως ταῦτα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς, δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτῶμεν παρὰ τῶν Παλαιοκαθολικῶν ὅπως ἐκεῖνοι ἀπαρνηθῶσι καθολοκληρίαν τὸν πρότερον αὐτῶν ἐκκλησιαστικὸν βίον καὶ ἀποβάλωσι τὸ ἐξωτερικῶς φαινόμενον μέρος τοῦ βίου αὐτῶν, ἐνόσω ταῦτα δὲν φέρουσι βλάβην εἰς τὴν οὐσίαν τῶν δογμάτων καὶ τὸ πνεῦμα τῆς μεθ' ἡμῶν ἐνότητος τῆς πίστεως.

Συνωδὰ τούτῳ οἱ Παλαιοκαθολικοὶ διὰ τοῦ πόθου τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν μεθ' ἡμῶν ἐνότητα καὶ διὰ τῆς παραδοχῆς πάντων τῶν διὰ τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπισθέντων, ἔστησαν ἐπὶ ὑγιoῦς βάσεως ἐφ' ἧς δυνατὸν προβῆναι καὶ εἰς ἐπίσημον καθορισμὸν τῶν λεπτομερειῶν τῆς συνενώσεως αὐτῶν ταύτης μετὰ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀλλ' ὅμως, τοιοῦτο σπουδαῖον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ζήτημα, ὡς τὸ τῆς ἐνώσεως τῶν Παλαιοκαθολικῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δέον νὰ τελεσθῇ τῇ κοινῇ ἐγκρίσει καὶ συμφωνίᾳ ἀπασῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, καὶ τοῦτο ἐν Συνόδῳ ἐν ᾗ νὰ παρίστανται ἀντιπρόσωποι πᾶσῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας καὶ πρὸς ἀποσόβησιν δυνατῶν ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιζημίων συνεπειῶν.

Ἀναφορικῶς δὲ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ ἡμερολογίου ἔχομεν νὰ δηλώσωμεν τάδε: Οὔτε τὸ Γρηγοριανόν, οὔτε τὸ Ἰουλιανόν.

νὸν ἡμερολόγιόν εἰσιν ἀκριβῆ ἐν τῇ ὑπολογίσει τοῦ χρόνου. Τὰ ἐπιζήμια ἐπακόλουθα τῆς ἀνακρίβειας ταύτης εἰσὶν ὀφθαλμοφανῆ, ὥστε αὕτη καθ' ἑαυτὴν προφανῆς τυγχάνει ἡ ἀνάγκη ὅπως ἡ τοῦ ἡμερολογίου ἀνακρίβεια αὕτη ἐν τῇ ὑπολογίσει τοῦ χρόνου γίνῃ ἐκποδὼν, καθιερωθῇ δὲ ὀρθὸς ὑπολογισμὸς, λαμβανόμενον ὑπ' ὅψιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ μέρους τοῦ ἡμερολογίου. Ἐξετάσαμεν τὰς γνώμας εἰδικῶν ἀνδρῶν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἐσχηματίσαμεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ γνώμη τοῦ κ. Μαξίμου Τέρπκοβιτς εἶνε ἡ πλέον πειστικὴ ὡς πρὸς τε τὴν ὑπολόγισιν τοῦ χρόνου καὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν καὶ κανονικὸν μέρος τοῦ χριστιανικοῦ ἡμερολογίου.

Θεωροῦμεν εὐκαιρὸν νὰ δηλώσωμεν ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἡμερολογίου, ὅπερ ἀνάγεται εἰς τὴν τακτοποίησιν τοῦ ἔτους προσήκει νὰ ἀφεθῇ καθολοκληρίαν εἰς τοὺς εἰδικούς διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ὑπόκειται εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ ἐκτίμησιν ἡμῶν εἶναι τὸ θρησκευτικὸν καὶ κοινωνικὸν μέρος τοῦ ἡμερολογιακοῦ χρόνου.

Εὐαρεστηθῆτω ἡ ἀγία τῶν ἀρχιερέων Σύνοδος ὅπως προβῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ζητημάτων:

- 1) τῆς συνενώσεως τῶν Παλαιοκαθολικῶν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ
- 2) τῆς διορθώσεως τοῦ χριστιανικοῦ ἡμερολογίου
- 3) μετὰ ταῦτα δὲ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν περὶ τῶν ζητημάτων τούτων.

Ἡ Ἀγία τῶν ἀρχιερέων Σύνοδος, μετὰ τὴν ἀκρόασιν πάντων τούτων

ἀποφασίζει

Ἡ Ὀρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία ἀνταποκρινομένη προφρόνως εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Α. Παναγιότητος δηλοῖ:

Α'.

1) Εὐχαρίστως ἀποδέχεται τὴν ἐπιθυμίαν τῶν Παλαιο-καθολικῶν περὶ ἐνώσεως ἐν τῇ πίστει μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας,

2) Ἡ ἔνωσις αὕτη δύναται νὰ διεξαχθῇ μόνον, ἐὰν τὰ δόγματα τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διαφυλαχθῶσιν ἐν ὅλῃ τῇ ἀκέραιότητι αὐτῶν καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν ὅπως καὶ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας παρ' ἅπασιν τοῖς χριστιανοῖς,

3) Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ἱεροτελεστιῶν καθὼς καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν αὐτὴν δέον νὰ διατηρηθῇ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν μέρος, ἐνόσφ τοῦτο παρουσιάζει προφανῆ ἔκφρασιν τῶν δογμάτων. Τοὺς δὲ ἄλλους τύπους, οἵτινες δὲν εἶναι ἄμεσος ἔκφρασις τῶν μυστηρίων καὶ τῶν δογμάτων, δύναται πᾶσα Ἐκκλησία νὰ κρατήσῃ, συνωδὰ τοῖς κρατοῦσιν ἐθίμοις καὶ διατάξεσιν.

Β'.

Ἀναφορικῶς δὲ πρὸς τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἡμερολογίου, καλὸν θὰ ᾖτο νὰ ληφθῇ ἡ γνώμη εἰδικῶν προσώπων, ἐνόσφ πρόκειται περὶ θεσπίσεως κανόνων διὰ τὴν ὑπολόγισιν τοῦ χρόνου, οὕτως, ὥστε τὸ Πάσχα καὶ ἅπασαι αἱ ἑορταί, αἵτινες εὐρίσκονται συνδεδεμένοι μετ' αὐτῶν νὰ ρυθμισθῶσιν κατὰ τρόπον καθ' ὁλοκληρίαν ἀνταποκρινόμενον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Γ'.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ὑπολοίπους πάσας χριστιανικὰς ἐκκλησίας, αἵτινες διαφέρουσι κατὰ τε τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἱεροτελεστίας θὰ ἐκδηλώσωσι δὲ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἔνωσιν, εἴμεθα τῆς γνώμης, ὅπως καὶ πρὸς αὐτὰς ἐφαρμόζεται ὅ,τι ἐρρέθη διὰ τοὺς Παλαιοκαθολικούς.

Δ'.

Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσῃ τί ἔδει ἵνα γένηται, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο, ἡδύνατο δὲ νὰ γένηται, ὅπως τὰ ὀρθόδοξα ἔθνη συναντηθῶσιν ἐν τῇ ἐνόγητι τῆς πίστεως καὶ ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ καὶ συμφωνίᾳ, νομίζομεν ὅτι ὡς πρὸς τὴν πίστιν πᾶσαι αἱ αὐτοκέφαλοι ἐκκλησίαι ἵστανται στερερῶς, ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν ὁμῶς ἀγάπην καὶ συμφωνίαν ἔδει αὕτη νὰ ᾗ ἀπεικονισμένη ἐν τούτῳ, ὅπως ὅλαι αἱ αὐτοκέφαλοι ἐκκλησίαι κατὰ καιρὸν καθιστῶσι γνωστὸν εἰς τὰς ἄλλας αὐτῶν ἀδελφὰς πᾶν τὸ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ θρησκευτικῷ αὐτῶν βίῳ συμβαῖνον, ἵνα οὕτως ἡ μία παρέχῃ εἰς τὴν ἄλλην ἀμοιβαίως ἠθικὴν ὑποστήριξιν. Εἰς τὴν ἀμοιβαίαν μεταξὺ ὅλων τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν ἀγάπην καὶ προσέγγισιν μεγάλως ἤθελον συντελέσῃ προσέτι, καὶ ἀραιῶς ἔτι γινόμεναι, αἱ συνεντεύξεις καὶ ἀνταλλαγὰι γνωμῶν ἀντιπροσώπων ἀποστελλομένων ἐκ μέρους ὅλων τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν ἐις τὰς ἑδρας τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν.

Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσῃ δὲ τί μετὰ ταῦτα δέον γενέσθαι πρὸς ὁσονδῆποτε περισσοτέραν ἐνίσχυσιν τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ πρὸς κρείττονα ὑπεράσπισιν τῶν θείων ἐκκλησιῶν ἐναντίον τοῦ ἐχθρικοῦ πνεύματος τοῦ αἰῶνος τούτου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶναι τῆς γνώμης ὅτι δέον νὰ προβαινόμεν κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν θείων Ἀποστόλων, οἵτινες μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοὺς κάθοδον τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἐκήρυττον τὸ εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας εἰς πᾶν ἔθνος εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. Διὰ τῆς τοιαύτης καταληπτῆς κηρύξεως τοῦ Εὐαγγελίου θέλει στερεωθῇ ἐν παντὶ ἀκρωμένῳ αὐτοῦ καθ' ὁλοκληρίαν ἡ ἀγία πίστις ἐν τῇ ὁλότητι αὐτῆς, διότι εἰς πάντα ἤθελεν εἶσθαι σαφές, τὶ αὐτῷ κηρύσσεται, καὶ τοιοῦτόν τινα λόγον πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς ἤθελε δεχθῇ μετὰ πλήρους χαρᾶς.

Ὅταν εἰς ἅπαντα ἐν γένει τὰ ἔθνη, ἐν γένει τε καὶ κατ' ἰδίαν διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἤθελε καταστῇ δυνατὸν νὰ γνωρίσωσιν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ στερεωθῶσιν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ἀγίας πίστεως, ἤθελεν εἶσθαι τότε τοῦτο τεῖχος, ἐφ' οὗ ἤθελον θραύεσθαι τὰ κύματα πάσης σοφιστείας. Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι, πρὸς τούτοις, εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταφράζωνται καὶ τὰ σπουδαιότερα τῶν συγγραμμάτων, τῶν προωρισμένων εἰς ὑπεράσπισιν τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, εἰς οἰανδήτινα ἐθνικὴν φιλολογίαν ταῦτα καὶ ἂν ἤθελον ἀναφανῇ. ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου καταστῇ δυνατὸν ὅπως ἐκάστη ἐκ τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν κατ' ἰδίαν δύνηται νὰ ἐπωφεληται ἐξ αὐτῶν.

Ἀπεφασίσθη ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ Συνόδῳ τῇ 6ῃ Ἰουνίου τοῦ 1903 ἔτους

Ἐν Βελιγραδίῳ

Ἀριθμ. 68.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀρχιερατικῆς Συνόδου

Ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ Μητροπολίτης Σερβίας
INNOKENTIOS ἰδιοχείρως

Τὰ μέλη

Ἐπίσκοπος Σαμπάτσης ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ἰδιοχείρως

Ἐπίσκοπος Ζήτησης ΣΑΒΒΑΣ

„

Ἐπίσκοπος Τιμόκ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

„

Ὁ γραμματεὺς

Διδάκτωρ ΤΖΕΔΑ ΜΗΤΡΟΒΙΤΖ

Ὅ,τι ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐπιβεβαιοῖ

Ἐν Βελιγραδίῳ τῇ 26 Ἰουλίου 1903

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βελιγραδίου καὶ Μητροπολίτης Σερβίας
INNOKENTIOS

Ζ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Κυρίῳ Κυρίῳ Ἰωακείμ τῷ Γ' μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τὸν ἐν Χριστῷ πνευματικὸν καὶ ἀδελφικὸν ἀσπαύμενον ἀπονέμωμεν.

Μετ' ἰδιαίτερας χαρᾶς καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης εἶχον τὴν τιμὴν νὰ δεχθῶ τὰ τιμιώτατα καὶ πνευματικὰ γράμματα τῆς Ὑμ. Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ χρον' 30 Ἰουνίου 1902 καὶ ἀριθμ. πρωτ. 3636, ἅτινα προερχόμενα ἐκ τοῦ περιπύστου θρόνου τοῦ μεγάλου Χρυσοστόμου φέρουσι τὴν σφραγίδα τοῦ ἐγνωσμένου ζήλου ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, εἴτε δὲ τὴν σφραγίδα τῆς πολυμερίμνου καὶ διαρκοῦς προσπαθείας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων τῶν τέκνων τῆς ὀρθοδ. Ἐκκλησίας ἐξ ὧν, χάρις τῷ Θεῷ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, δὲν ἐξαιρεῖται καὶ ἡ Ἐκκλησία Μαυροβουνίου. Ἐφ' ᾧ καὶ μετ' ἰδιαίτερας προσοχῆς ἀναγνοὺς τὴν προμνησθεῖσαν ἐπιστολὴν, θεωρῶ ἱερὸν καθήκον ν' ἀπαντήσω τῇ ὑμετέρᾳ ἀδελφικῇ ἐν Κυρίῳ ἀγάπῃ καὶ ἀνακοινώσωμαι τὰς ἐμὰς σκέψεις ἐπὶ τῶν ζητημάτων, ἅτινα τῇ ὑμετέρᾳ σοφῇ προσπαθείᾳ ἡὐδοκήσατε νὰ μοι προτείνητε.

Μετ' ἀγάπης ἀσπάζομαι καὶ μετὰ χαρᾶς ἀποδέχομαι τὴν εὐσεβόφρονα ιδέαν ὑμῶν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνότητος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἁγίᾳ ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅτι δέον ἵνα εὐρύνωμεν τὸν κύκλον τῆς ἀμοιβαιότητος μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ πίστει ἁγίων τοῦ Θεοῦ ὀρθοδόξων κατὰ

τόπους Ἑκκλησιῶν, φρονούντες ὅτι μόνον ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ καὶ διηνεεῖ πρὸς ἀλλήλους ἐπικοινωνία αἱ ἅγαι Ἑκκλησίαι εὐρύνουσιν δύναμιν καὶ σθένος, ὅπως ἀμυνθῶσι καὶ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς συγχρόνου θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς λοιπῆς βλαβ. ρᾶς καὶ ἐπικινδύνου ἐπηρείας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου.

Ἀρίστη ἐκδήλωσις τῆς ἀγίας ταύτης καὶ ἀδελφικῆς ἀμοιβίας ἀγάπης· καὶ μετὰ τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἑκκλησιῶν ἀντιμυθολογῶν ἤθελεν εἶναι ἡ συγκρότησις ἰδιαιτέρων συνόδων τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀρχηγῶν τῶν ἐπὶ μέρους ὀρθοδόξων Ἑκκλησιῶν, τοῖς ὅπερ ἤθελε χρησιμεύσῃ ὥς μέσον πρὸς διευθέτησιν τῶν γεινικῶν καὶ κοινῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ ἄμεσος καὶ ἀπὸ στόματος γενομένη σύσκεψις τῶν Ἐπισκόπων περὶ πασῶν τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἑκκλησίας καὶ περὶ παντὸς ὅ,τι τερρίττει τὴν ἡγεσίαν τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν ποιμνίου, θὰ εἶχεν ὥς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπικράτησιν ἀγαθῆς καὶ ὁμοιομόρφου τάξεως.

Καίτοι δὲ ἡ ἀγία ἡμῶν Ἑκκλησία καθορᾷ τὴν ἀπαραιτήτον ἀνάγκην τῆς συγκλήσεως τοιαύτης Συνόδου ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων, ὅμως ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς δυστυχῶς δὲν εἶνε δυνατή, διὰ τὸν λόγον, ὅτι αἱ ὀρθόδοξοι αὐτοκέφαλοι Ἑκκλησίαι χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν ἐρίων τῶν διαφόρων Κρατῶν, πρὸς δὲ διότι αἱ ποικίλαι πολιτικαὶ περιστάσεις δυσχεραίνουν τὴν συγκρότησιν τοιαύτης συνόδου, ἥτις θὰ ἐξήραζε τὰ διίφρις σύγκριμα ζητήματα τῆς καθόλου ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας. Ὡστε κατὰ τὰς κρατούσας νῦν πολιτικὰς ἐθιμοτυπίας νὰ ἐπιθυμῶμεν μόνον ἡμεῖς δυνάμεθα τὴν ἐφαρμογὴν τοιοῦτου τιπὸς μέτρου, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα καὶ νὰ πραγματοποιήσωμεν αὐτό.

Χίρις ὅμως τῇ ἀνέκτιθεν ἐν χρήσει συνηθείᾳ, τῇ καὶ

μέχρι σήμερον φυλαττομένη, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀποτείνονται ἀλλήλοις δι' ἐπιστολῶν ἔν τε ταῖς χαρμοσύνοις καὶ ταῖς θλιβεραῖς περιπτώσεσι, καὶ συχνάκις ζητοῦσι παρ' ἀλλήλων ἀδελφικὰς συμβουλὰς, καὶ ἰδίᾳ ὁσάκις ὁ λόγος περὶ τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως, τὴν ὁποίαν ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πανταχοῦ μετ' ἐπιμελείας τηρεῖ καὶ αὐστηρῶς προφυλάττει. Διὰ τοιούτου ἀδελφικοῦ πρὸς ἀλλήλας συνδέσμου πᾶσαι αἱ ἐπὶ μέρους ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἀμοιβαίως ἀλληλοβοηθῶνται, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου συναρμολογοῦνται εἰς ἓν πνευματικὸν σῶμα, τοῦ ὁποίου ἀόρατος Κεφαλὴ εἶνε ὁ ἀρχιποίμην Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ πᾶσα αὐτοκέφαλος ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ τηρῇ τὸν ἱερὸν τοῦτον σύνδεσμον καὶ τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν τὴν καθιερωθεῖσαν διὰ τῆς πράξεως τῶν αἰώνων, διότι μόνον διὰ τοιαύτης πνευματικῆς ἐπικοινωνίας δύναται αὕτη νὰ ᾖ ἀληθὴς καὶ γνησία Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Τὸναντίον δέ, ἐὰν αὕτη ἐστερεῖτο τῆς ἀμοιβαίας ταύτης μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν ἐπικοινωνίας, ἤθελεν ἀποξηρανθῇ καὶ ἀπολεσθῇ, ὡς ἀποξηραίνεται ὁ κλάδος ὁ ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου ἀποκοπτόμενος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν σχέσιν ἡμῶν πρὸς τοὺς Λατίνους καὶ τοὺς Διαμαρτυρομένους, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Μαυροβουνίου εὐχεται πάντοτε ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ διακαῶς ἐπιποθεῖ, ὅπως οὗτοι μετανοήσωσι καὶ ὅπως οἱ ὑπάρξαντες ἄλλοτε τέκνα τῆς ἀγίας μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ πνευματικὰ πρόβατα τῆς μιᾶς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ, κατὰ δὲ τοὺς μετέπειτα χρόνους, φθόνῳ τοῦ πολεμίου καὶ ἐχθροῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐκπεσόντες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητης ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ αὖθις ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡμεῖς πεποίθαμεν περὶ τῆς εἰ-

λικρινείας τῆς πίστεως αὐτῶν εἰς τὴν ὑπεραγίαν καὶ ζωοποιὸν Τριάδα, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγνωρίζομεν τὸ βάπτισμα καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δέ. Ὡς γαύτω, σεβόμεθα τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν ἐν τῇ λατινικῇ Ἱεραρχίᾳ, καὶ συνεπεῖα τούτου δεχόμεθα τοὺς κληρικούς αὐτῶν, τοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἡμετέριν Ἐκκλησίαν ἐπιστρέφοντας, καὶ ἀναγνωρίζομεν ἐν αὐτοῖς αὐτὸν ἐκείνον τὸν βαθμὸν, τὸν ὁποῖον οὗτοι εἶχον πρὸ τῆς εἰς ἡμᾶς ἐπιστροφῆς. Ἐπὶ τῇ αὐτῇ δὲ βίσει δεχόμεθα καὶ τοὺς Ἀρμενίους, Κόπτας, Νεστοριανούς καὶ λοιπούς, οἵτινες δὲν ἀπώλεσαν τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν. Καὶ οὕτω τὸ ἐφ' ἡμῖν ἔσμεν πάντοτε πρόθυμοι νὰ πράξωμεν πᾶν ὅ,τι ἡδύνατο ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα· ἀλλὰ πρὸς μεγάλην λύπην ἡμῶν οὗτοι ἐναντίως πρὸς ταῦτα φέρονται, καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτῶν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς, ὅπως φροντίζωμεν νὰ ἐπιβλέπωμεν μετὰ ἀγρύπνου βλέμματος καὶ ζωηρῶς ἐπισκοπῶμεν τὴν περιφρούρησιν τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν ποιμνίου ἀπὸ τῶν μυστικῶν καὶ φανερῶν ἐπιθέσεων τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Προτεσταντῶν.

Εἶνε γνωστοὶ ἡμῖν ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας πάντες οἱ πόθοι τῆς Ρώμης, οἵτινες καὶ παρέσχον ποτὲ ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀπόπτωσιν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐνότητος τῆς ὀρθοδοξίας. Ἐπίσης ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἡμετέρου παρελθόντος γνωσταὶ εἶναι ἡμῖν πολλαὶ λατινικαὶ ποιηρίαι, διότι ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐπετέθησαν κακαὶ καὶ ἀνίατοι πληγαὶ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ σερβικοῦ σώματος. Οἱ Λατίνοι καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος διαρκῶς συρρέουσιν ἐπὶ σκοπῶν νὰ ὑποτάξωσιν ἐαυτοῖς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολὴν καὶ πανταχοῦ ἰδρύνουσι προπαγανδικὰς σχολὰς, ἱεραποστολικὰς ἀδελφότητας καὶ διάφορα μοναχικὰ τάγματα, ὡς τοῦτο ἰδίᾳ παρατηρεῖται ἐν ταῖς γειτονικαῖς ἡμῖν χώραις τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, καὶ ταῦτα πάντα πράττουσιν ἐπιδιώκοντες τὸν προσηλυτισμὸν

τῶν ὀρθοδόξων. Ὅσονδήποτε δὲ γλυκεῖς καὶ φιλειρηνικοὶ καὶ ἂν εἶνε οἱ λόγοι αὐτῶν, ὀφείλει τις νὰ μὴ ἀποδέχεται καὶ μὴ ἐννοῇ αὐτοὺς ἄλλως εἰμὴ ὅτι πάντοτε οἱ λόγοι οὗτοι αὐτῶν ἔχουσι κεκρυμμένον σκοπὸν πρὸς βλάβην τῆς ὀρθοδοξίας, ὅστις δὲ ἄλλως αὐτοὺς δέχεται καὶ ἄλλως περὶ αὐτῶν φρονεῖ, οὗτος μεγάλως σφάλλεται.

Αἱ ὑποκριτικαὶ αὐτῶν θωπεῖαι, τὰς ὁποίας οὗτοι συχνάκις καὶ χωρὶς νὰ αἰσχύνωνται μετὰ πονηρίας ἐπιδαψιλεύουσιν εἰς ἡμᾶς ὀφείλουσιν ἐπὶ μᾶλλον νὰ στρέψωσι τὴν ἡμετέραν προσοχὴν ἐπὶ τούτου, ὅπως νηφαλίως καὶ ἀνειδύτως ὑπεραμυνώμεθα τῶν συμφερόντων τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης καὶ σθεναρᾶς φύλακος τῆς ἡμετέρας αἰωνίου σωτηρίας καὶ τοῦ ἡμετέρου ἐθνικοῦ βίου.

Ἐχομεν ἐπίσης τὴν πεποίθησιν, ὅτι οἱ προτεστάνται ἔνεκα φαινομενικοῦ τινος ζήλου αὐτῶν περὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς χριστιανικῆς ἐπιστήμης τοσοῦτον ἀπεμακρύνθησαν, ὥστε ὑπό τινα ἔννοιαν θεωροῦσι τοὺς ὀρθοδόξους ὡς εἰδωλολάτρας καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ πλάνῃ αὐτῶν πανταχοῦ καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ διαδίδουσι τὴν ψευδῇ αὐτῶν διδασκαλίαν μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων, ὅπως δι' αὐτῆς κλονήσωσι τὴν πίστιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ εἰς τὴν ἀγίαν αὐτοῦ θρησκείαν. Τὴν τοιαύτην ἐκδήλωσιν τῆς προτεσταντικῆς προπαγάνδας οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν πρέπει νὰ θεῶνται ἀπαθείς. Τουναντίον ὀφείλουσι νὰ θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν πάσας τὰς δυνάμεις ἐπὶ προφυλακῇ τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου αὐτῶν ἀπὸ τῶν πεπολιτισμένων λύκων, τῶν φρέων τοῦ ψευδοῦς καὶ βλαβεροῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως, πρὸς ἐκπλήρωσιν δὲ τοιοῦτου ἱεροῦ καθήκοντος οὐδέποτε θὰ παύσωμεν δεόμενοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅπως ἐξαποστείλῃ ἡμῖν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν συγχρόνων πειρασμῶν τὴν οὐράνιον αὐτοῦ ἀρωγὴν καὶ προστασίαν.

Κατὰ διάφορόν πως τρόπον φέρονται πρὸς τὴν ὀρθοδο-

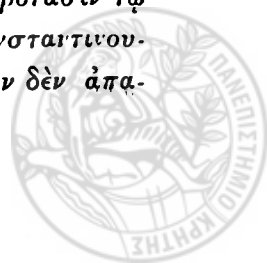
ξίαν ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ οὕτω καλουμένη Πά-
λαικαθολικὴ Ἐκκλησία. Ἐξαιρέσει λίαν σπανίων περιπτώ-
σεων οἱ Ἀγγλικανοὶ οὐδαμοῦ προσπαθοῦσιν ὅπως ἀποσπά-
σωσι τοὺς ὀρθοδόξους ἐκ τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ ἐλκύσωσιν
αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν πίστιν, καί, ὅπερ δὲ μείζον, προσπαθοῦσι
ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ νὰ ἐκδηλώσωσι τὸν προσήκοντα σεβα-
σμὸν εἰς τὴν ἀγίαν ὀρθόδοξον ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐν
τῇ ἀγίᾳ ὀρθοδόξῳ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οὐδαμῶς ἐν τῇ
δυτικῇ Ρωμικῇ ἐμβλέπουσιν οὗτοι τὴν ἀληθῆ θεματοφύλακα
τῶν παραδόσεων τῶν ἀγίων καὶ θεοφόρων πατέρων, καὶ ἔν
τινι ὁμοφωνίᾳ μετ' αὐτῆς (τῆς ὀρθοδ. Ἐκκλησίας) ζητοῦσι
τὴν ἐαυτῶν δικαιολογίαν. Ἡ τοιαύτη αὐτῶν συμπεριφορὰ, ἡ
ἀγία καὶ ἀγιθὴ διέθεσις πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, δὲν δύναν-
ται νὰ μὴ προκαλέσωσι καὶ ἀπὸ μέρους ἡμῶν ἀμοιβαίαν ἀ-
γάπην καὶ ἐλπίδα τινὰ περὶ τοῦ ὅτι ἡμέραν τινὰ θὰ ἐπραγμα-
τοποιεῖτο ἡ μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἔνωσις αὐτῶν. Λαμβάνον-
τες πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψιν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀγγλικανοὺς
ὁ βείλωμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν νὰ μὴ μείνωμεν ἐν ἀδρανεῖᾳ, ἀλλὰ νὰ
δείξωμεν ἀδελφικὴν προθυμίαν, ὅπως διασαφήσωμεν καὶ
δείξωμεν αὐτοῖς πᾶν ὅ,τι ἦτο ἐνδιαφέρον νὰ μάθωσι περὶ τῆς
οὐρίας, τῶν διγυμίων καὶ τῶν κανόνων τῆς ἡμετέρας ὀρθο-
δόξου Ἐκκλησίας, ὡς μόνῃς θεματοφύλακος καὶ γνησίου κλη-
ρονόμου τῆς ἱερᾶς χριστιανικῆς ἐπιστήμης.

Οἱ οὕτω καλούμενοι Παλαικαθολικοὶ, οὔτινες ἀπὸ τινος
γενναίως ἀντέστησαν κατὰ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρ-
χῆς τῆς ρωμικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πάπα, εὐ-
ρυν ἱκανοὺς ὑπερασπιστὰς μετὰ τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων,
οὔτινες ἐξεδήλωσαν προθυμίαν, καὶ νῦν ἔτι ἐκδηλοῦσιν, ὅπως
διευκολύνωσι τοῖς Παλαικαθολικοῖς τὴν ὁδόν, ἣτις ἄγει εἰς
τὰς πύλας καὶ ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.
Ἀλλὰ οἱ ἡγήτορες τοῦ Παλαικαθολικισμοῦ, εὐρισκόμενοι

μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων καὶ πρὸς ἀλλήλας δισταμένων Ἐκκλησιῶν, διαρκῶς διεισμιζουσιν ἐν τίνι ἐξ αὐτῶν δύνανται νὰ εὕρωσι πλείονα ἐκκλησιαστικὴν ἀλήθειαν. Θὰ συμβῇ ἄρά γε, ὥστε οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτῶν ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς γνησίας ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας νὰ χωρήσωσι περαιτέρω; Περὶ τούτου θὰ δείξῃ τὸ μέλλον. Ἀποβλέποντες εἰς τοῦτο ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Παλαιοκαθολικοὺς ὀβείλομεν, κατὰ τὴν γνώμην μου καὶ συμφώνως τῇ χριστιανικῇ συνειδήσει ἔναντι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, νὰ ἀποκαλύψωμεν αὐτοῖς τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ τὴν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον πεποίθησιν περὶ τοῦ ὅτι μόνῃ ἡ ἡμετέρα ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀκλονήτως ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν ἀποστόλων μέχρι σήμερον ἐτήρησε καὶ ὁλονὲν ἀδιακόπως τηρεῖ τὴν παρακαταθήκην τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀγίας τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας. Διὰ τῆς τοιαύτης πεποιθήσεως ἡμῶν ἐν σχέσει πρὸς αὐτοὺς ἡμεῖς πράγματι θέλομεν δείξῃ αὐτοῖς τὸν εὐθὺν δρόμον, ὅστις ἄγει εἰς τὸν περίβολον τῆς ἀγίας καθολικῆς, ἀποστολικῆς καὶ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ τρόπου καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν αὐτὴν σωτηριώδη ὁδόν, ὅπως καὶ οἱ ἐνὼθῶν ἐν μιᾷ ποίμνῃ μετὰ τῶν ὀρθοδόξων. Ἡ χριστιανικὴ καὶ ἀδελφικὴ ἡμῶν ἀγάπη πρὸς αὐτοὺς καὶ ἡ κατανυκτικὴ ἡμῶν ὑπὲρ αὐτῶν προσευχὴ ἀνάγκη ὅπως μηδέποτε ἐξιντλῶνται.

Ὁ γον ἀφορᾷ τὴν μεταβολὴν ἢ τὴν ἐν μέρει διόρθωσιν τοῦ Ἡμερολογίου, περὶ τούτου ἐν πάσαις ταῖς ὀρθοδόξοις χώραις ἤδη πρὸ πολλοῦ ἤρξατο νὰ γίνηται λόγος. Μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Μητροπολίτης Βελιγραδίου Μιχαὴλ ἐποίησατο περὶ τούτου ἅπαξ πρότασιν τῇ μακαρίας μνήμης Παναγιωτάτῳ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ τῷ Δ'. Τὴν πρότασιν ταύτην, ἐὰν δὲν ἀπα-

Ὅσον δέ μοι εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστὸν καὶ ἂν δὲν ἀπατῶμαι, οὔτε ἡ μία οὔτε ἡ ἄλλη Ἐπιτροπὴ ἔφθασεν εἰς ὀριστικὴν τι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου συμπέρασμα. Ἄλλως τε πρόδηλον, ὅτι δὲν εἶνε εὐχολον νὰ φθάσῃ εἰς τοιοῦτο συμπέρασμα, διότι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε λίαν σοβαροῦ χαρακτῆρος.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀνάγκη ἵνα
ᾧσι μᾶλλον ἐπιφυλακτικοὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τοῦτο. Διό-
τι, ὡς γνωστὸν, ἡ μεταβολὴ τοῦ Ἡμερολογίου ἐξυπονοεῖ τὴν
μεταλλαγὴν τοῦ Πασχαλίου, τ. ἔ. παντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστι-
κοῦ συστήματος καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς ἐνιαυσίου περιό-
δου καὶ τῶν κινητῶν ἑορτῶν.

Γνωρίζομεν ἐκ τῆς Ἱστορίας, ὅτι ἐγένοντο καὶ τινες μικρότεραι μεταβολαί, αἵτινες, ὅτε ἐφηρμόσθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, προὐκάλεσαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δυσἀρέσκειαν μεταξὺ τῶν πιστῶν.

Ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψιν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι κατὰ νοῦν πάντα τὰ δυνατὰ ἀποτελέσματα, ἅτινα ἐκ τῆς μεταβολῆς τοῦ Ἡμερολογίου ἡδύναντο νὰ συμβῶσιν. Διὰ τοῦτο φοβούμενοι μὴ ὑποπέσωμεν εἰς κίνδυνόν τινα, ὁποίους γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας, εἰμὶ ταύτης τῆς ταπεινῆς γνώμης, ὅπως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τηρῶμεν τὴν πράξιν τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἡμερολογίου.

Δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν, ὅπως ἐν βαρεῖ πόνῳ
 ψυχῆς μὴ ἐκφράσωμεν θλίψιν ἐπὶ τῷ ὅτι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνα-

τολῇ διαίρεσίς τις ἐκκλησιαστικὴ ὑφίσταται, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Κόπται, οἱ Νεστοριανοὶ, κλπ, οἵτινες ἤδη ἀπὸ τῶν παλαιῶν χρόνων ἐξέπεσον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δὲν ἀπώλεσαν τὸν ὀργανισμόν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

ὦ ! ὅποια θὰ ἦτο ἡ χαρὰ παιταχοῦ καὶ ἐν πάσῃ χώρᾳ μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων, εὖν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος, ὅπως οἱ ὡς ἀνωτέρω ἐξονομασθέντες ἐκπεπτωκότες ἀδελφοὶ ἐπιστρέψωσι καὶ αὖθις ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ἡμετέρας ἀγίας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ὅποσον ἐν ἀπάσῃ τῇ ὀρθοδόξῳ ἀνατολῇ θὰ ἐξήνθιει ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀμοιβαία ἀδελφικὴ ἐν Κυρίῳ ἀγάπη !

Ἐποβάλλων πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα εἰς τὴν σοφὴν κρίσιν τῆς Ἐμετέρας Παναγιότητος, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας δέομαι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ὀρθόδοξον καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν στηρίξῃ ἐν τῇ ἀληθεῖ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ, καὶ ὅπως ἐνισχύῃ ἐν αὐτῇ τὸν θεσμόν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τῆς εἰλικρινοῦς ἐπικοινωνίας, τῇ δὲ Ἐμετέρᾳ Παναγιότητι καὶ τῇ καθ' ἑμᾶς Ἱερᾷ Συνόδῳ χαρίζεται εἰρήνην ἐπ' ἀγαθῷ, ἔτι δὲ ἀκμὴν καὶ πρόοδον τῶν πιστῶν τέκνων τῆς ἀγίας καὶ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ ὡς πλεῖστα ἔτη.

Βιθέως ὑποκλινόμενος πρὸς τῆς Ἐμετέρας Παναγιότητος ταπεινότατα ἐξιτιοῦμαι, ὅπως εὐδίκῃ τητὲ εὐμενῶς νὰ δεχθῇτε τὴν ἐκφρασιν τοῦ βιθυτάτου σεβασμοῦ μου καὶ τῆς πλήρους ἀφοσιώσεως, μεθ' ὧν ἔχω τὴν ἰδιαίτεραν τιμὴν νὰ διατελῶ.

Ἐν Κερίννῃ, 23 Ἀπριλίου 1902.

Ἀριθμ. 325

Τῆς Ἐμετέρας Παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός,
συλλειτουργὸς καὶ ταπεινότατος θεράπων,

ΜΗΤΡΟΦΑΝΗΣ
Μητροπολίτης Μαυροβουνίου

Η'.

ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

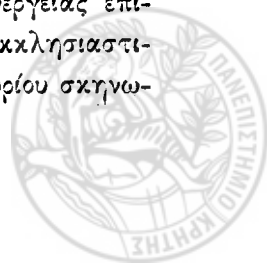
Ἄρ. πρωτ. 3385.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ αἰέποτε πλούσιον ἐκχέων ἐφ' ἡμᾶς τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ὁ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τὴν μεγάλην καὶ παρήγορον ἐπιδαφιλευόμενος ἡμῖν τὴν χάριν, δέξασθαι καὶ ἐντυχεῖν τοῖς ποθεινοτάτοις καὶ τιμιωτάτοις ἡμῖν ἀδελφικοῖς γράμμασι τῶν ἀγιωτάτων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, τοῦ τε Μακαριωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Πατριάρχου τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης, καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Προέδρων τῶν τὰς ἀδελφὰς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας Ρωσίας, Ἑλλάδος, Ρουμανίας καὶ Σερβίας διοικουσῶν ἐρῶν Συνόδων, καὶ τοῦ τὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν Μαυροβουνίου θεοφιλῶς ποιμαίνοντος, τοῦ μὲν Μακαριωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου τῆς μεγάλης Πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἶδαμὲν πως ἀναβάλλοντος ἐς δεῦρο τὴν ἀπάντησιν, τῶν δὲπραγμάτων τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν Ἀποστολικῆς καὶ Πατριαρχικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐν Κύπρῳ ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς νέας Ἰουστινιανῆς δυσχεραινόντων τὴν πρὸς αὐτὰς ἐκκλησιαστικὴν διὰ γραμμάτων ἐπικοινωνίαν ἐκαὶ μὲν κανονικῶν ἐνεκεν λόγων, ἐνταῦθα δὲ διὰ τὴν στέρησιν κανονικοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ Προέδρου.

Καὶ ταῖς μὲν Ἐκκλησίαις ταύταις τὰ κρεῖττω εὐχόμεθα. Τοῖς δὲ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς ἡμῖν ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, τοῖς προφρόνως καὶ φιλαδελφῶς ἀπαντήσασιν εἰς τὴν ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1902 σωτηρίου ἔτους ἡμετέραν Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἐπιστολήν, ἐκπράζομεν τὰς ὀφειλομένας εὐχαριστίας τῆς

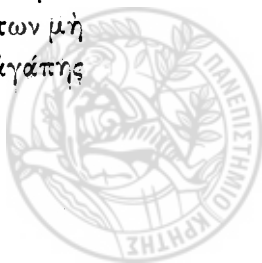
καθ' ἡμᾶς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀνεκκλήλητον χάραν, ἐφ' οἷς ὁμορῶνως ἀποφαίνονται καὶ ὁμολογοῦσιν ὅτων καὶ οἷων ἀγαθῶν γένοιτ' ἂν πρόξενος τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ἢ καὶ διὰ γραμμάτων μόνων συχνοτέρα ἐπικοινωνία τῶν κατὰ τόπους ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, μάλιστα ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις χρόνοις, καθ' οὓς σκοποὶ καὶ ὑπολογισμοὶ κοσμικώτερον καὶ φυλετικώτερον ἔχοντες χαρακτῆρα καὶ τοῖς ἱεροῖς Ἀποστολικοῖς καὶ Συνοδικοῖς κανόνιν ἀντιμαχόμενοι, ὅλως δὲ ἀλλότριοι ὄντες τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θεοφιλῶς αὐτὰς ποιμαίνοντων, ἐπιδιώκονται ἐν προσχίματι ζήλου, προνοίας καὶ προστασίας τῶν συμφερόντων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν κλύδωνι προσηλυτιστικῶν ἐταιρειῶν χειμαζομένων τέκνων αὐτῆς· διενεργοῦνται δὲ ταῦτα ἐπὶ προφανεῖ μὲν ἀθετήρει καὶ παραβιάσει τῶν ἑκπαλαὶ ταῖς κατὰ μέρος Ἐκκλησίαις ἀνηκόντων καὶ κανόνιν οἰκουμενικοῖς κεκυρωμένων δικαίων αὐτῶν, ἐπὶ δημιουργία δὲ παρανοήσεων καὶ ὑπονοιῶν μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ συγχύσει καὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἐπὶ διασπάσει καὶ καταμελισμῷ τῆς μιᾶς καὶ καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰς μέρη καὶ τμήματα ἀπὸ φυλετικῶν παραδόσεων καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων γνωριζόμενα, ὥς τὰ πολλὰ ἐπιλανθάνομενα τῆς ἐν πίστει συγγενείας καὶ χάριν κατὰ κόσμον ἀγαθῶν ἀλλήλα προκαλοῦντα καὶ ἀλλήλοις φθονοῦντα. Τίνα γὰρ λανθάνει τῶν ἐπιμελῶς τοῖς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις συμβαίνουσι παρακολουθούντων ὅτι τὸ ἐκτὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας κυοφορηθὲν τοῦτο καὶ ξενίζον καὶ ὑπουλον πνεῦμα, τὸ ὁλεθρίως ἐπιδρῶν ἐπὶ τε τῶν ἀπαιδευτῶν καὶ τῶν παιδευθέντων τὴν κατὰ κόσμον μόνον σοφίαν, πάντα προφασίζόμενον καὶ πάσῃ μηχανῇ καὶ μεθοδείᾳ χρώμενον κοσμικαῖς ὑπηρετεῖ τάτεσι καὶ ἐν τῷ περιβάλλοντι τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας σπέρματα παρεισάγει ἐνεργείας ἐπικρατήσεων λαϊκῶν δι' ὑποθέσεων καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν, μὴ φειδόμενον μηδ' αὐτῶν τῶν σεπτῶν τοῦ Κυρίου σκηνω-

μάτων καὶ τῶν ἱερῶν τῶν πατέρων ἡμῶν σεβασμάτων, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀτεχνῶς θεραπευίνδα καὶ ὄργανον κοσμικῶν σκοπῶν καὶ πολιτικῶν προγραμμάτων καταστήσαι ἐπαγωνίζεται;

Τοῦτο δὴ τὸ ξένον τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὀθνεῖον πνεῦμα, τὸ ἀπειλοῦν τῇ εἰρήνῃ καὶ τῇ εὐσταθείᾳ τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, φαίνεται ἡμῖν ἐν τοῖς μάλιστα χρῆζον τῆς ἀδελφικῆς συσχέψεως καὶ συμβουλίας τῶν σεβασμιωτάτων ἡμῖν συλλειτουργῶν κατὰ τὰς ἀκτράτους διατάξεις καὶ τὰ σωτήρια διδάγματα τῆς πολιᾶς καὶ αἰδεσίμου ἀρχαιότητος. Τοῦτο γὰρ γνώρισμα οὐσιωδέστατον ὀρθοδοξίας, τὸ θεμέλιον αὐτὸ τοῦ ὅλου αὐτῆς κανονικοῦ καὶ διοικητικοῦ οἰκοδομήματος συγκροτοῦν, τὸ «μὴ κινεῖν ὅρια αἰῶνια, ἃ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἔθεντο». Τοῦτο μόνον δυνήσεται ἀποκροῦσαι τὰς νεωτερικὰς τάσεις καὶ ἐνεργείας τὰς προϊούσας, μετὰ τοῦ ἀποστόλου εἰπεῖν, «ἀπὸ σοφίας ἐπιγείου, ψυχικῆς καὶ δαιμονιώδους».

Πῶς γὰρ οὐ δίκαιον τὰ ἐπὶ αἰῶνας τοσοῦτους κατὰ τάξιν γιγνόμενα καὶ εὐσχημόνως ἔχοντα ταῦτα καὶ τοῦ λοιποῦ κρατεῖν καὶ αἰδέσιμα εἶναι; Πῶς δὲ οὐκ ἀκίνδυνον διασεῖσθαι καὶ διχσαλεῦσθαι τὸ ἀπὸ Συνόδων Οἰκουμενικῶν καὶ Ὁρῶν Πατέρων ἀποπηγάζον σεμνὸν καὶ ἱερώτατον σύστημα τῶν ἀγιωτάτων Πατριρχικῶν Ἐκκλησιῶν, ὧν καὶ τὰ θεμέλια ἀποστολικά καὶ ὁ διὰ δέκα καὶ ἐννέα αἰώνων βίος πόνοις ἀτρύτοις καὶ μόχθοις καὶ ἀγῶσιν ἀνεκδιηγῆτοις καὶ αἵμασι μαρτυρικοῖς ἐσφυρηλάττηται, καὶ αἱ πρὸς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν θεολογικαὶ ὑπηρεσίαι πανθομολογούμεναι καὶ πολῦτιμοι; Δεῖ οὖν αὐτὰς ἀνεπηρεάστους καὶ αἰδεσίμους εἶναι, φευκτέον δὲ πᾶν τὸ καὶ ἄπωθεν δυνάμενον μειῶσαι τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν, πᾶσα δὲ ἀρωγὴ καὶ ἐπικουρία πρὸς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας, πᾶσα ἀνθρώποις τῶν κατεργημένων ἢ βοήθεια τῶν ἀβοηθήτων, ἢ θεραπεία τῶν τετραυματισμένων καὶ σωτηρία τῶν διωκομένων καὶ κινδυνεύόντων μὴ ἄλλως γινέσθω ἢ κατὰ Θεὸν καὶ ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης

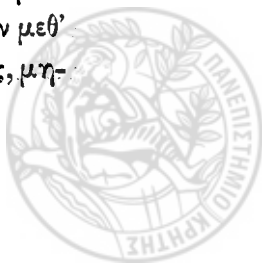

καὶ διὰ τῶν κατὰ τύπους κανονικῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας.

Τῶν εἰρημένων πατρικῶν διατάξεων καὶ ἐρίων ἡ ὀλιγορία ἐγέννησεν, ὡς μήποτ' ὤφελε, καὶ τὰ ἐν τοῖς κόλποις τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπάρχοντά πρὸς τοῖς παλαιοῖς νεώτερα λυπηρὰ ὄντως καὶ θρήνων ἄξια ρήγματα. Ὡς δὲ ἐκ τῆς ἐκείνων ὀλιγορίας ἐγεννήθησαν, οὕτω καὶ ἐκ τῆς ἐκείνων τηρήσεως ἐκποδῶν γενήσονται, τοῦ Θεοῦ συναιρουμένου, καὶ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τὰ κρείττονα καὶ ἐγόμενα σωτηρίας ὑποτιθεμένων τοῖς ἀκούειν βουλομένοις, καίτοι δυσχερῶς τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου πειθονται οἱ κατὰ κόσμον ἀγαθὰ καὶ τὰς ἰδίας δόξας ὑπὲρ τὸ κύρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς τάξεως καὶ διδασκαλίας τιθέμενοι. Ὅτι δὲ ἡ κατ' εὐχὴν λύσις καὶ τῶν ἁλίων ζητημάτων τῶν ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἡμῶν ἀδελφικοῖς γράμμασιν εἰς μελέτην προταθέντων πολλὰς ἔχει καὶ πλείονας ἴσως τὰς δυσχερείας, τοῦτο οὐδὲ ἡμᾶς λέλθην, ἴσμεν δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ συνομολογοῦμεν τοῖς γερασμιωτάτοις ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, ὅτι τὰς δυσκολίας ἐπαυξάνουσιν αἱ παντοῖαι τῶν ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ πολλῶν ἐκ τῶν Διαμαρτυρομένων ἀπόπειραι τοῦ σαγηνεύειν καὶ προσηλυτίζειν εἰς τὰς οἰκείας μάνδρας τοὺς ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Παγγάλεπον ὄντως καὶ τῆς χριστιανικῆς κλήσεως ὅλως ἀπᾶδον τὸ χριστιανοὺς χριστιανοὺς ἐπιπίπτειν ἢ ὑπεισέρπειν καὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν συγκυκᾶν, αὐτὸ δὲ τὸ τῆς Γραφῆς «περιάγοντας γῆν καὶ θάλασσαν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον» (Ματθ. 23. 15). Ἀλγοῦμεν πάντες καὶ τὰ σπλάγχνα τιτρωσκόμεθα καίριως, βλέποντες καὶ ἀκούοντες νῦν μὲν ψυχὰς ἐκ τῶν ἀσθενῶν τῇ γνώμῃ καὶ τῇ πίστει χλιαρῶν, ἢ παῖδας ἐκ τῶν ἀστρίκτων καὶ ἀπροστατευτῶν, ἢ χήρας ἐκ τῶν πολυειδῶς χειμαζομένων ἀποπλανωμένας καὶ παρασυρομένας, νῦν δὲ χαρακτῆρας νοθευομένους, ὥστε πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν νομίζειν, ἢ γονέας κατὰ τέκνων, ἢ ἀδελφούς κατὰ ἀδελφῶν, ἢ κοινότηας κατὰ τῶν οἰκείων ποιμένων ἐπεχειρομένας καὶ ὅλως ἔριδας καὶ διχостασίας πανταχοῦ δημιουργουμένας ἐπὶ βλα-

σημεία τοῦ ὑπερτίμου χριστιανικοῦ ὀνόματος ἐν τοῖς ἔθνεσιν. Τούτων οὕτω γινομένων, εὐδήλον ὅτι ὀφείλομεν πάντως «προσέχειν ἐκυτοῖς καὶ πικρῇ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ἡμεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος», καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς νυκτὸς καὶ ἡμέρας περιρρουεῖν καὶ σώζειν τὴν ἐμπεπιστευμένην ποίμνην ἀπὸ πάσης ἐπηρείας τῶν ἐναντίων. Πλήν ἀλλὰ τῇ τῶν ἰδίων φυλακῇ ἀγρυπνοῦντες, σκοπεῖν ὀφείλομεν καὶ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ ὅλην ψυχῇ δεόμενοι ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, μὴ ἀποδυσπετεῖν πρὸς τὰς δυσχερείας, μηδὲ ἀνεπίδεκτον σκέψεως ἢ δυσέφικτον ὅλως ὑπολαμβάνειν τὸ πρᾶγμα, ἀνασκοπεῖν δὲ τὰ δυνάμενα προοδοποιεῖν τῷ θεοφιλεῖ ἔργῳ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, ἐν σοφίᾳ περιπατοῦντες καὶ ἐν πνεύματι πραότητος πρὸς τοὺς διισταμένους, ἐκεῖνο ἐνθυμούμενοι, ὅτι τῇ Παναγίᾳ Τριάδι καὶ αὐτοὶ πιστεύοντες καὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σεμνυνόμενοι, τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ σωθῆναι ἐλπίζουσι.

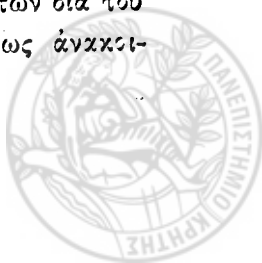
Πλείονας καὶ χρηστοτέρας ἔχοντες τὰς ἐλπίδας, πλείονα ὀφείλομεν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τε τοὺς οὕτω καλουμενούς Παλαιοκαθολικοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ὅσῳ περ καὶ πλείονα καὶ αὐτοὶ ἐνδείκνυνται τιμὴν καὶ σπουδὴν πρὸς τὴν Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Καίτοι δὲ παρὰ τοῖς θεολογοῦσι δίστανται αἱ γνώμαι περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς διδασκαλίας τῶν Παλαιοκαθολικῶν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Καθολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ὅμως οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι, τῶν ἐν τῇ Δύσει χριστιανῶν τό γε νῦν τούτους μάλιστα ἐγγίζειν λέγων τῇ ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ. Τούτου ἕνεκα πάσῃ δυνάμει συναντιληπτέον αὐτοῖς, καλὸν καὶ θεοφιλῆ ἀγῶνα ἀγωνιζομένοις, ἵνα, μήτε ἐπὶ τὰ δεξιὰ μήτε ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ κλίνοντες, στοχάζωνται τῆς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εὐθὺ ἀγούσης. Ἵνα δὲ μὴ ἐγκαλῶμεθα ἀδιαφορίαν πρὸς ἀδελφούς, τὸ ὀρθὸν καὶ θεοπαράδοτον ζητοῦντας καὶ τὴν μετ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ ἐνωσιν ἐπιποθοῦντας, μη-

δὲ πρσανώμεθα, ὅτι ἀδικοῦμεν αὐτοὺς ἐκ φημῶν καὶ διαδόσεων κρίνοντες τὰ κατ' αὐτοὺς, οὐχὶ δὲ ἐξ αὐθεντικῶν καὶ ἐπιστήμων ὁμολογιῶν, προὔρου ἂν εἴη αἰτῆσαι αὐτοὺς λόγον περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδος, ἥτοι σαφῆ τινα καὶ ἀκριβῆ καὶ ἐπίσημον ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτῶν, ἐν συνόδῳ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων καὶ ποιμένων αὐτῶν ἐκδιδομένων καὶ ὑπογεγραμμένων, ὅπως οὕτως ἡ δυνατὴ συζήτησις καὶ διασάφησις καὶ συνεννόησις καὶ, Θεοῦ συναιρομένου, ἐκπλήρωσις τοῦ κοινοῦ πόθου.

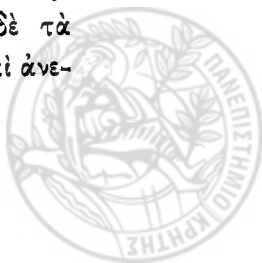
Οὐχ ἥττονος συμπαθείας καὶ διαθέσεων ἀμοιβαιότητος ἀξίους ὑπολαμβάνομεν καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ προσκλίνοντας καὶ τῆς αὐτῶν φιλαδέλφου πρὸς ἡμᾶς διαθέσεως οὐκ ὀλίγα ἐκάστοτε παρεχόμενης τεκμήρια. Αὐτόδουλον δὲ ὅτι ὁμοίας συμπειθείας καὶ ἀντιλήψεως ἀξιοὶ εἰσι καὶ οἱ κατὰ τὴν Ἐφ' ἡν ἐγγυτέρω ἡμῖν ὄντες χριστιανοὶ εἰς τε τοὺς τύπους καὶ τὰ ἔθνη καὶ τὴν καθόλου διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ τὴν θείαν λατρείαν.

Εὐχαιρον δὲ νομιζομεν ὑπομνῆσαι ἐνταῦθα τοὺς σεβασμιωτάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ὅτι αἱ κατὰ τόπους ἀγιώταται τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι ἄλλαι ἄλλῃ γνώμῃ καὶ πράξει ἀκολουθεῦσιν ἐπὶ ζητημάτων τινῶν, καὶ δὴ οὐ τῶν τυχόντων, τοῦ τε βαπτίσματος καὶ τῆς ἱερωσύνης τῶν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κεχωρισμένων. Ἐν γοῦν ταῖς τοιούτοις εὐκαταῖς, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖος φαίνεται ὁ καθορισμὸς κοινοῦ φρονήματος καὶ κοινῆς πράξεως κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὰς διατάξεις τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔστι μὲν καὶ διὰ γραμμάτων ἀδελφικῶν διαλευκαίνειν, ἀκριβέστερον μὲντοι καὶ ἀσφαλέστερον ἐξετάζουσιν ἂν, εἴγε, ὡς καὶ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν τιες ὑποτίθενται, κατὰ τριετίαν ἐξείη θεολογοῦντας ἀπεσταλμένους τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα προσηκόντως μελετῶντας τὰς σκεφαῖς αὐτῶν διὰ τοῦ πρώτου τῇ τάξει Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἀνακτινοῦσθαι ταῖς ἄλλαις Ἐκκλησίαις πρὸς διαγνώμην.

Περὶ δὲ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἡμερολογίου τοιούτην ἔχομεν γνώ-
μην· αἰδέσιμον εἶναι καὶ ἔμπεδον τὸ ἀπὸ αἰώνων μὲν ἤδη
καθωρισμένον, κεκυρωμένον δὲ τῇ διηγεσεί τῆς Ἐκκλησίας
πράξει Πασχάλιον, καθ' ὃ τὴν Λαμπροφόρον τοῦ Κυρίου Ἀνά-
στασιν ἐορτάζειν δεδιδάγμεθα τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῇ μετὰ τὴν
πανσέληνον τῆς ἐκρινῆς ἰσημερίας, ἢ συμπίπτουσῃ ἢ μεθεπο-
μένη, ὡς οὐκ ἐξὸν περὶ τοῦτο καινοτομῆσαι· τὸ δὲ παραφυλάσ-
σοντας τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον καὶ τὸ ἐορτολόγιον ἡμῶν ἀμετα-
κίνητον, ὑπερπηδῆσαι μόνον 13 ἡμέρας, ὥστε συμπίπτειν τὰς
μηνολογίας ἡμῶν τε καὶ τῶν τῷ ἐτέρῳ ἡμερολογίῳ κατακολου-
θούτων ἀνόνητον καὶ ἄσκοπον εἶναι, τῆς μὲν παραλείψεως το-
σούτων ἡμερῶν ὑπ' οὐδενὸς ἐπιβαλλομένης λόγου, οὔτε ἐκκλη-
σιαστικοῦ οὔτε ἐπιστημονικοῦ, τῆς δὲ ἐντεῦθεν συμπίπτωσέως
τῶν μηνολογιῶν ἐσομένης προσκαίρου μέχρι δηλονοῦν τοῦ 2100
ἔτους, ὅτε καὶ αὐθις ἄρξεται ἡ διαφορὰ μιᾶς ἡμέρας. Ἀλλὰ καὶ
τὸ μεταρρυθμίσαι τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ὡς δῆθεν ἐπιστημο-
νικῶς ἀναγκρῖβες καὶ τὸ μέσον πολιτικὸν ἔτος καταστῆσαι οὕτω
συμφωνότερον τῷ τροπικῷ, πρόωρον, τό γε νῦν καὶ ὅλως περιττὸν
ἡγούμεθα· ἡμεῖς τε γὰρ οὐδαμῶς ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀπόψεως
ὑποχρεούμεθα μεταλλάττειν ἡμερολόγιον, καὶ ἡ ἐπιστήμη ὥς γε
παρ' εἰδικῶν ἀνδρῶν βεβαιοῦται, οὕτω ὀριστικῶς ἀπεφάνητο περὶ
τῆς ἀκριβείας, μεθ' ἧς τὸ τροπικὸν λογίζεται ἔτος.

Ταῦτα ἀντεπιστελλόντες ὑμῖν καὶ τὴν ἰδίαν γνώμην ἀπο-
φαινόμενοι περὶ τῶν ἐρωτηθέντων καὶ προταθέντων, χαίρομεν ἐν
Κυρίῳ, ποθεινότατοι ἡμῖν καὶ περισπούδαστοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ
καὶ συμποιμένες, δι' ἐλπίδος ἔχοντες, μᾶλλον δὲ εἰδότες ὅτι καὶ
εἰς τοῦπιόν ἔχομεν ὑμᾶς συναντιλήπτορας προθύμους καὶ συμ-
βούλους εἰλικρινεῖς ἐν πάσῃ ἡμῶν σκέψει καὶ ἀπορίᾳ, ἀφθόνως
μεταδιδόντας ὡς ἔχει ἕκαστος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ χάριν
πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἀγίων εἰς ἔργον διακονίας,
εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Οὕτω δὲ τὰ
ἀλλήλων ὑστερήματα ἀναπληροῦντες, δόκιμοι ἐσόμεθα καὶ ἀνε-

παίσχυνται διάκονοι τῶν βουλῶν τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆ-
ρος, ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πεποιθότες ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ἡμῖν
ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει καὶ εἰς ἔπαινον τῆς διζῆς αὐτοῦ, οὗ τῇ
σωτηρίῳ χάριτι εἴητε ἡμῖν ὑγιαίνοντες καὶ μακροημερεύοντες,
τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὁρροτομοῦντες καὶ τὴν Ἐκκλησίαν
κοσμοῦντες.

ααδ' Μαίου ιβ'.

Τῆς ὑμετέρας περισπουδᾶστος ἡμῖν Μακαριότητος (Πανιε-
ρόττης)

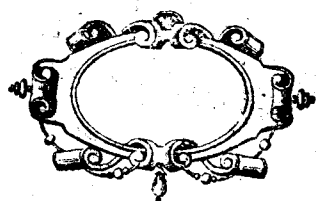
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφεὸς
καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΙΩΑΚΕΙΜ

† Ὁ Ἐφέσου Ἰωακεῖμ—† Ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος—† Ὁ
Ρόδου Ἰωακεῖμ—† Ὁ Σερρών Γρηγόριος—† Ὁ Μιτυλήνης Κύριλλος
—† Ὁ Διδυμοτείχου Φιλάρετος—† Ὁ Γάνου καὶ Χώρας Κωγστα-
τῖνος—† Ὁ Δυρραχίου Προκόπιος—† Ὁ Βελεγράδων Βασίλειος
—† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Κωνστάντιος—† Ὁ Ἐλευθερουπόλεως
Πανάρετος—† Ὁ Κρήνης Θεόκλητος.

ΤΕΛΟΣ

1

